

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Terveiden edistämisen koulutusohjelma

Milla Seppälä

KOULUTUSHANKE APUNA NUORTEN KOULUTUSPAIKAN JA AMMATIN
VALINNASSA

Opinnäytetyö 2013

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Terveysten edistämisen koulutusohjelma

SEPPÄLÄ, MILLA

KOULUTUSHANKE APUNA NUORTEN
KOULUTUSPAIKAN JA AMMATIN VALINNASSA

Opinnäytetyö

74 sivua + 7 liitesivua

Työn ohjaaja

Yliopettaja Eeva-Liisa Frilander-Paavilainen

Toimeksiantaja

Pohjois-Kymen 4H-yhdistys

Marraskuu 2013

Avainsanat

Koulutushanke, ammatinvalinta, koulutuspaikan valinta,
yläasteen jälkeen

Tämän toimintatutkimuksen tarkoituksena on selvittää tarpeet nuorten koulutushankkeelle, jossa nuorille annettaisiin apua ja tukea koulutuspaikan valinnassa ja ammatinvalintaan liittyvissä kysymyksissä. Tutkimuksessa selvitetään millaista tukea ja apua nuorten koulutushanke ja 4H voisi tarjota nuorille, jotka eivät tiedä mihin he hakisivat opiskelemaan, mikä olisi heidän tuleva ammattinsa ja millaisia haasteita ja ongelmia nuorten koulutuspaikan valintaan liittyy yläasteen päättyessä.

Tämä toimintatutkimus tehdään Pohjois-Kymen 4H-yhdistykselle, joka mahdollisesti toteuttaa tässä tutkimuksessa kuvatun nuorten koulutushankkeen. Taustana tälle toimintatutkimukselle on ollut Kouvolassa vuosina 2012 - 2013 pyörinyt Passi – koulutushanke, jonka tarkoituksena on lisätä nuorten työelämätietoisuutta. Hankkeen koulutustilaisuuksissa huomattiin nuorten tarve saada tietoa erilaisista ammateista ja koulutuspaikoista.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin toimintatutkimusta. Hankkeessa toimijoista koottiin suunnittelutiimi, jossa yhdessä pohdittiin ja ideoitiin uutta koulutushanketta. Nykyisen tilanteen kartoitus tehtiin kyselyn avulla.

Tulosten perusteella suurimmalle osalle nuorista on selvää mikä heistä tulee isona ja mihin he lähtevät opiskelemaan, mutta osalla ei ole tietoa mitä alaa he lähtisivät opiskelemaan tai missä ammatissa he aikuisina haluaisivat toimia. Nuoret kaipaavat enemmän tietoa ja kahdenkeskistä keskustelua eri koulutus- ja ammattivaihtoehtoista ja pääsisivät enemmän vierailuille sekä kouluihin että eri työpaikkoihin.

Suunnittelutiimissä tultiin siihen tulokseen, että nuoria palvelisi parhaiten sellainen koulutushanke, jossa nuorille tarjottaisiin lisätukea koulutuspaikan- ja ammatinvalintaan. Nuoret tarvitsisivat myös keskusteluaikaa, tietoa eri ammateista ja koulutuspaikoista, mahdollisuutta työharjoitteluun, oppia omien vahvuuksiensa tunnistamiseen sekä kannustusta ja motivointia.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Health Promotion

SEPPÄLÄ, MILLA

Contribution of an Educational Project to Study and Career
Choice of the Young

Bachelor's Thesis

74 pages + 7 pages of appendices

Supervisor

Eeva-Liisa Frilander-Paavilainen, Principal Lecturer

Commissioned by

Pohjois-Kymen 4H-yhdistys association

November 2013

Keywords

Educational assignment, Career choice, Student place
choice, After upper stage of comprehensive school

The main purpose of this action research was to define the needs for such an educational project that would provide help and support for the young in their education and career choice. This research studies what kind of support and help this kind of educational project can offer to those youngsters who do not know where they wish to study or what career they wish to have in the future.

This action research was conducted for the Northern-Kymi 4H-association, which could possibly in the future implement an educational project based on the results shown in this research. The basis of this action research has been the educational project Passi, whose main idea has been to increase the awareness of working life and education opportunities among youngsters.

There was a planning group for inspirations found of people working for the assignment. As an assessment for the current situation, questionnaire study was conducted for pupils in the ninth grade of the comprehensive school and for career counsellors.

According to the research it would be helpful for the young to get more information on different kind of professions and there would be possibility to visit in different schools and places of work. Also the youth need more private discussions about different possibilities when talking about education or profession.

The planning group reached an outcome that the best way to help the youth is such an educational project that will provide more support in education and career choices, more time to have discussions with the young people, more information on different professions and studying, possibility to practical training, instruction in recognizing one's own strengths and provision of support and motivation.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	TAUSTA JA TARKOITUS	6
2	NUORUUSIÄN KESKIVAIHE	10
3	NIVELVAIHE PERUSKOULUN JÄLKEEN	13
4	SYRJÄYTYMISEN SYITÄ	15
5	NUORET JA TYÖELÄMÄ	18
6	KOULUN TUKI JA OHJAUS NUOREN AMMATINVALINTAAN	22
	6.1 Oppilaanohjaus	22
	6.2 Työelämään tutustuminen	24
7	ILMAN KOULUTUSPAIKKAA OLEVAN NUOREN MAHDOLLISUUDET	25
	7.1 Kymppiluokka, ammattistartti ja työpajatoiminta	25
	7.2 Oppisopimuskoulutus	27
	7.3 Työvoimatoimiston palvelut	27
	7.4 Etsivä nuorisotyö	28
8	SUOMEN 4H-JÄRJESTÖ NUORTEN KASVATTAJANA	29
9	TOIMINTATUTKIMUKSEN PROSESSI	32
	9.1 Tutkimuskysymykset	32
	9.2 Tutkimusmenetelmät	33
	9.3 Toimintatutkimus prosessina	34
	9.4 Nykyisen tilanteen kartoitus	36
	9.5 Nykyisen tilanteen kartoituksen aineiston analyysi	39
10	NUORTEN VASTAUKSET NYKYISEN TILANTEEN KARTOITUKSEEN	41
	10.1 Koulutuspaikan ja ammatinvalintaan liittyvät haasteet	41
	10.2 Koulutuspaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä	43
	10.3 Nuorten saama tuki koulutuspaikan valintaan	44
	10.4 Mielipiteiden vaikuttavuus opiskelupaikan valintaan	45
	10.5 Toiselle paikkakunnalle muuttaminen koulutuspaikan takia	46
	10.6 Tiedonsaanti ja tutustuminen eri koulutusaloista	46

10.7	Ammatinvalintatestien tekeminen	47
10.8	Tukea koulutuspaikan- ja ammatinvalintaan	48
10.9	Tärkein tukimuoto koulutuspaikan valinnassa	49
11	OPINTO-OHJAAJIEN NYKYISEN TILANTEEN KARTOITUKSEN VASTAUKSET	50
12	YHTEENVETO NUORTEN JA OPINTO-OHJAAJIEN VASTAUKSISTA	53
13	KEHITTÄMISTAVOITTEET NYKYISEN TILANTEEN KARTOITUKSEN JÄLKEEN	56
14	POHDINTA	62
14.1	Opinnäytetyön luotettavuuden arviointi	64
14.2	Opinnäytetyön eettisyys	66
LÄHTEET		68
LIITTEET		

Liite 1. Tutkimustaulukko aiemmista tutkimuksista

Liite 2. Nykyisen tilanteen kartoituksen kyselylomake yhdeksäsluokkalaisille

Liite 3. Nykyisen tilanteen kartoituksen kyselylomake opinto-ohjaajille

Liite 4. Tutkimuslupa

1 TAUSTA JA TARKOITUS

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, onko olemassa tarvetta sellaiselle nuorten koulutushankkeelle, jossa nuorille annetaan apua ja tukea koulutuspaikan valinnassa ja ammatinvalintaan liittyvissä kysymyksissä. Tutkimuksessa selvitetään, millaista tukea ja apua nuorten koulutushanke voisi tulevaisuudessa tarjota niille nuorille, jotka eivät tiedä mihin he hakisivat opiskelemaan ja mikä olisi heidän tuleva ammattinsa. Tutkimuksessa selvitetään, millaisia haasteita ja ongelmia nuorten koulutuspaikan valintaan liittyy yläasteen päätyessä sekä millaista tukea nuoret niihin saavat.

Tämä tutkimus tehdään Pohjois-Kymen 4H-yhdistykselle. Pohjois-Kymen 4H-yhdistys tarvitsee tutkittua tietoa tästä aiheesta, jotta voimme yhdessä kehittää ja ideoida hankkeen, jonka avulla voisimme auttaa juuri niitä nuoria jotka tarvitsevat eniten apua. Toimin itse tällä hetkellä Kaakkois-Suomen 4H-piirin hallinnoimassa Passi-koulutushankkeessa. Hankkeessa tavoitteenamme on kouluttaa 330 kouvolaista ja iittiläistä nuorta. Ikäluokassa 13–17-vuotta Kouvolan ja Iitin alueella asuu noin 6000 nuorta.

Hankkeessa nuorille järjestetään työelämää käsitteleviä kursseja. Kursseilla tutustumme esimerkiksi työnhakuun, asiakaspalveluun ja vuorovaikutustaitoihin. Olemme saaneet nuorilta palautetta kursseista, ja nuoret ovat toivoneet, että kursseilla käsiteltäisiin enemmän koulutuspaikan ja ammatinvalintaan liittyviä kysymyksiä. Palautetta saatamme aloimme pohtia yhdessä hankkeessa toimijoiden kanssa, olisiko mahdollista suunnitella uusi hanke, jonka tarkoituksena olisi auttaa yläkouluikäisiä nuoria koulutuspaikan ja ammatinvalinnassa.

Nuorten koulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvät kysymykset ovat minulle läheisiä paitsi nykyisen työni myös aiempien työpaikkojeni kautta. Tartuin aiheeseen oman mielenkiintoni lisäksi myös sen ajankohtaisuuden vuoksi; nuorten yhteiskuntatakuu on tullut voimaan tämän vuoden alusta. Myös mediassa näkee ja kuulee lähes päivittäin nuorten koulutukseen, työelämään ja syrjäytymiseen liittyviä otsikoita.

Tutkimus toteutetaan toimintatutkimuksena, jonka prosessissa yhdeksäsluokkalaisilta ja opinto-ohjaajilta kerätään tietoa kyselyn avulla. Saamiemme tietojen perusteella ideoidemme yhdessä Passi-koulutushankkeen ja Pohjois-Kymen 4H-piirin työntekijöi-

den kanssa, millainen hanke palvelisi parhaiten yläkouluikäisten tarpeita ja toiveita. On hyvä lähteä ideoimaan ja kehittämään uutta hanketta yhdessä hankkeessa toimijoiden kanssa, sillä olemme työssämme huomanneet millaisia asioita nuoret kaipaavat ja mikä ei tunnu nykyisessä hankkeessa toimivalta. Toimintatutkimusta onkin sanottu oman työn kehittämiseksi ja se perustuu interventioon (Heikkinen, Rovio & Syrjälä. 2007, 17, 28).

Ilpo Kurosen väitöstutkimuksen mukaan kielteiset koulukokemukset, huono koulumenestys, koulunkäynnin epäsäännöllisyys ja heikko itseluottamus ennustavat epäonnistumista peruskoulun jälkeiseen koulutukseen pääsemisessä (Kuronen 2010,18). Pekka Myrskylä taas toteaa pelkän peruskoulun varaan jäämisellä olevan kauaskantoisia seurauksia. Heikko koulutus on nuorisotyöttömyyden ja muunkin syrjäytymisen tärkein selittäjä. (Myrskylä 2012, 8, 13.)

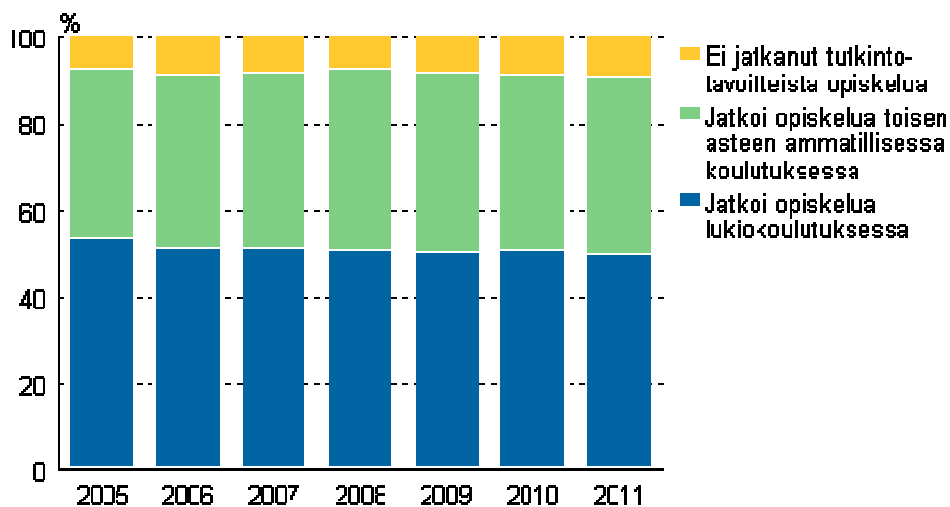
Moni yhdeksäsluokkalainen on ammatinvalintaan liittyvissä asioissa vielä kypsytymättömä ja voi kokea uravalinnan muuten vaikeaksi. Monella ei ole minkäänlaista käsitystä siitä, mille alalle he haluaisivat suuntautua. Tällöin opiskelupaikka saatetaan valita täysin sattumanvaraisesti tai toisarvoisin perustein. Näiden opiskelijoiden opiskelu päättyy helposti keskeyttämiseen. (Opetusministeriö 2005, 10.) Tämän suunnitteilla olevan koulutushankkeen tarkoituksena olisikin auttaa juuri tällaisia opetusministeriön kuvailevia nuoria.

Opiskelupaikan valinta saa nuoret pohtimaan asiaa monesta eri näkökulmasta. Huolta aiheuttaa, jos unelmien ala ei vastaakaan omia odotuksia tai jos itseään kiinnostavalta alalta ei löydy töitä opiskelujen päätyttyä. Mitä jos itseä kiinnostava ala ei elätäkään ja toimeentulo onkin hankittava muista töistä? Nuoret uskovat korkean koulutuksen auttavan tulevaisuuden työllistymisessä, mutta tiedostavat myös että korkeasti koulutetut voivat jäädä työmarkkinoiden ulkopuolelle. (Taloudellinen tiedotustoimisto 2012, 39.)

Peruskoulun päättää vuosittain noin 60 000 nuorta. Heistä arviolta 55 000 jatkaa suoraan toisen asteen tutkintotavoitteeseen koulutukseen. Jokaisesta ikäluokasta jää vuosittain 4000–5000 nuorta kokonaan ilman koulutuspaikkaa. Osa heistä, jotka eivät haakeudu tai pääse tutkintoon johtavaan koulutukseen, jatkavat valmistavassa opetuksessa tai kansanopistoissa. (TEM 2012, 8). Tilastokeskuksen mukaan 5,7 prosenttia tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoista keskeytti opintonsa eivätkä he myöskään jatkaneet missään tutkintoon johtavassa koulutuksessa lukuvuoden 2010/2011 aikana.

Ammatillisessa koulutuksessa keskeyttämisprosentti oli 9,1 ja lukiokoulutuksessa 4,0. (Tilastokeskus 2013.)

Tilastokeskuksen mukaan 50 % peruskoulun päättäneistä nuorista jatkaa suoraan lukiokoulutukseen ja 41 % valitsee ammatilliset opinnot. 9 % nuorista ei jatkanut välittömästi tutkintotavoitteista opiskelua. Vuonna 2011 ysiluokkalaisten ja uusien ylioppilaiden välitön pääsy jatko-opintoihin vaikeutui edellisvuoteen nähden. Yhdeksän prosenttia peruskoulun päättäneistä ja 62 % lukion päättäneistä jäi ilman tutkintoon johtavaa opiskelupaikkaa. (Tilastokeskus 2011.)

Kuva 1. Peruskoulun päättäneiden sijoittuminen jatko-opintoihin (Tilastokeskus 2011)

Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen siirtymävaihetta kutsutaan nivelvaiheeksi. Nivelvaihdetta ei haluta nähdä vain kahden koulutusasteen välisenä taitekohtana, jossa tehdään valintoja jatko-opinnoista vaan se on ymmärrettävä pidempänä siirtymävaiheena, jossa nuorelle asteittain selkiintyvät suuntautuminen ja pyrkimykset ammattiin ja jatko-opiskeluun liittyen. Nivelvaiheeseen liittyviä kysymyksiä ovat niin perusopetuksen sisällöt ja opetusjärjestelyt, lisäopetus ja oppilaanohjaus kuin toisen asteen koulutuksen keskeyttäminen ja koulutusalan tai -väylän vaihto. (Opetusministeriö 2005, 10 - 11.)

Ilpo Kuronen toteaa väitöstutkimuksessaan, että yläasteella kyllästyneillä oppilailla kiinnittyminen koulunkäyntiin oli niin heikko, että he eivät kantaneet huolta jatkokoulutukseen hakeutumisesta. Kyllästyneet oppilaat näkivät kymppiluokan ja lukion paikkana, jossa heillä olisi aikaa miettiä, mitä alaa he tulevaisuudessa opiskelisivat.

Juuri tämän takia Kuronen näkee nivelvaiheen yläasteelta ammatilliseen koulutukseen kriittisenä ja epäonnistumiselle alttiina vaiheena elinikäistä koulutusuraa ajatellen. (Kuronen 2010, 329.)

Monelle opiskelupaikan valinta yhdeksännellä luokalla on yksi suurimmista siihenastisista omaa elämää koskevista päätöksistä. Useimmille koulutuspaikan valintaan riittää koulusta, kavereilta ja vanhemmilta saatu tuki. Päätös on suuri ja siihen kaivataan tukea monilta eri tahoilta. Tulevaa ammattiaan pohtivat varmasti yhdeksäsluokkalaiset, mutta nämä kysymykset voivat tulla uudelleen eteen myös silloin kun ei peruskoulun jälkeen pääse minnekään opiskelemaan tai on peruskoulun jälkeen viettänyt välivuoden tai on keskeyttänyt opintonsa.

Peruskoulusta toiselle asteelle siirtyessään nuoret voivat kokea monenlaisia ongelmia. Motivaation puutetta koulua tai valittua koulutuslinjaa kohtaan pidetään yhtenä suurimpana ongelmana. Peruskoulun viimeisellä luokalla koettu kiinnostuksen puute koulua kohtaan aiheuttaa usein koulumenestyksen heikkenemistä ja sitä kautta huonompia mahdollisuuksia jatkokoulutusta ajatellen. Ongelmia ovat esimerkiksi:

- nuori ei saa opiskelupaikkaa vaikka olisi sitä hakenutkin
- nuori ei hae ollenkaan opiskelemaan
- nuori peruuttaa saamansa opiskelupaikan
- nuori keskeyttää saamassaan koulupaikassa
- nuori jää yhdeksännelle luokalle.

(Alatupa, Karppinen, Keltikangas-Järvinen & Savioja 2007, 14; Huhtala & Lilja, 2007, 22.)

Opiskelupaikan valinta on iso asia, mutta on myös muistettava että tässä ikävaiheessa nuoren elämään liittyy paljon muutakin kuin opiskelu ja siihen liittyvien valintojen pohdinta. Vaikkei nuori heti peruskoulun päätyttyä saisikaan koulutuspaikkaa, ei se välttämättä tarkoita kokonaan koulutuspaikan ulkopuolelle jäämistä. Yhteishakuun liittyvät jälkihaut ja peruutuspaikat tarjoavat monelle nuorelle opiskelupaikan. Isona

ongelmana kuitenkin on, että 5,5 % opiskelemaan päässeistä keskeyttää opintonsa. Isoilla paikkakunnilla on tarjolla paljon erilaisia koulutusvaihtoehtoja eivätkä kaikki ehkä kykene hahmottamaan kaikkia mahdollisia vaihtoehtoja. (Alatupa 2007, 14, 15; Tilastokeskus 2013.)

Monella nuorella hakutoiveet saattavat olla epärealistiset. Tämä vaikuttaa myös koulutuksen ulkopuolelle jäämiseen. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet ovat usein laittaneet yhteishaussa vain yhden hakutoiveen viiden mahdollisen sijasta. Huono koulumenestys ennustaa myös riskiä pudota peruskoulun jälkeiseltä opintouralta. On tärkeää, että peruskoulun päättävä nuori saa tukea sekä kotona että koulussa. On erityisen tärkeää tunnistaa ne nuoret jotka eivät saa kotoa tarpeeksi tukea, ja silloin koulusta ja muilta tahoilta saadun tuen merkitys korostuu. (Alatupa 2007, 16, 19.) Monet nuoret eivät myöskään ole valmiita muuttamaan 15-16-vuotiaana pois kotoa saadakseen mieluisen opiskelupaikan jostain toiselta paikkakunnalta. Samoin kulkuyhteydet saattavat olla opiskelun esteenä monelle nuorelle.

2 NUORUUSIÄN KESKIVAIHE

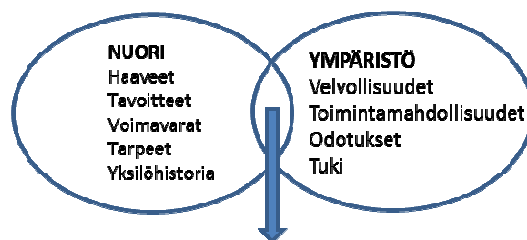
Samuli Putro (2009) kuvaa laulussaan nuoruutta murhenäytelmäksi. Tässä samannimisessä laulussaan Putro saa nuoruuden kuulostamaan kovin epätoivoiselta elämänvaiheelta (Putro 2009). Sitä se varmasti osittain onkin, mutta matkalla aikuisuuteen nuori kokee varmasti paljon onnistumista, iloa, naurua, ihastumista ja rakkautta. Nuorelle tämän päivän maailma on täynnä mahdollisuuksia ja uusia tilanteita, mutta samalla ovat lisääntyneet myös erilaiset vaarat ja houkutukset.

Nuoruusiässä nuoren maailma avartuu ja nuoren olemukseen ilmaantuu aikuisen ajattelun, käyttäytymisen ja tunne-elämän piirteitä. Nuoruus jaetaan kolmeen eri vaiheeseen: nuoruusiän varhaisvaihe 12—15-vuotiaana, nuoruusiän keskivaihe 15—18-vuotiaana ja nuoruusiän loppuvaihe 18—20-vuotiaana. Tässä tutkimuksessa tarkastelemme lähemmin nuoruusiän keskivaihetta, sillä suunnittelemme tulevaa koulutus-hanketta juuri tämän ikäisille. Nuoruusiän keskivaiheeseen kuuluu ihastumisia ja samaistumista sekä minäkokemuksen selkiinnyttämistä. Nuoruus on aikaa jolloin pitää ikään kuin opetella elämään uudelleen. Elämää on opittava ohjaamaan yhä tietoisem-

min oman yksilöllisyytensä kautta suhteessa muihin ihmisiin, luontoon ja koko maailmankaikkeuteen. (Turunen 2005, 113; Dunderfelt 2011, 84 -85.)

Nuoruuden keskivaihe on voimakasta rajojen etsinnän aikaa. Nuori ei enää ihannoi vanhempia eikä auktoriteetteja. Nuorta alkavat kiinnostaa maailmankatsomukselliset kysymykset, esimerkiksi ilmaston muutos, maapallon tulevaisuus ja nälänhätä. Tässä vaiheessa nuoria alkaa kiinnostaa myös oma tulevaisuus ja sen suunnittelu. Tässä vaiheessa otetaan myös voimakkaasti kantaa yhteiskunnallisiin sekä eettisiin ja moraaliin kysymyksiin. (Nurmiranta, Leppämäki & Horppu 2009, 78.)

Nuoruuden keskivaihe on tärkeää aikaa myös identiteetin rakentumiselle. Nuorelle muodostuu suhteellisen selkeä, yksilöllinen ja pysyvä minäkäsitys. Nuorella on tarve hyväksyä itsensä ja tulla hyväksytyksi. Murrosiässä nuorelle on tärkeää, että nuoren läheiset ihmiset hyväksyvät hänet sellaisena kuin hän itsensä kokee. Yleinen hyvinvoinnin tunne ja itsetunto ovat yhteydessä toisiinsa. Vahvan itsetunnon omistava ihminen näkee elämässään enemmän hyviä puolia kuin huonolla itsetunnolla varustettu. Suomalaisilla nuorilla on peruskouluaikana koulumenestyksen ja itsetunnon välillä voimakas yhteys. (Almqvist 2004, 124; Keltikangas-Järvinen 2003, 35, 41; Nurmiranta ym. 2009, 78–79.)

KEHITYSHAASTEET

ONNISTUMINEN

- Tunne elämäntilanteesta
- Kasvaa**
- Positiivinen minäkuva

EPÄONNISTUMINEN

- Huono itsetunto ja elämäntilanteesta
- Negatiivinen minäkuva
- Syrjäytymisriski

Kuva 2. Kehityshaasteet elämäntilanteen tukena ja minäkuvan muokkaajana. (Aalto-
nen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003, 82)

Lapsuuden aikana kehittyneet käsitykset itsestä muokkaantuvat ja rakentuvat nuoruusiässä uusien haasteiden edessä. Nuoruusiällä tarkoitetaan ikävuosien 12 - 20, lapsuuden ja aikuisuuden, väliin sijoittuvaa psyykkistä kehitysvaihetta. Nuoruuteen kuuluu uuden identiteetin löytäminen, mutta sitä ennen nuoren on kyettävä irrottautumaan lapsuudestaan. Kehityksellisenä päämääränä nuoruudessa on saavuttaa itse hankittu autonomia. (Nurmiranta ym. 2009, 75; Aalberg & Siimes 2007, 15, 67.)

Nuoruutta on kuvattu elämän moninaisuuteen liittyvien tekijöiden kohtaamisena. Nuoruus on myös asenteiden, arvojen, ihmisten, tapojen ja ideologioiden kohtaamista. Ikätoverit ovat nuorelle hyvin tärkeitä. Nuori rakentaa identiteettiään tarkastelemalla itseään suhteessa ympäröivään kaveripiiriin, yhteiskuntaan ja yhteisöön. (Helminen 2005, 9, 17.) Jotta nämä toteutuisivat, jokaisen nuoren pitäisi päästä kouluun, saada ympärilleen kavereita ja kuulua johonkin vertaisryhmään.

Nuoruusiän keskivaiheeseen kuuluu myös omien rajojen kokeilua sekä syvällisiä ihmissuhteita. Ihmisen sisäinen psykologinen kehitys on murrosiässä hyvin merkityksellistä. Älyllisesti ja ruumiinrakenteeltaan nuoret ovat valmiita maailmaan ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Mutta monet etsivät vielä pitkään paikkaansa yhteiskunnassa sekä itseään ja pohtivat, mitä he haluaisivat ryhtyä tekemään. Vaikka nuori onkin monella tapaa kypsä, hän ei ole sitä vielä sisäisesti. Maailman ja ihmisten kohtaaminen kouluttavat nuoren sisäisyyttä ja herättää todellisen yksilöllisyyden. (Dunderfelt 2011, 84 - 85, 92.)

Nuoruusiässä abstraktinen ja looginen ajattelukyky kehittyy ja nuoren kyky tunneperäiseen pohdiskeluun kasvaa. Persoonallinen kehitys nuoruusiässä merkitsee sopeutumista niin suuriin fyysisiin muutoksiin kuin itsenäistymistä vanhemmista. Nuoressa tapahtuu myös psykologista kypsymistä yhteisön ehtojen ja kulttuurin mukaiseen aikuisuuteen sekä sen rooleihin. (Almqvist 2004, 123.)

Kehitys nuoruusiässä riippuu paljon edeltäneiden vaiheiden saavutuksista sekä nuoren ja hänen perheensä voimavaroista ja olosuhteista. Riittävän hyvät kokemukset kehityksen eri vaiheissa johtavat siihen, että lapsella on nuoruudessa hyvät mahdollisuudet tasapainoiseksi aikuiseksi kehittymiseen. Nuoruusiäkään liittyy selviytyminen erilaisista kehitystehtävistä eli haasteista. Murrosiäkään ei aina liity rajua kuohuntaa vaan osa nuorista selviytyy siitä tyynemmin. Nuoren tunne-elämässä tapahtuu suuria muutoksia

ja nuori on herkkä monille vaikutteille. (Almqvist 2004, 124; Nurmiraanta ym. 2009, 76, 77.)

Nuoruuden kynnyksellä nuori kuvaa itseään psyykkisten piirteiden avulla. Psyykkisiltä ominaisuuksiltaan kasvuikäinen on nuoruuden kynnyksellä luottavainen, mutta osaa tarvittaessa olla myös epäileväinen. Nuori on itsenäinen, mutta samalla myös tietoinen rajoituksistaan ja nuori osaa tarvittaessa pyytää myös apua. Hän on tietoinen siitä mitä hän tahtoo ja haluaa sekä pystyy tuntemaan oikeutettua syyllisyyttä. Nuori on kiinnostunut työnteosta ja osaa tehdä työtä ja asioita niin yksin kuin yhdessäkin. (Almqvist 2004, 123; Keltikangas-Järvinen 2004, 116.)

Nuori uskoo usein rajattomasti omiin mahdollisuuksiin ja on kiinnostunut etupäässä itsestään. Nuoren todellisuuden arviointi perustuu ihanteisiin, joita nuori on omaksunut ympäristöstään aiemmin elämässä. Nuoren arvioinnissa ei vielä ole suhteellisuudentajua eikä aina myöskään myötätuntoista ymmärrystä. Nuoret ovat usein ehdottomia, eivätkä suvaitse vajavaisuutta ja puolinaisuutta. Nuori ei aina ymmärrä miksi elämään liittyy rajoituksia, eikä käsitä miksei asioita korjata. (Turunen 2005, 130 - 131.)

Tässä iässä nuorella on paljon pohdittavaa ja päätettävää omaa tulevaisuuttaan koskien. Sen lisäksi nuoruusiän keskivaiheeseen liittyy myös paljon erilaisia oikeuksia ja velvollisuuksia. 15-vuotiaana nuorella alkaa rikosoikeudellinen vastuu; nuori siis voidaan tuomita rikoksesta tuomioistuimessa. Nuori voidaan myös nimittää vakituiseen työpaikkaan ja hän voi hankkia itselleen mopokortin. Hän voi 15-vuotiaana myös erota yksin holhoojan suostumuksella uskontokunnasta tai liittyä siihen. (Aaltonen ym. 2003, 46.)

3 NIVELVAIHE PERUSKOULUN JÄLKEEN

”Tulevaisuuteen suuntautumisen tuskallinen paradoksi on siinä, että on menossa jonnekin, missä ei vielä koskaan ole ollut. Suureen tuntemattomaan pitäisi päästellä täydellä höyryllä, mutta ilman kovin täsmällistä tietoa siitä, mikä siellä odottaa.” Näin Jari Sinkkonen kirjoittaa kirjassaan Nuoruusikä (2010, 18). Samalta varmaan tuntuu myös yhdeksäsluokkalaisesta, jonka pitäisi kevään yhteishaussa tietää, mihin hakee

opiskelemaan. Kun nuori kokee onnistuneita siirtymiä koulutuksen nivelvaiheissa, se takaa nuoren opinpolun jatkumon sekä pidemmällä tähtäimellä ajateltuna elinikäisen oppimisen (Sinkkonen 2010, 18; Jäppinen, 2010, 10.)

Nivelvaiheella tarkoitetaan laajaa käsitettä, joka sisältää kaikki ne kouluympäristön muutokset, jolloin oppilaat tekevät valintojaan tulevaisuutta ajatellen (Huhtala & Lilja 2007, 17). Tässä tutkimuksessa nivelvaiheeksi kutsutaan siirtymävaihetta peruskoulusta toiselle asteelle. Peruskoulun päättyminen on merkittävä vaihe nuoren elämässä. Silloin päättyy pakollinen oppivelvollisuus. Opiskelua on kuitenkin jatkettava, sillä pelkän peruskoulun varassa ei nyky-yhteiskunnassa pärjää. Nuorella on yhä enemmän vastuuta itsestään ja tulevaisuudestaan. Nivelvaiheessa nuoret tekevät tärkeitä ammatitieturaa ja koulutusväyliä koskevia päätöksiä. (Opetusministeriö 2005, 10.)

Nivelvaihe nähdään pitkänä siirtymävaiheena, jonka aikana nuori alkaa selkiinnyttää omia pyrkimyksiään ja suuntautumistaan ja päättyy lopulta, ainakin toivottavasti, jonnekinlaiseen varmuuteen elämänsä suunnasta. Nivelvaihe on tällä hetkellä koulutuspoliittisen keskustelun ajankohtainen käsite. Sitä pidetään opintopolkujen kriittisenä pisteenä, jolloin ohjauspalveluiden toimivuus punnitaan. Varsinkin niille nuorille jotka erilaisista syistä ovat syrjäytymisvaarassa nivelvaihe näyttää olevan kriittinen vaihe. Erityistä tukea on tarjottava niille nuorille, joiden siirtymävaihe on pitkittynyt syystä tai toisesta tai on vaarassa pitkittyä. (Opetusministeriö 2005, 10 - 11; Pietikäinen 2007, 159.)

Peruskoulun päätyttyä suurin osa nuorista siirtyy lukioon tai ammattikouluun. Koulun keskeyttäminen nähdään edelleen suurena uhkana varsinkin niille, jotka eivät pääse opiskelemaan ensimmäisenä valitsemaansa koulutusvaihtoehtoon. Keskeyttämisellä nähdään olevan vaikutuksia opiskelijoiden elämäntilanteeseen ja terveyteen, oppilaitosten toimintaan, opiskelijavalintaan, työelämän käytäntöihin sekä koulutuksen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmiin. (Brandt 2007, 99.)

Nivelvaiheessa oleva nuori vasta hakee paikkaansa yhteiskunnassa, mutta joutuu tekemään koulutusta ja työtä koskevia valintoja. Nuori on pakollisen peruskoulun jälkeen tilanteessa, jossa voi itse vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa. Nivelvaiheen onnistumisen kannalta on keskeistä, että opettajilla ja opinto-ohjaajilla on käsitys tulevaisuuden osaamistarpeista työelämässä sekä laaja-alainen käsitys tarjolla olevista jatko-opintomahdollisuuksista. Koulutusasteiden välistä yhteistyötä kehittämällä helpote-

taan oppilaiden siirtymistä seuraavalle koulutusasteelle. (Huhtala & Lilja 2007 46; Lappalainen, 2001, 158.)

Ongelmana nivelvaiheessa nähdään motivaation puute joko koulua tai valittua koulutuslinjaa kohtaan. Peruskoulun viimeisillä luokilla ilmaantunut kiinnostuksen puute koulua kohtaan aiheuttaa usein koulumenestyksen heikkenemistä, joka taas johtaa huonompiin jatkokoulutusmahdollisuuksiin. Useimmiten nivelvaiheen ongelmat näkyvät jo kahdeksannella luokalla. On muistettava, että nuori on nivelvaiheessa murrosiässä ja luonnollisestikin se tuo kasvuun liittyviä ongelmia. Opintojen ohjauksella sekä oikeilla jatkokoulutusvalinnoilla on merkittävä rooli nuoren kiinnostuksen herättäjinä. (Huhtala & Lilja 2007, 22.)

Myös valtakunnallisella tasolla on kiinnitetty huomiota nivelvaiheeseen ja siihen liittyviin ongelmiin. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa 2012 – 2015 strateginen tavoite seitsemän on: ”Kaikilla lapsilla ja nuorilla on lähtökohdistaan riippumatta mahdollisuus saada itselleen korkeatasoinen koulutus” Kehittämisohjelmassa oppilaanohjauksella nähdään olevan keskeinen rooli nuorten ohjauksessa toisen asteen koulutukseen. Jokaisessa kunnassa tulisi olla myös monialainen yhteistyöverkosto jonka avulla nuoria tuetaan nivelvaiheessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 32, 34.)

Tammikuussa 2013 voimaan tullut yhteiskuntatakuu huomioi myös nivelvaiheen. Yhteiskuntatakuun yhtenä tavoitteena on nivelvaiheen yhteistyön parantaminen, sillä nivelvaiheisiin liittyvät oppilaiden tarpeet ovat lisääntyneet. Yhteiskuntatakuussa ehdotetaan myös, että jos nuori jää nivelvaiheessa ilman jatkopaikkaa hänen tietonsa siirtyisivät automaattisesti kunnan etsivälle nuorisotyölle, jossa nuorelle voitaisiin tarjota apua. (TEM 2012, 29, 56.)

4 SYRJÄYTYMISEN SYITÄ

Syrjäytyminen käsitteenä ei ole yksiselitteinen ja sille löytyy useita erilaisia määritelmiä. Green ja Tones ovat määritelleet syrjäytymisen siten, ettei ihmisillä ole mahdollisuutta osallistua yhteiskunnan normaaliin toimintaan, eivätkä tavanomaiset kulutus- hyödykkeet ja yhteiskunnan palvelut ole heidän ulottuvillaan. Nämä ilmenevät yhdes-

sä materiaallisen köyhyyden ja psykososiaalisen stressin kanssa altistaen sydän- ja verisuonitaudeille ja lisäten kuolleisuutta. (Green & Tones 2011, 105.)

Syrjäytyneiksi luokitellaan opiskelun ja työvoiman ulkopuolella olevat nuoret, joilla ei ole peruskoulun lisäksi muuta koulutusta. 15—29-vuotiaita syrjäytyneitä nuoria oli yhteensä noin 51 300 vuonna 2010. Yleisesti ajatellaan, että syrjäytyminen on viime aikoina lisääntynyt roimasti, mutta todellisuudessa se on lisääntynyt viime vuosina vain vähän. Syrjäytyneet nuoret eivät myöskään välttämättä ole syrjäytyneitä koko ikäänsä. Viiden vuoden kuluessa arviolta syrjäytyneistä nuorista 40 % pysyy syrjäytyneinä ja 60 % siirtyy töihin tai opiskelemaan (Myrskylä 2012, 1.)

Tänä päivänä alle 25-vuotiaista nuorista 17 % on ollut yli kolme kuukautta työttömänä ja on vaarassa ajautua pitkäaikaistyöttömäksi. Syrjäytymisen ja nuorisotyöttömyyden tärkein syy on heikko koulutus. Koulutus vaikuttaa myös työurien pituuteen. Jos työelämään lähdetään pelkän peruskoulun varassa, työillä työura jää 22 vuoteen ja pojilla 26 vuoteen. Työura pitenee keskimäärin kuudella vuodella, mikäli toisen asteen koulutus on suoritettu. (Ihalainen 2012, 7.)

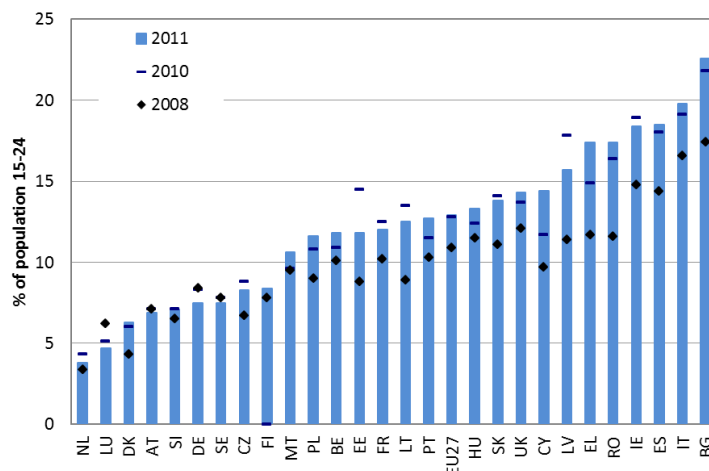
Toisen asteen tutkinnon puute on yksi syrjäytymiseen johtavista tekijöistä, joten on erittäin tärkeää että kaikki yhdeksäsluokkalaiset löytäisivät itselleen sopivan opiskelupaikan ja pääsisivät opiskelemaan. Suomalaisista 20—29-vuotiaista nuorista on tällä hetkellä 110 000 pelkän peruskoulutuksen varassa. Asiasta ollaan huolissaan myös valtakunnallisella tasolla eikä ihme, sillä nuorten syrjäytymisen kustannusten arvelaan vuositasolla olevan noin 300 miljoona euroa. Jyrki Kataisen hallituksen yhdeksi kärkihankkeeksi on kirjattu nuorten yhteiskuntatakuu eli nuorisotakuu. (TEM 2012, 6.)

Yhteiskuntatakuu eli nuorisotakuu astui voimaan 2013 vuoden alussa. Yhteiskuntatakuulla tarkoitetaan, että jokaisella alle 25-vuotiaalla ja jokaisella alle 30-vuotiaalla vastavalmistuneella on mahdollisuus saada opiskelu-, työ-, harjoittelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka kolmen kuukauden sisällä työttömäksi joutumisestaan. Nuorisotakuu takaa siis, että jokainen peruskoulun päättävä nuori saa itselleen opiskelupaikan. Jokaisesta ikäluokasta jää vuosittain ilman koulutuspaikkaa 4000 – 5000 nuorta. (TEM 2012, 2, 8.)

Huono koulumenestys, toisen asteen koulutuksen puuttuminen tai työttömyyden kokeminen eivät vielä tee nuorista täysin syrjäytyneitä, mutta ne ovat vaikuttavat merkittävästi syrjäytymisriskin kasvuun ja huono-osaisuuteen. Osa syrjäytymistä aiheuttavista tekijöistä on sellaisia, ettei niiden yksinään katsota aiheuttavan syrjäytymistä vaan ne vaikuttavat yhdessä muiden tekijöiden kanssa syrjäytymisen todennäköisyyteen. Usein syrjäytyminen ymmärretään myös sosiaalistumisen vastakohtana; ajatellaan siis, että syrjäytynyt henkilö on sosiaalistunut heikosti. (Alatupa 2007, 142; Työministeriö 1998, 6.)

Peruskoulun jälkeen hankitun koulutuksen katsotaan vähentävän ulkopuoliseksi tai työttömäksi joutumisen riskejä selvästi. Pelkän peruskoulutuksen varassa olevalla nuorella on kolminkertainen riski jäädä ulkopuoliseksi verrattuna ammatillisen koulutuksen saaneisiin nuoriin. Myös työttömyyden riski on suurin pelkän perusasteen koulutuksen suorittaneilla. On myös todettu, että ne nuoret jotka ovat ulkopuolisia ja työttömiä ja joilla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa tai kesken olevia opintoja, näyttävät 90- prosenttisesti jäävän kokonaan vaille jatkokoulutusta. (TEM 2011.)

Kuvasta (2), joka kuvaa niitä eurooppalaisia nuoria, jotka eivät ole opiskelemassa, työssä tai harjoittelussa, näemme, ettemme ole yksin nuorten koulutukseen ja työelämään liittyvien kysymysten kanssa. Taulukon mukaan nuorten asiat Suomessa ovatkin melko hyvin, jos vaikka vertaamme tilannetta Bulgariaan, missä nuoria ilman työtä, harjoittelua ja koulutusta on noin 23 % ikäluokasta.

Kuva 3. Nuoret jotka eivät ole työssä, koulutuksessa eivätkä harjoittelussa 2008, 2010 ja 2011 (Euroopan komission muistio 2012, 1).

Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma –tutkimuksessa kävi ilmi, että äidin koulutustaso on suurin yksittäinen syrjäytymisriskin suhteellista osuutta selittävä tekijä. Kouluvaikeuksia pidetään myös merkittävänä syrjäytymiseen liittyvänä riskitekijänä. Tiheään asutuilla alueilla kouluja ja oppilaita on määrällisesti paljon, joten on selvää, että syrjäytymisriskin todennäköisyys on suurempi kuin niillä alueilla missä väestöä on vähemmän. (Alatupa 2007, 19, 144, 159.)

5 NUORET JA TYÖELÄMÄ

Nuorten koulutuspaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä on tutkittu useissa tutkimuksissa aiemminkin. Etsin aiheeseen liittyviä aikaisempia tutkimuksia viimeisten viiden toista vuoden ajalta. Kuitenkin vain muutamassa tutkimuksessa asiasta on kysytty nuorten mielipiteitä ja useimmat tutkimukset on tehty valmiiden tilastotietojen tai opettajien haastattelujen perusteella.

Yläastetta päättävällä nuorella on muodostunut kuva työelämän todellisuudesta kesätöiden, työpaikkavierailujen ja työantajien vierailujen pohjalta. Nuorille on varmasti vaikeaa ajatella konkreettisesti millaista työnteko todellisuudessa on. Monelle on varmasti vaikeaa tunnistaa omia soveltuvuuksiaan kun itsetuntemus on vasta kehittymässä. Tämän päivän nuorilla ei myöskään ole vastaavaa luontaista yhteyttä työelämäänsä kuin heidän vanhemmillaan. Vapaa-aika, koulutus ja työ ovat eriytyneet toisistaan ja maailma on muuttunut monimutkaisemmaksi. Monille lapsille ja nuorille on vaikeaa ymmärtää tai selittää mitä heidän vanhempansa tekevät työkseen. (Airo 2008, 77; Tenhunen-Ruotsalainen 2012, 204.)

Jokaisella nuorella on erilaisia kriteerejä koulutuspaikkaa valittaessa. Toisille tulevan ammatin statuksella sekä palkkatasolla on suuri merkitys. Toiset taas hakevat haasteellista ja kiinnostavaa työtä. Osa taas pohtii, onko valitsemallaan alalla töitä tulevaisuudessa. (Airo 2008, 78, 79). Kouluttaessani nuoria työelämäkursseilla kysyn aina, kumpi heille on tärkeämpää: hyvä palkka vai kiinnostava ja mukava työ. Lähes poikkeuksetta pojat vastaavat ”hyvä palkka”, ja tytöille taas on tärkeämpää, että työ on mukavaa ja siellä viihdytään. Nuoret arvostavat tänä päivänä työn sisältöä, työkaveri-

ta, vakituista työpaikkaa työilmapiiriä ja työn haasteellisuutta enemmän kuin palkkaa. (Tenhunen-Ruotsalainen 2012, 204.)

Johanna Yli-Koski toteaa pro gradussaan vanhempien merkityksen koulutuspaikan valintaan olevan suuri. Myös sisarusten mielipiteillä todettiin olevan merkitystä. Yli-Kosken tutkimuksessa tuli esiin, että vanhemmat toivoivat usein, että nuori menisi johonkin tiettyyn kouluun; eniten toivottiin lukioon menoa. Vanhemmat myös suosittelivat tiettyjä kouluja ja kannustivat valitsemaan tietyn koulun. Koulutuspaikan valintaan vaikutti myös vanhempien ammatti. Myöskään vanhempien tai isovanhempien käskemä vaikutus koulutuspaikan valintaan ei ollut harvinaista. Heikkosen tutkimuksessa taas isovanhempien mielipiteillä oli kaikkein vähiten merkitystä. Sisko-Liisa Kettunen toteaa tutkimuksessaan, että nuoret tekevät koulutuspaikan valinnan hyvin itsenäisesti. (Yli-Koski 2004, 45; Kettunen 2005, 39; Heikkonen 2013, 66.)

Koulutuspaikan valintaan voi vaikuttaa myös jonkun läheisen ihmisen suosittelut jostain tietystä koulutuspaikasta. Kavereiden vaikutusta ei myöskään voi vähätellä. Kavereiden vaikutus näkyi Yli-Kosken tutkimuksessa siten, että joku kavereista oli hake-massa samaan paikkaan opiskelemaan tai oli jo opiskele-massa kyseisessä paikassa. Tutkimuksessa tuli ilmi myös, etteivät nuoret halunneet lähteä opiskelemaan sellaiseen paikkaan, josta eivät tunteneet ketään. (Yli-Koski 2004, 48.)

Pirttiniemen mukaan kielteisillä koulukokemuksilla on yhteyttä jatkokoulutuksen ulkopuolelle jäämiseen varsinkin pojilla, mutta myös tytöillä. Pirttiniemen tutkimuksessa todetaan äitien työttömyyden olevan merkittävä riski tyttöjen jatkokoulutukseen pääsemiselle peruskoulun jälkeen. Arvosanoilla on suora yhteys oppilaiden jatkokoulutukseen pääsemiseen. (Pirttiniemi 2000, 106–107.)

Tänä päivänä korostetaan yksilöllisyyttä, joka opintojen piirissä tarkoittaa luokatto-muutta, valinnaisuutta, henkilökohtaisia opinto-ohjelmia ja yksilöllisiä opintopolkuja. Toisaalta tämän nähdään myös lisäävän epävarmuutta. Samaan aikaan yhteiskunnallinen eriarvoisuus vahvistuu ja sosiaaliset ongelmat monimutkaistuvat. Koulutuspolitiikassa painotetaan opintojen suorittamisen tehostamista ja työelämään sijoittumisen nopeuttamista. (Pietikäinen 2007, 131.)

Taloudellisen tiedotustoimiston tekemän tutkimuksen mukaan nuoret mieltävät hyvän työelämän halutunlaisen elämäntyylin osaksi ja suurelta osalta myös sen mahdollista-

jaksi. Nuoret toivovat vapaa-ajan ja työn olevan tasapainossa, eivätkä halua työn hallitsevan elämää. Tutkimuksessa kävi ilmi, että nuorten mielestä hyvä työelämä tarjoaa mahdollisuuden itsensä toteuttamiseen sekä tuottaa tarpeeksi rahaa harrastuksiin, asumiseen, matkustamiseen ja perheen perustamiseen. Työelämän sosiaalinen puoli ja yhteistyö korostui tutkimuksessa tytöillä poikia enemmän. Nuoret haluavat tänä päivänä myös aiempaa enemmän kansainvälistä työkokemusta. (Taloudellinen tiedotustoimisto 2012, 10–11, 53.)

Nykyään työtä ei nähdä jokapäiväisenä kahdeksasta – neljään -työnä eikä myöskään uskota siihen, että samassa työpaikassa oltaisiin koko ikä. Nuoret ovat valmiita vaihtamaan työpaikkaa ja haluavat oppia uutta sekä kehittää itseään myös työuran aikana. Olisi tärkeää, että jokainen nuori löytäisi itselleen sellaisen työn, jonka hän tuntisi omakseen. Silloin myös työssä viihtyminen ja jaksaminen parantuvat ja nuorella on paremmat edellytykset luoda itselleen pidempi työura. (Tenhunen-Ruotsalainen 2012, 204, 206.)

Nuoria huolestuttaa tulevaisuudessa työn saaminen, pätkätyöt sekä huoli siitä, ettei opiskelujen jälkeen löydy kiinnostavaa työtä omalta alalta. On mahdotonta sanoa tarkalleen, millä alalla tulevaisuudessa työtä on. Väestön ikääntymisen myötä voidaan olettaa, että tulevaisuudessa töitä olisi sosiaali- ja terveysalalla. Nuoret pohtivat myös niitä mahdollisuuksia, ettei unelma-ala vastaakaan odotuksia tai että unelma-alalla palkka on pieni ja toimeentulo on hankittava jostain muusta työstä. Nuoret ajattelevat usein, että kerran valitulla urapolulla on pysyttävä. Tämä lisää pelkoa vääristä valinnoista. (Taloudellinen tiedotustoimisto 2012, 38–39; Korhonen 2012, 272.)

Heikkosen tutkimuksen mukaan koulutuksen valintaan vaikuttaa eniten oma mielenkiinto alaa kohtaan ja seuraavaksi eniten vaikuttavat oppilaitoksen ominaisuudet sekä sijainti. Oppilaat olivat kokeneet myös henkilökohtaisen kahdenkeskisen keskustelun opinto-ohjaajan kanssa yhteishakuun vaikuttavaksi tekijäksi. (Heikkonen 2013, 66, 67.)

Niille nuorille joille ammatinvalinta on selvä, koulutuspaikka valitaan toiveammatin mukaan. Osalla nuorista koulutuspaikan valintaan vaikuttaa tulevaisuuden haaveena oleva hieno työ ja hyvä palkka. Koulutuspaikan valintaan vaikutti myös haaveet jatkokouluttautumisesta keskiasteen jälkeen. Koulussa keskustelu opinto-ohjaajan kanssa tai vierailu käynnit eri oppilaitoksiin ovat myös vaikuttaneet nuorten päätöksiin. Kou-

lumenestys on yksi opiskelupakkaan vaikuttavista tekijöistä. Heikon koulumenestyksen uskotaan estävän pääsyn mahdolliseen toivepaikkaan. Huono koulumenestys vaikutti myös siihen, että vaikka haaveena olisi ollut mennä lukioon, ei sinne kuitenkaan pääsisi. Jos taas koulumenestys oli hyvää, monet ajattelivat, että silloin kannattaa hakea lukioon. (Yli-Koski 2004, 50, 51, 52.)

Monelle on tärkeää, että tuleva koulutuspaikka sijaitsee lähellä kotia, ettei koulumatkasta tule liian pitkä. Monet nuoret eivät myöskään halua jättää perhettään ja muuttaa toiselle paikkakunnalle. Sisko-Liisa Kettunen on havainnut saman omassa tutkimuksessaan. Lukion valintaan vaikutti sijainti sekä helpot kulkuyhteydet. Kettusen tutkimuksessa kävi ilmi, että nuoret kaipaivat enemmän tietoa eri ammateista ja ammatillisista oppilaitoksista. (Yli-Koski 2004, 54; Kettunen 2005, 30, 39.)

Välivuodet ja ulkopuolisuus saattavat siirtää opiskelujen aloittamista myöhempään ikään ja tällöin siirtyä myös tasapainoinen työelämässä aloittaminen myöhempään. Työurien kannalta on erityisen tärkeää, ettei perusasteen ja jatko-opintojen väliin jäisi tyhjiä aukkoja. Jokainen välivuosi on poissa työelämästä ja nuoren kannalta on vielä kohtalokkaampaa jos jää kokonaan ilman koulutusta ja sitä kautta työelämän ulkopuolelle. Suunnittelemattomat ja vastentahtoiset välivuodet kasvattavat syrjäytymisen riskiä ja lisäävät nuorten turhautumista. Yhteiskunta ikään kuin odottaa kansalaistensa ensin kouluttavan itsensä ja sen jälkeen osallistuvat työelämään lisäarvoa tuottavina kansalaisina. (Myrskylä 2011, 23; Korhonen 2012, 272.)

Yrittäminen on tämän päivän nuorille melko vieras asia. Taloudellisen tiedotustoimiston mukaan yrittäjyys ja yrittäminen ovat tuttuja vain joka toiselle nuorelle. Yrittäjyyteen liitetään kuitenkin positiivisia mielikuvia ja nuoret uskovat yrittäjyyden antavan mahdollisuuden itsensä toteuttamiseen. Yrittämiseen liittyvät riskit nuoret kokevat negatiivisena. (Taloudellinen tiedotustoimisto 2012, 62.) Omassa työssäni olen havainnut, ettei yrittäjyys kiinnosta nuoria. Meillä on koulutuksissa aina yrittämiseen ja yrittäjyyteen liittyvä osio. Kursseille osallistuneet nuoret ovat kokeneet yrittäjyysosion itselleen vieraana, kaukaisena ja jopa tylsänä asiana, vaikka nimenomaan painotamme kurssilla nuorten mahdollisuuksia yrittäjinä.

6 KOULUN TUKI JA OHJAUS NUOREN AMMATINVALINTAAN

Koulussa nuori saa tukea ja ohjausta opiskeluun ja ammatteihin liittyviin kysymyksiin. Oppilaanohjauksen eli opo-tunnit kuuluvat jokaisen yläkoululaisen lukujärjestykseen. Lisäksi tietoa työelämästä saa myös työelämään tutustumis- eli TET-jaksoilla. Nuori voi valita peruskoulun jälkeen lukion tai ammattikoulun lisäksi myös yhdistelmäopinnot, jotka kasvattavat suosiotaan koko ajan. Yhdistelmäopinnoissa nuori voi perustutkinnon lisäksi suorittaa ylioppilastutkinnon ja saada lukion päättötodistuksen.

6.1 Oppilaanohjaus

Opinto-ohjauksen pääasiallisena tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa ja huolehtia siitä, että oppilaalla on riittävästi tarvittavaa tietoa ja taitoa jatko-opintoihin ja työelämään siirtyessään. Erityisen tärkeänä nähdään nivelvaihe peruskoulusta jatko-opintoihin siirryttäessä. Usein ajatellaan, että oppilaanohjaus on pelkästään opinto-ohjaajien työtä, mutta myös koko kouluyhteisöllä ja muilla opettajilla on velvollisuutensa kasvatuksellisissa kysymyksissä. (Huhtala & Lilja, 2007, 16–17.)

Oppilaanohjauksen yksilöpsykologisena tehtävänä on oppilaan kasvun ja kehityksen tukeminen siten, että oppilas kykenee edistämään sosiaalista kypsymistään ja opiskelunvalmiuksiaan sekä kehittämään elämänhallintaan tarvittavia tietoja ja taitoja. Opinto-ohjaajan tehtävänä on tukea ja kannustaa oppilaita tekemään omiin kiinnostuksiinsa ja kykyihinsä perustuvia koulutusta, opiskelua, elämänuraa ja arkielämää koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen yhteiskunnallisena tehtävänä nähdään koulutyön tuloksellisuuden edistäminen sekä hyvinvoinnin lisääminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen kouluissa. (Väyrynen 2012, 118.)

Opinto-ohjaajan tehtäviin kuuluvat oppilaiden auttaminen kurssi- ja ainevalinnoissa, koulutuspaikan valinnassa sekä mahdollisissa oppimisongelmissa. Opinto-ohjaaja tekee yhteistyötä oppilaiden, opettajien, vanhempien ja oppilashuollon henkilöstön kanssa. Opinto-ohjaajan tehtäviin kuuluu myös erilaisten työelämän tutustumiskäyntien järjestäminen. On tärkeää, että opinto-ohjaaja tuntee koulutusmahdollisuuksien lisäksi myös työelämästä sekä eri ammattien sisällöistä ja vaatimuksista. Opinto-ohjaajan tehtäviin kuuluu myös oppilaiden henkilökohtainen ohjaaminen sekä yhteydenpito koulun lähiympäristöön. (Huhtala & Lilja 2007, 17.)

Oppilaan ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijoita suuntautumaan kohti tavoitteitaan. Oppilaanohjauksessa käsitellään opiskelutaitojen ja koulunkäynnin lisäksi itse-tuntemusta, jatko-opintomahdollisuuksia, eri ammatteja ja ammattialoja sekä työelämää. Tarvittaessa oppilaille pitää myös järjestää henkilökohtaista- ja pienryhmäohjausta sekä –neuvontaa. Oppilaat saavat ohjausta myös yhteiskunnan tarjoamien neuvonta- ja ohjauspalveluiden käytössä. (Opetushallitus 2011.)

Oppilaanohjausta pidetään suomalaisen koulutusjärjestelmän kulmakivenä. Oppilaanohjausta on ylemmillä vuosiluokilla kaksi vuosiviikkotuntia. Hyvällä oppilaanohjauksella varmistetaan nuorten tulevaisuutta; kaikki saavat mahdollisuuksia eikä ketään jätetä heitteille. Ohjauksen keinoin ehkäistään tehokkaasti koulutuksen keskeyttämistä ja etsitään jokaiselle nuorelle hänen elämäntilanteeseensa sopivia ratkaisuja. Oppilaiden valintojen kannalta on tärkeää, että peruskoulun 7. – 9. luokilla jaetaan mahdollisimman paljon monipuolista tietoa ja ohjausta erilaisista opiskelu- ja ammat-tivaihtoehdoista. (Pirttiniemi 2011, 26; Huhtala & Lilja, 2007, 51; Opetusministeriö 2005.)

Jatkuvasti lisääntyvät koulutuspolitiikan, työelämän ja yhteiskunnan muutokset lisäävät oppilaanohjauksen tarvetta. Oppilaanohjauksella katsotaan olevan merkittävä rooli jatko-opintojen keskeyttämisen vähentäjänä. Ohjauksella autetaan nuorta valitsemaan itselleen oikea koulutusala. Nuoret tekevät tänä päivänä yhä enemmän itsenäisiä valintoja, jotka liittyvät muun muassa ammatilliseen suuntautumiseen ja henkilökohtaisiin opintosuunnitelmiin. Silloin on tärkeää, että nuori saa tukea kasvuun ja kehitykseen sekä opiskelun ohjausta. (Aaltonen ym. 2003, 232.)

Sanna Sutela on tutkinut nuoria, jotka ovat jättäneet hakematta toisen asteen koulutukseen. Tutkimuksessa tulee esiin, että nuoret olisivat kaivanneet enemmän tukea koulutuspaikan valintaan. Tutkimukseen osallistuneet nuoret toivoivat, että opoa olisi ollut enemmän ja että ammatinvalinnan pohtiminen olisi voitu aloittaa jo aiemmin. Sutelan tutkimuksessa vanhemmat olivat kuitenkin kannustaneet nuoria hakemaan koulutukseen. (Sutela 2005, 92, 93.)

6.2 Työelämään tutustuminen

Työelämään tutustuminen, josta käytetään yleisesti lyhennettä TET, on nuorelle hyvä mahdollisuus nähdä työelämän todellisuutta. Myös arvostus työtä kohtaan voi lisääntyä ja työelämä konkretisoituu nuorille. Työelämään tutustumispaikka kannattaa valita itseään kiinnostavalta alalta, ja silloin voi vielä varmistaa onko kyseinen ala juuri se oikea. Toisaalta taas kannattaa kokeilla jotain aivan vierasta alaa ja nähdä sen mahdollisuudet. Olen usein kuullut nuorten hämmästelevän työelämään tutustumisjakson jälkeen, kuinka rankkaa töissä oli. Moni ei myöskään ole etukäteen osannut kuvitella, millaista töissä oikeasti on.

TET-jakso on osa peruskoulun työelämätietoa. Jakson pituus voi vaihdella muutamasta päivästä kahteen viikkoon. Työelämään tutustumisjakso on hyvä kontakti nuoren ja työelämän välillä. Jakson aikana nuoret tutustuvat ohjatusti työpaikan, yhteisön tai yrityksen toimintaan ja oppivat työelämässä vaadittavia taitoja ja saavat onnistumisen kokemuksia. (Aaltonen ym. 2003, 230; Tenhunen-Ruotsalainen 2012, 207.)

Työelämään tutustumista voidaan sanoa nuoren itsenäiseksi oppimiskokemukseksi. Nuori oppii ottamaan vastuuta ikään kuin omasta pienestä projektista. Nuoren on hankittava TET-paikka itsenäisesti. TET-paikan valintaa kannattaa pohtia huolellisesti, sillä sen voi valita alalta, jolle on suunnitellut lähtevänsä opiskelemaan ja saada näin tietoa koulutus- ja uravalintasuunnitelmiansa pohjaksi. Osa valitsee TET-paikan seuraavan kesän kesätyöpaikka mielessään, TETin aikana on hyvä mahdollisuus näyttää taitonsa ja ahkeruutensa ja sitä kautta työllistyä kyseiseen työpaikkaan seuraavana kesänä. (Tenhunen-Ruotsalainen 2012, 210.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa sanotaan, että opetussuunnitelmaan pitää sisältyä kuvaus kuinka yhteistyötä paikallisen työ- ja elinkeinoelämän kanssa toteutetaan. Yhteistyö voi sisältää työelämänedustajien vierailuja luokkatunneilla, erilaisia projektitöitä, työpaikkavierailuja, eri alojen tiedotusmateriaalien käyttöä ja työelämään tutustumista. (Pohjonen 2005, 39.)

Työelämään tutustuminen on konkreettisimmillaan TET-jakson aikana. TETissä saatuja kokemuksia käsitellään ja syvennetään erilaisilla tehtävillä ja raporteilla joita tehdään joko oppilaanohjauksen tunneilla tai muihin aineisiin integroituna. Myös opetta-

jia on kannustettu vierailemaan työelämäntutustumispaikoilla ja sitä kautta syventämään myös omaa työelämätietouttaan. (Koskinen 2012, 112.)

Monelle nuorelle työelämään tutustumispaikka on ensimmäinen kokemus työelämästä. Läheskään kaikki nuoret eivät ole vielä olleet kesätöissä, eikä ehkä kotonakaan ole tarvinnut auttaa kodin tehtävissä. Työelämään tutustumisessa nuori voi myös luoda verkostoja ja näyttää oman osaamisensa ja ahkeruutensa. Parhaimmassa tapauksessa nuori voi työllistyä myöhemmin työelämään tutustumispaikkaansa. Nuori saa myös työtodistuksen työelämään tutustumispaikastaan. Todistuksesta on hyötyä tulevia töitä etsiessä.

7 ILMAN KOULUTUSPAIKKAA OLEVAN NUOREN MAHDOLLISUUDET

Jos nuori ei pääse haluamaansa koulutuspaikkaan, ei hae mihinkään tai keskeyttää opintonsa ei silti tarvitse jäädä tyhjän päälle. Vaihtoehtoja on tänä päivänä lukuisia: kymppiluokka tarjoaa mahdollisuuden numeroiden korottamiseen, ammattistartti tutustuttaa eri ammatteihin ja koulutusaloihin, työpajalla voi tutustua työelämään, oppisopimuskoulutuksessa tutkinto hankitaan työn teon ohessa, ammatinvalinnan ohjaaja auttaa löytämään oikean ammatin ja etsivä nuorisotyö auttaa ja tukee nuorta.

7.1 Kymppiluokka, ammattistartti ja työpajatoiminta

Yhden lukuvuoden kestäväälle kymppiluokalle voi hakea peruskoulun jälkeen niin sanottuun lisäopetukseen. Kymppiluokalla nuorella on mahdollisuus korottaa peruskoulun päättötodistuksen arvosanoja, tutustua työelämään ja suorittaa ammattiin valmentavia opintoja. Lisäopetuksessa oppilaalla on myös mahdollisuus tutustua työelämään sekä eri ammatteihin. (Opetushallitus 2012, 6; Opetusministeriö 2005, 15.)

Lisäopetuksen on tarkoitus mahdollistaa oppilaalle myönteisiä oppimiskokemuksia erilaisissa ympäristöissä ja opetuksessa tulisi käyttää monipuolisia työtapoja ja menetelmiä. Lisäopetuksessa kaikilla oppilaille pitää olla mahdollisuus saada henkilökohdaista ohjausta ja neuvontaa opintojensa suorittamisessa ja suunnittelussa sekä uran ja elämän suunnittelussa ja jatko-opintojen valinnassa. (Opetusministeriö 2005, 15.)

Ammattistartti on ohjaavaa ja valmistavaa koulutusta. Pää tavoitteena on että, ammatistartin jälkeen oppilaalla on valmiudet hakeutua perustutkintoon johtavaan koulutukseen. Ammatistartin tarkoituksena on siis auttaa nuoria selkiinnyttämään opintovalintojaan ja lisäämään oppimisvalmiuksiaan. Ammatistartti on tarkoitettu lähinnä niille opiskelijoille, joille alavalinta on vielä epäselvää. Ammatistarttiin voivat hakeutua myös sellaiset opiskelijat, joilla on puutteita aiemmissa opinnoissa tai omat valmiudet edetä kohti työelämää ja omaa paikkaansa yhteiskunnassa ovat puutteelliset. (Opetushallitus 2012, 6; Jäppinen, 2010, 10.)

Ammattistartti on laajuudeltaan 20 – 40 opintoviikkoa. Opinnot koostuvat perustietojen ja –taitojen vahvistamisesta, opiskelu- ja elämäntaidoista, ammatinvalinta- ja urasuunnittelutaidoista ja valinnaisista opinnoista sekä mahdollisuudesta suorittaa opinto- ja oppilaitoksen ulkopuolella. Opiskelussa korostuu toiminnallisuus ja käytännölläheisyys, yksilöllisyys sekä ohjaus. Ammatistartissa opiskelija saa ohjausta aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi kasvamiseen sekä yksilöllistä tukea ammatinvalintaan ja urasuunnitteluun. (Opetushallitus 2012, 6.)

Peruskoulun jälkeen tyhjän päälle jäänyt nuori voi hakeutua myös työpajalle. Työpajatoiminta perustuu tekemällä oppimiseen. Työpajalla ohjaajien tehtävänä on tukea kokonaisvaltaisesti nuorten elämää. Arjenhallintataitojen lisäksi nuori voi opetella erilaisia taitoja. Työpajat tarjoavat nuorille monipuolisesti erilaista tekemistä joiden avulla nuori voi kasvaa ja kehittyä. Tarjolla on esimerkiksi huonekalujen entisöintiä, matonkutomista, erilaisia siivous- ja pihanhoitotöitä, kierrätykseen liittyviä tehtäviä sekä paljon erilaisia käsitöitä.

Työpajojen alkuperäisenä tarkoituksena on ollut huono-osaisten nuorten elämäntilanteen parantaminen ja yhteiskuntaan sosiaalistaminen. Nuori pääsee työpajalle työhallinnon kautta joko työharjoitteluun tai työmarkkinatuella. Työpajoilla nuorilla on hyvät mahdollisuudet elämäntaitojen kehittämiseen, yhteisölliseen kasvuun, sekä aikuisuuteen. (Kuoppala & Virtanen 2000, 2; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2006.)

Työpajojen tarkoituksena on auttaa nuorta löytämään työpaikka, opiskelupaikka tai jokin muu kestävä ratkaisu. Työpajojen metodi perustuu tekemällä oppimiseen. Työpajalla nuori opettelee erilaisia taitoja sekä arjen hallintaa. Jos koulunkäynti on keskeytynyt, siihen ei ole edellytyksiä tai se ei kiinnosta, tarjoaa työpajatoiminta vaihtoehdoisen väylän koulutukseen. Suomessa arvioidaan olevan 220 työpajaa, joissa

vuosittain työskentelee noin 20 000 nuorta. (Opetushallitus 2012, 6; Työpajayhdistys 2013.)

7.2 Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutuksella tarkoitetaan ammatillisentutkinnon suorittamista siten, että oppiminen tapahtuu pääasiassa työpaikalla, mutta oppimiseen sisältyy myös teoriajaksoja jossakin yhteistyö oppilaitoksessa. Nuori solmii määräaikaisen työsuhteen oppisopimuspaikkansa kanssa, ja koulutuksen aikana nuorella on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin työpaikan muillakin työntekijöillä. Oppisopimuskoulutuksen alkaessa tehdään kirjallinen sopimus nuoren, työnantajan, ja oppisopimustoimiston välillä. (Aaltonen ym. 2003, 239.)

Oppisopimuskoulutus voidaan aloittaa, kun sopiva työpaikka on löytynyt. Suurin osa oppisopimuspaikoista löytyy siten, että kiinnostunut opiskelija ehdottaa oppisopimuskoulutusta työnantajalle. Oppisopimuskoulutuksen alaikäraja on 15 vuotta. Lähtötasona voi olla joko peruskoulu tai lukio, mutta myös ammatinvaihtajat voivat osallistua koulutukseen. Oppisopimuskoulutuksessa on mahdollista opiskella kaikkia niitä aloja, joita opiskellaan jossakin oppilaitoksessa. (Nikkilä 2012, 12.)

Oppisopimuskoulutuksessa on mahdollista suorittaa ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot sekä erikoisammattitutkinnot. Oppisopimusopiskelijalle valitaan työpaikalta oma ohjaaja, jonka tehtävänä on ohjata ja valvoa oppimista. Työpaikalla opittua täydennetään tietopuolisilla opinnoilla, jotka ovat noin 20 % opiskeluajasta. Jokaiselle opiskelijalle räätälöidään oma henkilökohtainen opiskeluohjelma. (Nikkilä 2012, 13.)

7.3 Työvoimatoimiston palvelut

Työvoimatoimistojen tehtävänä on välittää nuorille tietoa työelämästä ja työvoimatoimiston palveluista sekä tukea niitä nuoria jotka tarvitsevat erityisapua ohjauksessa. Työvoimatoimistot tekevät yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Oppilaitoksiin välitetään tietoa työvoimatoimiston erilaisista palveluista. Siirtymistä peruskoulusta toisen asteen opintoihin ja siirtymistä koulutuksesta työelämään pidetään ohjauksen kannalta kriittisinä paikkoina. Työvoimatoimiston ja oppilaitoksen hyvällä yhteistyöllä voidaan

pitää huolta siitä, ettei nuori jää tyhjän päälle jos hän ei saa opiskelu- tai työpaikkaa. (Rimpeläinen-Karvonen 2005, 49, 50–51.)

Työvoimatoimistoissa on nuorille tarkoitettu työnvälitys- ja tietopalvelu, josta nuoret saavat tietoa avoimista työpaikoista sekä erilaisista koulutusmahdollisuuksista. Työvoimatoimiston kautta nuoren on myös mahdollista päästä työkokeiluun, jonka tarkoituksena on antaa nuorelle mahdollisimman oikea kuva kyseisestä ammatista. (Aaltonen ym. 2003, 238.)

Yhteiskunta- eli nuorisotakuu vaikuttaa myös työvoimatoimistojen palveluihin. Ennen kolmen kuukauden työttömyyttä nuorelle tarjotaan työtä, koulutusta, työkokeilua, työnhakuvalmennusta, starttirahaa, palkkatuettua työtä tai ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalveluja. Työttömyyden pitkittyessä palveluja tarjotaan nuorelle aktiivisesti koko työttömyyden ajan. On kuitenkin muistettava, että yhteiskuntatakuuseen liittyy myös nuoren oma aktiivisuus. Nuorella on esimerkiksi velvollisuus hakea tutkintoon johtavaan ja ammatillisia valmiuksia antavaan koulutukseen myös työkokeilun tai jonkin muun palvelun aikana. (TE-palvelut 2012.)

Jatkuvasti kehittyvä tietoyhteiskuntamme tarjoaa nuorille monia apuja ammatinvalinnassa. Internet tarjoaa lukuisia erilaisia ammatinvalintatestejä, joiden avulla voi testata itselleen sopivaa ammattia. Nuorille tarkoitetuilla sivustoilla annetaan tietoa eri ammateista ja paikoista, joista saa lisätietoa eri koulutusmahdollisuuksista sekä eri ammateista. Työ- ja elinkeinotoimistoilla on omat kotisivunsa mistä voi hankkia opiskeluun ja työelämään liittyvää tietoa.

7.4 Etsivä nuorisotyö

Nuorisolain mukaan etsivä nuorisotyö on kohdistettu erityisesti estämään nuorten syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä ja tavoittaa sellaiset nuoret, jotka ovat jääneet tyhjän päälle eli heillä ei ole opiskelu- eikä työpaikkaa eikä muutakaan järkevää tekemistä. Etsivät nuorisotyöntekijät toimivat useimmiten työparina. He toimivat nuorille apuna ja tukena sekä kannustavat nuoria löytämään elämäänsä tekemistä ja sisältöä. Etsivät ovat aikuisia, joihin nuori voi rakentaa luottamuksellisen suhteen; he ovat tukihenkilöitä ja rinnalla kulkijoita. Etsivässä nuorisotyössä nuorelle tarjotaan tukea vain, jos nuori sitä itse haluaa. (Kaartinen-Koutaniemi, 2012, 29 – 30.)

Etsivän työn perustana on yksilön kunnioittaminen ja jokaisen ihmisen samanarvoisuus. Etsivän nuorisotyön tehtäväksi määritellään tuen tarpeessa olevien nuorten etsiminen ja heille sopivan avun löytäminen. Kohderyhmänä ovat useimmiten ongelmaiset nuoret, esimerkiksi syrjäytyneet ja marginaalissa olevat, mutta etsivä nuorisotyö auttaa kaikkia apua tarvitsevia nuoria. Nuoria autetaan ensisijaisesti kiinnittymään koulutukseen, työmarkkinoille tai muuhun nuorille merkitykselliseen toimintaan. (Kaartinen-Koutaniemi, 2012, 15, 20, 21.)

Asiakkaansa etsivä työ hakee menemällä itse paikalle ja asettumalla tarjolle. Etsivät nuorisotyön tekijät voivat esimerkiksi liikkua iltaisin kaupungilla ja tavata nuoria tai he voivat käydä oppilaitoksissa esittelemässä toimintaansa. Etsivä työ auttaa nuoria saavuttamaan palveluja myös niille, jotka ovat jääneet palveluiden ulkopuolelle. Etsivässä työssä asiakas määrittelee miten ja missä tavataan. Työ perustuu dialogisuuteen ja kohtaamiseen asiakkaan omalla maaperällä. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 23,24.)

Etsivän työn tarkoituksena on tuottaa kohdatulle ihmiselle onnistumisen kokemuksia hänen tavoitteidensa ja haaveiden saavuttamisessa. Onnistumisen kokemusten uskotaan houkuttelevan tavoittelemaan seuraavia onnistumisia. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 27.) On tärkeää tavoittaa kaikki peruskoulun jälkeen ilman opiskelupaikkaa jääneet, jotta heidät saataisiin nopeasti takaisin yhteiskunnan jäseniksi ja sitä kautta estettäisiin syrjäytyminen.

8 SUOMEN 4H-JÄRJESTÖ NUORTEN KASVATTAJANA

4H on Suomen suurin nuorisojärjestö. Järjestöön kuuluu yli 75 000 jäsentä ja yhdistyksiä Suomessa on 250. 4H-järjestöllä on paljon erilaista toimintaa: kerhotoimintaa, tapahtumia, kilpailuja ja erilaisia kursseja. 4H:n kasvatusajattelun perustan muodostavat neljä H-kirjainta: Head, Hands, Heart ja Health. Suomeksi neljä H:ta ovat saaneet merkityksen:

1. Harkinta kuvaa, kuinka tärkeää ihmisen on kehittää omaa ajatteluaan ja pyrkiä toiminnassaan oikeudenmukaisuuteen ja rehellisyyteen.
2. Harjaannus, jolla tarkoitetaan käden- ja käytännön taitoja.

3. Hyvyys kuvastaa toisen ihmisen kunnioittamista ja huolenpitoa sekä hyvää käytöstä.
4. Hyvinvointi on kokonaisvaltainen käsite, johon liittyy niin ihmisen henkinen ja fyysinen tasapaino kuin aineellinen hyvinvointikin. (4H-järjestö.)

4H kannustaa nuoria työntekoon, yrittäjyyteen, ympäristön ja luonnon huomioimiseen sekä kansainvälisyyteen. 4H:n toiminnassa huomioidaan lapsen ja nuoren kehitysvaiheet ja tuetaan elämänhallintaa ja yritteliäisyyttä. Toiminta-ajatuksena on, että lapsi ja nuori kasvaa kohti vastuullista ja yritteliästä aikuisuutta ja oppiminen tapahtuu itse tekemällä. Toiminnassa mukana olevat saavat valmiuksia työelämään, yrittäjyyteen, sekä aktiiviseen kansalaisuuteen. (Suomen 4H-liitto.)

4H:n aloittaessa toimintansa 1900-luvun alussa Yhdysvalloissa toiminnan tavoitteena oli tarjota nuorille käytännön yrittämisen, työnteon ja arkielämän taitoja, jotta he pärjäisivät yhteiskunnassa omalla työllään. Alun perin 4H-toiminta oli suunnattu erityisesti maaseudun nuorille ja tavoitteena oli levittää heille tietoa maatalouden nykyaikaisista työmenetelmistä. Suomeen ensimmäiset 4H-yhdistykset perustettiin 1920-luvun puolivälissä. 4H-toiminta on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta. 4H-liitolla on laajat kansainväliset verkostot ja se tekee kansainvälistä yhteistyötä. 4H:n perusideologina on ”Tekemällä oppiminen”. (Historia. 4H-järjestö.)

4H on myös kantanut kortensa kekoon tukeakseen nuorten yhteiskuntaan osallistumista ja työelämätietouden lisäämistä. Nuorille järjestetään koulutusta erilaisten kurssien ja hankkeiden puitteissa. 4H:n nuorisotyössä tehdään pitkäjänteistä kasvatustyötä, jossa yhdistyvät kasvu aktiiviseksi kansalaiseksi, työelämävalmiuksien edistäminen sekä yrittäjyyskasvatus. Kolme askelta työelämään -mallissa yhdistyvät kerhotoiminta, työelämätaitojen harjoittelu ja yrittäjyys yhtenäiseksi kasvatukselliseksi kokonaisuudeksi. Kolme askelta työelämään -malli sisältää Ajokortti työelämään- kurssin (jonka on suorittanut jo yli 15 000 nuorta), erilaisia työelämäkursseja ja työllistymisen 4H-järjestön kautta. (Suomen 4H-liitto.)

Nuorten työllistyminen on 4H-järjestölle ykkösasia. Nuorella on mahdollisuus työllistyä 4H:n kautta esimerkiksi kerho-ohjaajaksi, lasten tai koirien hoitajaksi, erilaisiin kotien palvelutehtäviin sekä pihan-, metsän-, ja puutarhanhoitotehtäviin. Vuonna 2011

yli 8000 alle 29-vuotiaasta nuorta työllistyi 4H-järjestöön. Palkkoja nuorille maksettiin yli 3,5 miljoonaa euroa. (Suomen 4H- liitto.)

4H:lla pyörii tälläkin hetkellä useampi nuorisohanke ympäri Suomea. Kiimingin 4H-yhdistys kouluttaa nuoria KiVa-apu -hankkeessa toimimaan lapsiperheiden ja vanhuk-sien apuna arjen askareissa. Kohderyhmänä ovat erityisesti ilman koulutuspaikkaa jääneet kiiminkiläiset 15–28-vuotiaat nuoret. Oulun seudulla Toimeksi -koulutushankkeessa lisätään nuorten yrittäjämysteistä asennetta. Omalla Kylällä -hanke 15–24-vuotiaille eteläkarjalaisille nuorille kehittää uusia toimintamalleja ja -verkostoja haja-asutusalueille tukemaan nuorten toimintaa. Hankkeessa tarjotaan nuorille myös erilaisia harjoittelupaikkoja ja töitä omalla kylällä. (4H-hankerekisteri.)

Utajärvellä Virta -hankkeessa tuetaan yläkoulu- ja lukioikäisten nuorten hyvinvointia ja kehitystä käsillä tekemisen ja taiteen kautta. Tavoitteena on antaa nuorille tekemistä ja luoda ilon ja onnistumisen kokemuksia sekä tukea nuorten tervettä itsenäistymistä. Etelä-Pohjanmaalla Nuorten yrittäjyyskasvatusympäristö -hankkeessa autetaan 13–25-vuotiaita nuoria löytämään ”se oma” juttunsa. Hankkeessa nuoret perehdytetään myös työelämätaitoihin, yrittäjyyteen sekä tuetaan nuorta muiden nuorisotoimijoiden ja yrittäjyyskasvattajien kanssa tukemaan nuoria polulla kohti työelämää ja aikuisuutta. Passi-koulutushankkeessa tarjotaan kouvolaalaisille ja iittiläisille nuorille perustietoa työelämästä sekä koulutetaan 14–24-vuotiaita nuoria esimerkiksi lemmikkieläinten hoitajiksi ja henkilökohtaisiksi avustajiksi. (4H-hankerekisteri.)

Kuten saimme edellisten kappaleiden myötä huomata, 4H tekee arvokasta työtä nuorten eteen. Monessa hankkeessa nuorilla on myös mahdollisuus työllistyä. Hankkeet tarjoavat nuorille yhteisöllisen ympäristön sekä auttavat nuoria kasvamaan ja itsenäistymään. Ryhmässä nuori tuntee kuuluvansa johonkin ja olevansa osa jotakin. Näin ol-len hankkeet toimivat myös syrjäytymisen ehkäisijöinä. Tällä hetkellä ei kuitenkaan ole yhtään sellaista hanketta, joka tukisi nuorta koulutuspaikan valinnassa tai ammatinvalinnan pohdinnassa. Moni nuori saa apua näihin suuriin kysymyksiin opinto-ohjaajalta, ammatinvalinnanohjaajalta, vanhemmilta tai vaikkapa kavereilta. Monelle on ollut jo kauan selvää mikä on tulevaisuuden unelma-ammatti. Mutta ne, joille valinta on vielä epäselvä tai niille, jotka tarvitsevat vielä vähän lisätietoa ammateista ja koulutuspaikoista, 4H voisi tarjota hankkeen, joka tukisi nuorta näissä haasteissa.

9 TOIMINTATUTKIMUKSEN PROSESSI

Työskentelen Passi-koulutushankkeessa projektipäällikkönä. Tehtäviini hankkeessa kuuluu koulutusten suunnittelu ja kouluttaminen. Hanke on toiminut nyt vuoden ajan. Hankkeessa nuorille koulutetaan työelämätietoa. Olemme hankkeessa toimijoiden kanssa havainneet, että nuoret kaipaivat työelämätiedon lisäksi tietoa eri ammateista ja erilaisista koulutusvaihtoehdoista. Hankkeessamme on paljon hyviä puolia, mutta olemme suunnittelutiimin kanssa yhdessä pohtineet, että hanketta olisi mahdollista kehittää paremmaksi ja toimivammaksi ja ennen kaikkea paremmin nuorten tarpeita vastaavaksi.

Kokosin hankkeessa toimijoista suunnittelutiimin ja aloimme yhdessä pohtia, kuinka hanketta voisi kehittää paremmaksi, toimivammaksi ja ennen kaikkea enemmän nuoria hyödyttäväksi. Suunnittelutiimin näkemyksen mukaan hanketta voisi kehittää enemmän ammatinvalinta- ja koulutuspainotteiseksi unohtamatta kuitenkaan työelämäosuutta. Havaintojemme ja kokemuksemme mukaan sellaiselle hankkeelle olisi selvästi kysyntää.

9.1 Tutkimuskysymykset

Tämä tutkimus on toteutettu toimintatutkimuksena. **Tässä tutkimuksessa toteutuu vain toimintatutkimuksen alkuvaihe, tarkoituksena on saada selville hankkeen kehittämisen alueet.** Tämän tutkimuksen tutkimuskysymykset nousevat suunnittelutiimin havainnoista ja aiemmista tutkimuksista.

Toimintatutkimukseni on tarkoitus vastata seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Onko nuorten koulutuspaikan ja ammatinvalintaan liittyvälle koulutushankkeelle tarvetta?
2. Millainen koulutushanke tukisi nuorta tämän ammatinvalintaan ja koulutukseen liittyvissä ongelmissa ja kysymyksissä?

9.2 Tutkimusmenetelmät

Toimintatutkimuksen tarkoituksena on oman työn kehittäminen siten, että tutkija on keskeisessä roolissa muutoksen organisoinnissa. Toimintatutkimuksen sanotaan alkavan siitä mihin määrällinen ja ladullinen tutkimus loppuvat. Tällaisen tutkimuksen kohteena ovat lähes aina ihmiset ja heidän toimintansa. (Kananen, 2012, 28, 37, 38.)

Toimintatutkimuksen tarkoituksena on kehittää käytäntöjä entistä paremmiksi. Toimintatutkimusta voidaan kutsua osallistavaksi tutkimukseksi, jossa pyritään saamaan aikaiseksi muutosta ja ratkaisemaan käytännön ongelmia. Toimintatutkimusta käytetään erityisesti vuorovaikutukseen pohjautuvaan sosiaaliseen toimintaan. Yksinkertaisimmillaan, kuten tässä tutkimuksessa, toimintatutkimus voi olla oman työn kehittämistä. Toimintatutkimus ajatellaan usein sykleinä johon kuuluu niin konstruoivia kuin rekonstruoiviakin vaiheita. Konstruoivalla tarkoitetaan uutta rakentavaa ja rekonstruoivalla toteutuneen toiminnan havainnointia ja arviointia. (Heikkinen, 2007, 16, 17, 78; Ojasalo, Moilanen, Ritalahti, 2009, 58.)

Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa käyttökelpoista tietoa sekä käytännön hyötyä. Toimintatutkija on toimija ja aktiivinen vaikuttaja eikä hänen oleteta olevan ulkopuolinen henkilö. Toimintatutkimuksen tarkoituksena on yhdistää teoria ja käytäntö, ja tutkimus perustuu interventioon. Toimintatutkimus on myös osallistava tutkimus. On hyvä, jos mahdollisimman moni yhteisöstä osallistuu aktiivisesti tutkimukseen ja kehittämiseen. (Heikkinen, 2007, 19, 27, 28, 32.) Tätä tutkimusta varten on koottu suunnittelutiimi kolmesta hankkeesta toimivasta henkilöstä.

Toimintatutkimuksessa toiminnan kehittämiseen pyritään reflektiivisen ajattelun avulla. Reflektiivisyydellä tarkoitetaan, että tutkija tarkastelee kokemuksiaan, ajatussisältöjään ja itseään kokevana ja tajuavana olentona ja asettaa oman toimintansa taustaoletukset kriittisen tarkastelunkohteeksi. Hän ikään kuin etääntyy jokapäiväisistä käytännön tilanteista, minkä ansiosta tutkija saa syvällisempiä valmiuksia omien toimintatapojen suunnitteluun. (Heikkinen, 2007, 33–34; Heikkinen, Huttunen & Moilanen, 1999, 63.)

Toimintatutkimuksessa tutkija keskustelee osallistujien kanssa usein, jopa päivittäin tutkimuksen aikana. Tutkija tuo esille havaintojaan ja kyselee osallistujien mielipiteitä. Toimintatutkija kirjoittaa havaintonsa tutkimuspäiväkirjaan. Tutkimuspäiväkirjaan

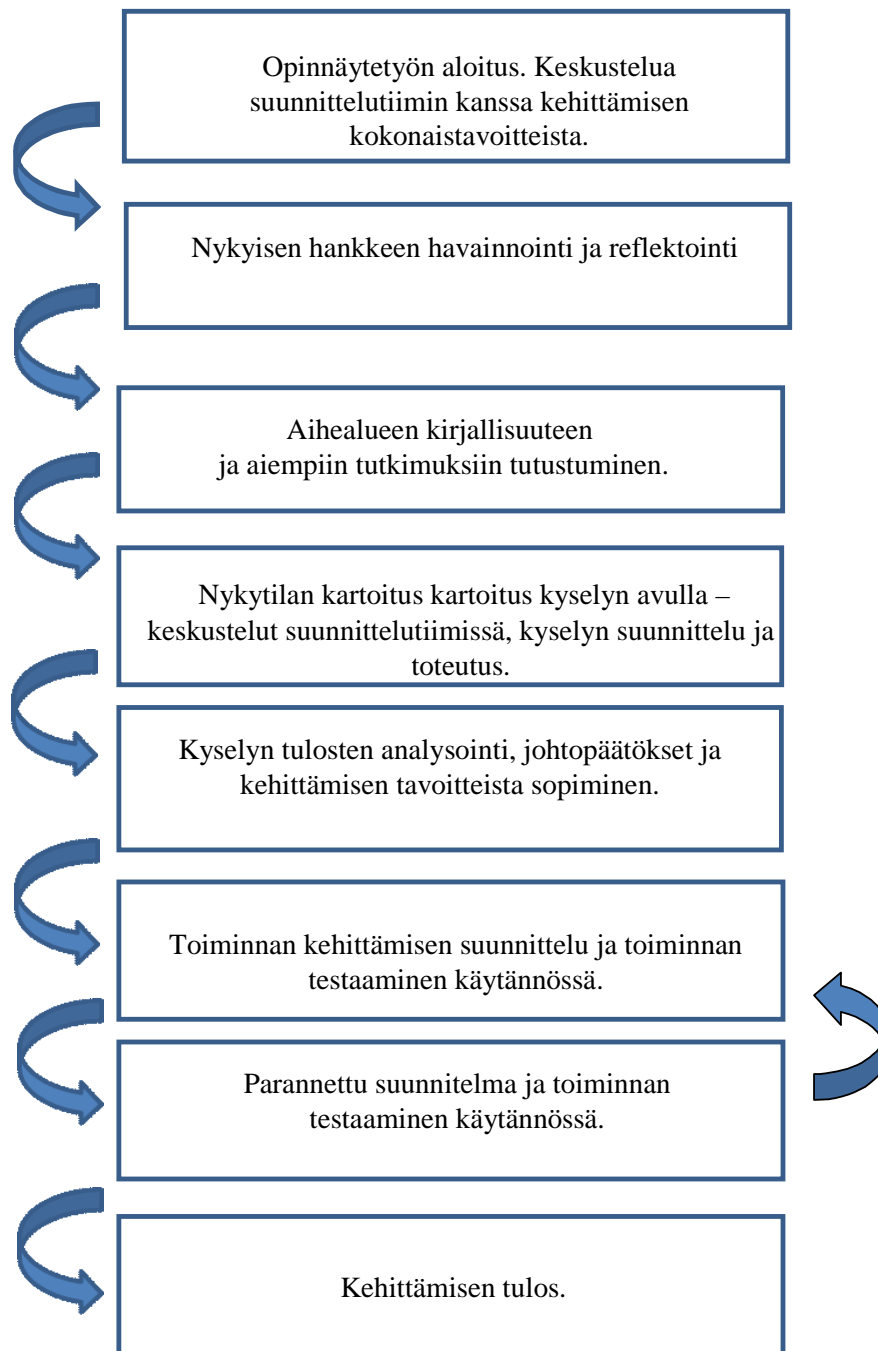
kirjoitetaan tietoa myös tutkimuksen etenemisestä ja tunnelmista sekä palautetta, vaikutelmia, tiivistelmiä, omaa toimintaa koskevia havaintoja, yhteenvetoja ja tiivistelmiä, hämmennyksen aiheita ja kysymyksiä. Kaikki nämä muistiinpanot vievät tutkimusta eteenpäin. (Huovinen & Rovio 2008, 106 - 107.)

Toimintatutkimuksen lähtökohtana voi olla toiminnassa havaittu ongelma (Heikkinen, 2007, 78). Tässä tapauksessa nuoret siis kaipaavat enemmän tietoa ja apua koulutukseen liittyvissä asioissa, joita nykyisessä hankkeessa emme pysty tarjoamaan. Suunnittellessamme tässä tutkimuksessa parannusehdotuksia uuteen hankkeeseen olemme pystyneet testaamaan uusia suunnitelmia ja ideoita jo nykyisessä hankkeessa.

9.3 Toimintatutkimus prosessina

Kun olimme huomanneet hankkeessa esiin tulleet muutostarpeet, päätimme yhdessä suunnittelutiimin kanssa alkaa pohtimaan millaisia kehittämissuhteita ja muutoksia hankkeeseen pitäisi tehdä. Suunnittelutiimiin kuuluu itseni lisäksi kaksi henkilöä; Pohjois-Kymen 4H-yhdistyksen toiminnanjohtaja Pinja Eronen ja Passi-koulutushankkeessa projektiohjaajana toimiva Leena Borg. Järjestimme yhteisiä kokouksia viikoittain joissa toimimme esiin omia havaintojamme käynnissä olevasta Passi-koulutushankkeesta sekä suunnittelimme yhdessä millaisia muutoksia hankkeeseen kaivattaisiin. Jokaisessa kokouksessa esittelin tutkimukseni etenemistä ja siihenastisia selvityksiä. Tapaamisista olen pitänyt tutkimuspäiväkirjaa. Tutkimuspäiväkirjaan kirjoitin myös jatkuvasti eteen tulleita ajatuksia ja kysymyksiä sekä muita tutkimukseen liittyviä havaintoja.

Toimintatutkimuksessa avainsanoja ovat: reflektiivisyys, ihmisten osallistuminen, tutkimuksen käytännönläheisyys ja muutosinterventio. Myös tässä tutkimuksessa edellä mainitut sanat ovat olleet koko ajan mukana. Suunnittelutiimin jäsenet havainnoivat ja refleктоivat hanketta ja keräsin tiedot tutkimuspäiväkirjaani. Toimintatutkimus nähdään usein etenevän spiraalimaisesti, jossa toiminta, havainnointi, reflektointi ja uudelleen suunnittelu seuraavat toisiaan (Heikkinen & Jyrkämä 1999, 36). Seuraavassa kuvassa näkyy tämän tutkimuksen eteneminen.

Kuva 4. Suunnitelma toimintatutkimuksen etenemisestä

Nuorten koulutuspaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä on tutkittu useissa tutkimuksissa aiemminkin. Etsin aiheeseen liittyviä aikaisempia tutkimuksia viimeisten viiden toista vuoden ajalta. Kuitenkin vain muutamassa tutkimuksessa asiasta on kysytty nuorten mielipiteitä ja useimmat tutkimukset on tehty valmiiden tilastotietojen tai opettajien haastattelujen perusteella. Liitteessä 1 on tutkimustaulukko aiemmista tut-

kimuksista, johon olen koonnut aiheeseen liittyviä tutkimuksia. Tutkimuksia olen etsinyt kirjastojen tietokannoista, pääasiassa Melindasta ja Artosta.

Totesimme suunnittelutiimissä, että olisi tärkeää saada myös nuorten ääni kuuluviin uutta hanketta suunniteltaessa. Mitä nuoret oikeasti haluavat ja millaista tietoa tai apua he kaipaisivat lisää? Halusimme tietoa myös opinto-ohjaajien näkökulmasta. Opinto-ohjaajat näkevät koulussa läheltä, millaisia ongelmia opiskelupaikan valintaan liittyy ja millaista ohjausta he ajattelevat nuorten tarvitsevan lisää. Päätimme suorittaa nykyisen tilanteen kartoituksen kyselyn avulla. Tiedon saamiseksi oppilailta ja opinto-ohjaajilta suunnittelimme kyselylomakkeet (liitteet 2 ja 3) joiden avulla keräsimme heiltä tutkimukseen tarvittavaa tietoa.

9.4 Nykyisen tilanteen kartoitus

Nykyisen tilanteen kartoitus suoritettiin neljässä kouvolaalaisessa yläkoulussa. Lähetin yhdeksälle yläkoulun rehtorille sähköpostin ja kysyin heidän halukkuuttaan osallistua tutkimukseeni. Neljä yläkoulua suostui mukaan tutkimukseen. Kolmesta koulusta tutkimukseen osallistui yksi yhdeksäs luokka ja yhdestä koulusta kaksi yhdeksättä luokkaa. Tutkimusluvan (liite 4) hain Kouvolan kaupungilta. Tutkimuksessa ei saa mainita koulujen nimiä, joissa kysely tehtiin, eikä kyselyssä saa käydä ilmi niiden henkilöiden nimiä jotka kyselyyn osallistuivat. Tutkimuksessa ei saa mainita myöskään mitään sellaista, jonka perusteella voisi arvata, kuka on kyselyyn vastannut.

Kysymyslomakkeiden suunnittelussa käytin pohjana aiemmissa tutkimuksissa esiin tulleita tärkeitä asioita sekä Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaa 2012 - 2015. Seuraavat aiempien tutkimusten faktat toimivat kysymyslomakkeiden kysymysten pohjana. Kyselylomaketta muokattiin useaan kertaan suunnittelutiimissä ja mielihiteitä siitä kysyttiin myös Passi-koulutushankkeen yhteistyökumppaneilta, jotka työskentelevät nuorten parissa, esimerkiksi kouluissa ja nuorisotiloilla. Seuraavat poiminnat eri tutkimuksista, julkaisuista ja kirjoista toimivat kyselylomakkeen pohjana:

- Nivelvaiheen toimimattomuutta ja ohjauksen puutteellisia resursseja pidetään syinä nuorisotyöttömyyteen (Pietikäinen, 2007, 8).
- Koulutuksen puutetta pidetään yhtenä syrjäytymisen syynä (Arhinmäki 2011, 4).
- Murrosikäiselle nuorelle saattaa olla vaikeaa löytää itsestään sellaisia vahvuuksia, jotka voisivat auttaa häntä valinnoissaan. Oppilaan saama positiivinen signaali yksittäisen aineen opettajalta jostakin oppilaan osaamisalueesta saattaa vaikuttaa hänen identiteetin vahvistumiseensa siten, että se heijastuu myös ammatin ja opiskelupaikan valintaan. (Huhtala & Lilja 2007.)
- Peruskoulusta toiselle asteelle siirryttäessä moni nuori kokee erilaisia siirtymäongelmia. Esimerkiksi epärealistiset hakutoiveet vaikuttavat koulutuksen ulkopuolelle jäämiseen (Alatupa, 2007, 14, 16).
- Koulutusvalintaan vaikuttavia tekijöitä on usein nuorelle läheiset ihmiset, varsinkin kaverit (Yli-Koski, 2004, 85).
- 2000-luvun yhteiskunnassa nuorilta edellytetään huomattavia valmiuksia oman elämänsä ohjaamisessa. Siirtymävaihe yläasteelta toisen asteen ammatilliseen koulutukseen on epäonnistumisille altis ja kriittinen vaihe elinikäisellä koulutusuralla. (Kuronen, 2010, 16, 329.)
- Koulutuspolkujen ja ammatinvalinnan kannalta on tärkeää, että peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheen ohjaus ja yhteistyö toimii. Nivelvaihe on kriittinen vaihe, sillä nuori valitsee tulevan koulutuspaikkansa juuri tässä vaiheessa. Peruskoulun päättävän oppilaan tulisi olla hyvin tietoinen erilaisista ammateista ja niihin johtavista koulutuspoluista. (Huhtala & Lilja 2007, 19.)

Kysely tunnetaan survey- tutkimuksen keskeisenä menetelmänä. Survey- kyselyssä kohdehenkilöt muodostavat näytteen tai otoksen tietystä perusjoukosta ja aineistoa kerätään standardoidusti. Standardoidulla tarkoitetaan sitä, että kaikilta vastaajilta kysytään täsmälleen samat kysymykset. Kyselytutkimuksen avulla voidaan kerätä laaja aineisto. Kyselymenetelmää pidetään myös tehokkaana, sillä se säästää tutkijan vaivannäköä ja aikaa. (Hirsjärvi, Sajavaara & Remes 2005, 184.)

Kysely suoritettiin kontrolloituna kyselynä ja niin sanottuna informoituna kyselynä. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkija jakaa kyselylomakkeet henkilökohtaisesti menemällä itse paikan päälle suorittamaan kyselyä. Kun tutkija jakaa lomakkeita, hän samalla kertoo tutkimuksen tarkoituksesta, kertoo kyselylomakkeesta ja vastaa esiin tuleviin kysymyksiin. (Hirsjärvi ym. 2005, 186.)

Kyselyn ajankohdaksi valitsin maaliskuu-huhtikuun, sillä yhteishaku on helmikuun lopussa joten tutkimukseeni liittyvät kysymykset ovat ajankohtaisia juuri silloin kohderyhmän nuorille. Toteutin kyselyn opinto-ohjaajan tunneilla. Kyselyyn osallistuvien yläkoulujen rehtorit sekä opinto-ohjaajat kävivät lomakkeet läpi ja kommentoivat niitä. Kyselylomakkeeseen sisältyi sekä avoimia kysymyksiä että kysymyksiä, joissa oli vastausvaihtoehtoja. Opinto-ohjaajille tarkoitettussa kyselyssä oli vain avoimia kysymyksiä.

Kun menin kouluihin tekemään kyselyä, minulle sanottiin yhdessä koulussa, että ”opilailla alkaa olla jo kevättä rinnassa, katsotaan millaisia vastauksia saat.” Toisessa koulussa rehtori sanoi, että ”saat kyselyyn aika haastavan luokan, voit saada mielenkiintoisia vastauksia”. Rehtori oli aivan oikeassa, sain kyselyyn ihan oikeasti mielenkiintoisia vastauksia. Nuoret olivat innoissaan, kun saivat kyselyyn vastaamisesta suklaapatukan palkkioksi. Sanoin, että suklaapatukan saa vain, jos on vastannut jokaiseen kysymykseen asiallisesti. Olin yllättynyt kuinka jokainen kyselylomake oli täytetty huolellisesti eikä vastauksista löytynyt pelleilyä tai ylilyöntejä.

Kyselytutkimukseen liittyy myös tiettyjä heikkouksia. Aineistoa saatetaan pitää pinnallisena ja tutkimusta teoreettisesti vaatimattomana. Ei myöskään voida tietää, kuinka tosissaan vastaajat ovat kyselyn ottaneet eli ovatko he vastanneet huolellisesti ja rehellisesti. Vastausvaihtoehdot eivät ehkä ole vastaajien mielestä selviä, joten väärinymmärryksiä on vaikea kontrolloida. Ei myöskään tiedetä, kuinka perehtyneitä vastaajat ovat kyselyssä esitettyyn asiaan. Kyselylomakkeen laatiminen vie aikaa jotta tutkija saisi siitä mahdollisimman hyvän ja tietoa tuottavan. (Hirsjärvi ym. 2005, 182, 184.)

Kun menin opinto-ohjaajan tunnille kerroin luokalle, miksi teen tutkimusta, kävin läpi kyselylomakkeen kysymykset ja kannustin nuoria myös kysymään, jos jotain jäi epäselväksi. Palkkioksi kyselyyn vastaamisesta lupasin kaikille suklaapatukan. Odotin luokassa niin kauan kun kyselyihin oli vastattu. Kun kysely toteutetaan luokissa, vas-

tausten saaminen on varmempaa, kuin jos kyselyn suorittaisi esimerkiksi postitse tai sähköpostitse. Nuorilla oli myös mahdollisuus kysyä, jos kyselyssä ilmeni jotakin epäselvää. Postikyselyssä tätä vaihtoehtoa ei olisi ollut.

Kysymyslomakkeen viimeisenä kysymyksenä nuorilta kysyttiin, mikä tukimuoto heitä oli auttanut eniten opiskelupaikan valinnassa. Tämä kysymys aiheutti eniten lisäkysymyksiä ja tarkennuspyyntöjä kyselyä tehdessäni. ”Tukimuoto” oli selkeästi vieras sana nuorille. Jotta en olisi johdatellut nuoria vastaamaan jollakin tietyllä tavalla, kysyin aina ensin luokalta: ”Mitä te muut ajattelette, että mitä tällä kysymyksellä tarkoitetaan?” Luokasta löytyi usein hyviä vastauksia, eikä minun tarkennustani edes tarvittu joka kerta.

Kun tein kyselyä opotunneilla, opinto-ohjaajat täyttivät samalla omaa kyselyään. Näiden neljän opinto-ohjaajan lisäksi löysin Kouvolan alueelta vielä viisi yläkoulun opinto-ohjaajaa joille lähetin kyselyn postitse. Jokaisessa kirjeessä oli mukana palautuskuori vastausten lähettämistä varten. Kolme opinto-ohjaajaa lähetti palautuskuoren takaisin.

9.5 Nykyisen tilanteen kartoituksen aineiston analyysi

Kysely tehtiin sekä yhdeksäsluokkalaistille että opoille. Yhdeksäsluokkalaisten kyselylomakkeeseen vastasi yhteensä 81 yhdeksäsluokkalaista. Tyttöjä vastaajista oli 45 ja poikia 36. Vastaajat olivat iältään 15–16-vuotiaita. Kyselylomakkeessa oli yhteensä 13 kysymystä. Kaksi ensimmäistä kysymystä olivat niin sanottuja taustakysymyksiä, joissa kysyttiin ikää ja sukupuolta. Taustakysymykset toimivat lämmittelykysymyksinä varsinaiseen kyselyyn. Taustakysymysten suhteen tarkastellaan tutkittavaa ominaisuutta eli ne toimivat selittävinä muuttujina. (Valli 2007, 103.)

Tämän lisäksi kyselyssä on viisi avokysymystä ja kuusi monivalintakysymystä, joissa oli valmiina vastausvaihtoehdot. Avokysymyksiä voidaan myös analysoida tilastollisin menetelmin, ja niin tein tässä tutkimuksessa. Aluksi ryhmittelin kysymyslomakkeet tiedonantajien sukupuolen mukaan. Sen jälkeen luin kaikki vastaukset läpi, jotta sain luotua itselleni kuvan, millaisia vastauksia nuoret olivat kyselyyn kirjoittaneet ja samalla myös pohdin millaisiin luokkiin vastaukset voisi jakaa. Sen jälkeen luokittelin vastaukset erilaisiin ryhmiin. Aluksi jaoin vastaukset pieniäkin eroja ja vivahteita si-

sältäviin luokkiin. Myöhemmin yhdistelin läheisiä luokkia yhteen. (ks. Valli 2007, 124.)

Tutkimus toteutettiin toimintatutkimuksena, mutta siinä on piirteitä myös laadullisesta tutkimuksesta. Nykyisen tilanteen kartoituksen aineiston analyysin suoritin laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysin kautta. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan väljänä teoreettisena kehyksenä kirjoitettujen, nähtyjen ja kuultujen aineistojen sisältöjen analyysia. Tässä tutkimuksessa vastauksia on lähdetty analysoimaan induktiivisesta, eli yksittäisestä yleiseen, näkökulmasta. Analyysin avulla on tarkoitus luoda tutkittavasta ilmiöstä selkeä sanallinen kuvaus. Sisällönanalyysin avulla aineisto pyritään saamaan selkeään ja tiiviiseen muotoon kadottamatta kuitenkaan sen sisältämää informaatiota. Tarkoituksena on, että aineistosta pystyttäisiin luomaan yhtenäistä informaatiota. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 91, 108.)

Aluksi luin kaikki nuorten vastaukset läpi, jotta sain luotua niistä itselleni alustavan kuvan, ja samalla tarkistin, ettei vastausten joukosta löytynyt pelleilyä tai ylilyöntejä. En numeroinut kyselylomakkeita, sillä osa oli kirjoittanut vastauksiin niin henkilökohdaisesti ja yksityiskohtaisesti, että ajattelin jonkin henkilön tunnistamisen olevan mahdollista vastauksien joukosta. Jaottelin kyselylomakkeet vain tyttöjen ja poikien nippuun.

Jaottelin vastaukset kirjoittamalla aina yhden kysymyksen vastaukset peräkkäin. Nuorten vastaukset olivat lyhyitä, joten vastauksista löytyi paljon samoja vastauksia. Merkitsin vastausten perään rastin, jos sama vastaus oli esiintynyt jo aiemminkin. Tyttöjen vastaukset ja rastit merkitsin punaisella ja poikien mustalla. Näin minun olin helppo laskea analysoidessa, esimerkiksi kuinka monta kertaa nuoret ovat vastanneet kavereiden vaikuttaneen opiskelupaikan valintaan. Tämän jälkeen syötin vastaukset Exceliin, joka laski vastausprosentit valmiiksi.

Avokysymysten etuina voidaan mainita, että niissä saadaan vastaajan mielipide perusteellisesti selville. Vastausten joukossa saattaa olla myös hyviä ideoita. Etuna voidaan pitää myös sitä, että aineistoa voidaan luokitella monella tavalla. Huonoina puolina avokysymyksissä on, että niihin jää helposti vastaamatta ja vastaukset voivat olla myös epätarkkoja ja ylimalkaisia. Vastaaja saattaa vastata myös asian vierestä eikä suoraan asiaan, jolloin vastaukset ovat hedelmättömiä. (Valli 2007, 124.)

Opojen kyselyyn vastasi yhteensä seitsemän opinto-ohjaajaa. Määrä kuulostaa pienelle, mutta tein kyselyn yhteensä yhdeksälle yläkoulun opolle, joten vastausprosentti oli hyvä. 77,7 %. Opojen kyselyssä oli seitsemän avokysymystä. Havaitsin, että opot olivat innokkaita vastaajia; vastauksille jätetty avoin tila oli joka vastauspaperissa ihan täynnä. Luin ensin läpi opojen vastaukset, jotta sain luotua niistä itselleni alustavan käsityksen ja samalla katsoin, että sain kaikkien vastauksista selvää.

Litteroin opinto-ohjaajien kysymyslomakkeiden vastaukset. Numeroin kyselylomakkeet opo 1, opo 2 ja niin edelleen. Aluksi litteroin opojen vastaukset kysymys kerrallaan, eli ensin kirjoitin kaikki ensimmäisen kysymyksen vastaukset allekkain ja sen jälkeen toisen kysymyksen vastaukset allekkain ja niin edelleen. Litteroinnin jälkeen alleviivasin vastausten samankaltaisuuksia aina samalla värillä ja muista selkeästi eroavia vastauksia taas eri värillä. Sen jälkeen aloitin kysymysten kirjallisen analysoinnin.

10 NUORTEN VASTAUKSET NYKYISEN TILANTEEN KARTOITUKSEEN

Seuraavassa tarkastellaan nuorten vastauksia nykyisen tilanteen kartoitukseen. Yhdeksäsluokkalaisten kyselylomakkeeseen vastasi yhteensä 81 yhdeksäsluokkalaista, joista 45 oli tyttöjä ja 36 poikia. Kysely tehtiin neljässä Kouvolan alueella sijaitsevassa yläkoulussa ja yhteensä kyselyyn osallistui viisi luokkaa. Vastaajat olivat iältään 15–16-vuotiaita. Kysymyslomake on liitteenä 2.

10.1 Koulutuspaikan ja ammatinvalintaan liittyvät haasteet

Ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin nuoren ikää ja seuraavassa sukupuolta. Kysymyksessä kolme nuorilta kysyttiin millaisia haasteita he kokevat liittyvän ammatin ja koulutuspaikan valintaan. Kysymys oli avokysymys, ja vastauksessa oli mahdollista mainita useampikin kuin vain yksi haaste. Tässä kysymyksessä käy ilmi, että suurinta osaa nuorista mietitytti, riittävätkö heidän arvosanansa valitsemaansa koulutuspaikkaan. Pojista 14 (17,3 %) mainitsi ja tytöistä 18 (22,2 %) mainitsi vastauksessaan kokevansa arvosanat haasteeksi koulutuspaikan valinnassa.

Toiseksi suurimpana haasteena nähtiin vaikeus valita itselleen sopiva opiskelupaikka. Osan vastauksista kävi ilmi, että oli vaikea keksiä itselleen sopiva ala. Osa taas mainitsi, että koulutuspaikkavaihtoehtoja oli niin paljon, ettei tiennyt, minkä niistä valitsisi. Tytöistä kuudella ja yhdellä pojalla oli valinnan vaikeus kahden opiskelupaikan välillä. Vastauksista kävi ilmi kuinka tärkeänä nuoret pitävät koulutuspaikan valintaa:

”Täytyi miettiä tarkkaan mitä elämältä haluaa ja miten se on helpoiten saavutettavissa.” Poika 15 v.

”Pitää tehdä suuri päätös kuitenkin suhteellisen nuorena ja nopeasti.” Tyttö 16 v.

”Osaanko valita ammatin josta pidän tai kuinka paljon mieleni muuttuu tulevaisuudessa?” Tyttö 15 v.

Nuoret pohtivat myös koulutuspaikan sijaintia, joka mainittiin vastauksissa yhteensä 27 kertaa (33,4 %). Vastauksissa tuli esiin, että monet miettivät, kuinka päästä kulkemaan tulevaan opiskelupaikkaan ja pitääkö uuden opiskelupaikan takia mahdollisesti muuttaa pois kotoa tai jopa toiselle paikkakunnalle.

Taulukko 1. Koulutuspaikan ja ammatinvalintaan liittyvät haasteet sisältöluokittain (N=81, poikia 36, tyttöjä 45)

Pääluokka	Luokka	Poikien maininnat		Tyttöjen maininnat		Maininnat yhteensä	
		kpl	%	kpl	%	kpl	%
Arvosanat eivät ole tarpeeksi hyvät		14	17,3 %	18	22,2 %	32	39,5 %
Opiskelupaikan valinta Yhteensä 32 mainintaa	Ei osaa päättää mihin hakee opiskelemaan	12	14,8 %	10	12,3 %	22	27,2 %
	Kiinnostavan koulutuspaikan valinta	1	1,2 %	2	2,5 %	3	3,7 %
	Valinnan vaikeus kahden opiskelupaikan välillä	1	1,2 %	6	7,4 %	7	8,6 %
Koulutuspaikan sijainti Yhteensä 27 mainintaa	Koulutuspaikan sijainti	7	8,6 %	4	4,9 %	11	13,6 %
	Toiselle paikkakunnalle muuttaminen	5	6,2 %	11	13,6 %	16	19,8 %
Millainen palkka on tulevassa ammatissa		1	1,2 %		0,0 %	1	1,2 %
Pärjääkö uu-		1	1,2 %	1	1,2 %	2	2,5 %

dessä koulussa							
Koulun maine		0,0 %	1	1,2 %	1	1,2 %	

10.2 Koulutuspaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä

Kysymyksessä neljä kysyttiin mitkä asiat vaikuttavat koulutuspaikan valintaan. Kysymys oli avokysymys, joten siinä on voinut mainita useammankin kuin vain yhden vaikuttavan tekijän. Suurimmaksi yksittäiseksi asiaksi muodostui koulutuspaikan sijainti. Tytöistä 25 (30,9 %) ja pojista 17 (21 %) olivat maininneet koulutuspaikan sijainnin vaikuttavan koulutuspaikan valintaan. Osa oli kirjoittanut vastukseen pelkäänsä sijainnin vaikuttavan, osa taas oli kirjoittanut, että koulun pitäisi sijaita lähellä:

"Koulun lähellä olevuus, "tuttu & turvallinen" paikka, tiedon määrä koulutuspaikkaan liittyen." Tyttö 15 v.

Toiseksi suurimpana vaikuttavana tekijänä pidettiin omaa mielenkiintoa ja kiinnostusta kyseistä alaa kohtaan. Tytöistä 12 (14,8 %) ja pojista 10 (12,3 %) oli maininnut opiskeltavan alan kiinnostavuudesta. Yksi poika oli maininnut, että mielenkiinto ja se, että haluaa olla valitsemallaan alalla loppuelämän:

"Mielenkiintoisuus ja se, että haluaa tehdä sitä työtä loppuelämän." Poika 15 v.

Kavereiden vaikuttavuuden opiskelupaikkaan mainitsi yhteensä 11 nuorta (13,6 %). Tytöille (9 mainintaa) kaverit vaikuttivat selkeästi enemmän kuin pojille (2 mainintaa). Vanhemmat ja perhe saivat yhteensä yhdeksän mainintaa. Myös tässä tytöt mainitsivat vanhemmat ja perheen useammin kuin pojat. Oman mielipiteen vaikuttavuuden oli pojista maininnut neljä ja tytöistä kaksi.

Yllättävän monen tytön (6) vastauksessa tuli esiin, että koulutuspaikkaan vaikuttaa myös viihtyisyä opiskeluympäristö. Koulutuksen laatu ja koulun maine mainittiin myös useimmin tyttöjen kuin poikien vastauksissa. Poikien vastauksista sen sijaan ei ollut yhtään mainintaa koulutuspaikan viihtyisyydestä. Koulutuksen laadusta sekä koulutuspaikan maineesta oli vain yhdet maininnat poikien kirjoituksissa. Tytöille on merkityksellistä, että koulutuspaikka on viihtyisä:

"Paikan on oltava viihtyisä ja on myös hyvä, ettei tarvitse muuttaa vielä pois kotoa."

Tyttö 16 v.

"Viihtyisä opiskeluympäristö / hyvät, nykyaikaiset tilat, erilaisen toiminnan monipuolisuus (esim. kansainvälisyys) ja pätevät opettajat." Tyttö 15 v.

Taulukko 2. Koulutuspaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä (N=81, poikia 36, tyttöjä 45)

Koulutuspaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä	Poikien maininnat		Tyttöjen maininnat		Maininnat yhteensä	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Koulutuspaikan sijainti ja koulumatkan pituus	17	21,0 %	25	30,9 %	42	51,9 %
Kiinnostus opiskeltavaa alaa kohtaan	10	12,3 %	12	14,8 %	22	27,2 %
Kaverit	2	2,5 %	9	11,1 %	11	13,6 %
Vanhemmat ja perhe	2	2,5 %	7	8,6 %	9	11,1 %
Oma mielipide	4	4,9 %	2	2,5 %	6	7,4 %
Viihtyisä opiskeluympäristö		0,0 %	6	7,4 %	6	7,4 %
Koulutuksen laatu	1	1,2 %	4	4,9 %	5	6,2 %
Koulutuspaikan maine	1	1,2 %	3	3,7 %	4	4,9 %

10.3 Nuorten saama tuki koulutuspaikan valintaan

Kysymyksessä 5 kysyttiin kenen kanssa nuoret ovat keskustelleet tulevan opiskelupaikan valinnasta. Kysymyksessä oli neljä vastausvaihtoehtoa: a) opon, b) vanhempien, c) kavereiden tai d) jonkun muun. Kysymyksessä oli mahdollisuus ympyröidä useampikin vaihtoehto, joten alla olevassa taulukossa näkyy, kuinka monta kertaa eri vaihtoehdot on mainittu.

Eniten mainintoja (77 kpl, 95,1 %) keräsi vanhempien kanssa keskustelu asiasta, seuraavaksi eniten (70 kpl, 86,4 %) sai opon kanssa keskustelu ja kolmanneksi eniten kavereiden kanssa (61 kpl, 75,3 %). Tytöistä 39 eli 48,1 % ja pojista 22 eli 27,2 % mainitsi keskustelleensa asiasta kavereiden kanssa. Tämän tutkimuksen mukaan tytöille näyttää olevan tärkeämpää kuin pojille keskustella opiskelupaikan valinnasta kavereiden kanssa.

Taulukko 3. Kenen kanssa nuoret ovat keskustelleet opiskelupaikan valinnasta?
(N=81, poikia 36, tyttöjä 45)

Kenen kanssa nuoret ovat keskustelleet opiskelupaikan valinnasta?	Poikien maininnat		Tyttöjen maininnat		Maininnat yhteensä	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Opon	28	34,6 %	42	51,9 %	70	86,4 %
Vanhempien	33	40,7 %	44	54,3 %	77	95,1 %
Kavereiden	22	27,2 %	39	48,1 %	61	75,3 %
Jonkun muun	3	3,7 %	13	16,0 %	16	19,8 %

10.4 Mielipiteiden vaikuttavuus opiskelupaikan valintaan

Kysymyksessä kuusi kysyttiin kenen mielipide vaikuttaa eniten opiskelupaikan valintaan. Kysymys oli avokysymys. Selkeästi eniten mainintoja sai oma mielipide, seuraavaksi eniten mainintoja sai vanhempien mielipide. Sisarusten ja kavereiden mielipiteet olivat vaikuttaneet vain tytöille: niistä molemmista on vain kaksi mainintaa. Opon mielipide on vaikuttanut yhden tytön ja yhden pojan valintaan eniten.

Taulukko 4. Kenen mielipide on vaikuttanut eniten nuorten koulutuspaikan valintaan?
(N= 81, poikia 36, tyttöjä 45)

Kenen mielipide vaikuttaa eniten koulutuspaikan valintaan	Poikien maininnat		Tyttöjen maininnat		Maininnat yhteensä	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Oma	26	32,1 %	31	38,3 %	57	70,4 %
Vanhempien	8	9,9 %	9	11,1 %	17	21,0 %
Kavereiden	0	0,0 %	2	2,5 %	2	2,5 %
Sisarusten	0	0,0 %	2	2,5 %	2	2,5 %
Opon	1	1,2 %	1	1,2 %	2	2,5 %

10.5 Toiselle paikkakunnalle muuttaminen koulutuspaikan takia

Kysymys seitsemän oli vaihtoehtokysymys, jossa kysyttiin, olisivatko nuoret valmiita muuttamaan toiselle paikkakunnalle opintojen takia. Tytöt olivat selkeästi valmiimpia muuttamaan toiselle paikkakunnalle opintojen takia. Pojista seitsemän ja tytöistä neljä kokivat koulutuspaikan sijainnin haasteena. Viisi poikaa ja 11 tyttöä mainitsi toiselle paikkakunnalle muuttamisen haasteena.

Taulukko 5. Tyttöjen ja poikien mielipiteet eri paikkakunnalle muuttamisesta opiskelujen takia (N= 81, poikia 36, tyttöjä 45)

Oletko valmis muuttamaan eri paikkakunnalle opintojen takia?	Poikien maininnat		Tyttöjen maininnat		Maininnat yhteensä	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Kyllä	14	17,3 %	30	37,0 %	44	54,3 %
En	19	23,5 %	14	17,3 %	33	40,7 %
Haluaisin, mutta se ei ole mahdollista	3	3,7 %	1	1,2 %	4	4,9 %

10.6 Tiedonsaanti ja tutustuminen eri koulutusaloista

Kysymyksessä kahdeksan kysyttiin ovatko nuoret saaneet tarpeeksi tietoa eri koulutusaloista. Vastausvaihtoehtoina oli kyllä tai ei. Nuorista 65 (80,2 %) vastasi, että oli saanut tarpeeksi tietoa ja 15 vastasi, ettei ollut saanut tarpeeksi tietoa eri koulutusaloista. Yksi nuorista ei ollut ympyröinyt kumpaakaan vaihtoehtoa, vaan kirjoittanut kysymyksen kohdalle:

"Siltä väliltä enemmänkin olisi voinut saada (tietoa) esim. eri ammateista." Tyttö 15 v.

Taulukko 6. Tiedonsaanti eri koulutusaloista (N= 81, poikia 36, tyttöjä 45)

Oletko saanut tarpeeksi tietoa eri koulutusaloista?	Poikien maininnat		Tyttöjen maininnat		Maininnat yhteensä	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Kyllä	30	37,0 %	35	43,2 %	65	80,2 %
En	6	7,4 %	9	11,1 %	15	18,5 %

Kysymyksessä yhdeksän kysyttiin ovatko nuoret päässeet tutustumaan tarpeeksi eri kouluihin ja koulutusaloihin. Vastaajista 67 (82,7 %) oli sitä mieltä, että he olivat päässeet tarpeeksi tutustumaan, ja 14 taas oli sitä mieltä, etteivät he olleet päässeet tarpeeksi tutustumaan eri kouluihin ja koulutusaloihin.

Taulukko 7. Eri koulutuspaikkoihin tutustuminen (N= 81, poikia 36, tyttöjä 45)

Oletko päässyt tutustumaan tarpeeksi eri koulutusaloihin?	Poikien maininnat		Tyttöjen maininnat		Maininnat yhteensä	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Kyllä	30	37,0 %	37	45,7 %	67	82,7 %
En	6	7,4 %	8	9,9 %	14	17,3 %

10.7 Ammatinvalintatestien tekeminen

Kysymyksessä kymmenen kysyttiin: Oletko tehnyt ammatinvalintatestejä? Nuorista 69 (85,2 %) vastasi, että oli tehnyt ammatinvalintatestejä ja 12 (14,8 %) ei ollut tehnyt ammatinvalintatestejä.

Taulukko 8. Ammatinvalintatestien tekeminen (N= 81, poikia 36, tyttöjä 45)

Oletko tehnyt ammatinvalintatestejä?	Poikien maininnat		Tyttöjen maininnat		Maininnat yhteensä	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Kyllä	30	37,0 %	39	48,1 %	69	85,2 %
En	6	7,4 %	6	7,4 %	12	14,8 %

Kysymyksessä yksitoista kysyttiin, kokevatko nuoret että ammatinvalintatesteistä olisi ollut hyötyä heidän ammatinvalinnassaan. Nuorista 33 (40,7 %) vastasi, että testeistä oli ollut hyötyä, ja 36 (44,4 %) ei kokenut, että testeistä olisi ollut heille hyötyä.

Taulukko 9. Ammatinvalintatesteistä saatu hyöty (N= 81, poikia 36, tyttöjä 45)

Koetko että ammatinvalintatesteistä olisi ollut sinulle hyötyä?	Poikien maininnat		Tyttöjen maininnat		Maininnat yhteensä	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Kyllä	14	17,3 %	19	23,5 %	33	40,7 %
En	16	19,8 %	20	24,7 %	36	44,4 %

10.8 Tukea koulutuspaikan- ja ammatinvalintaan

Kysymys 12 oli avokysymys ja siinä kysyttiin millaista apua ja tukea nuoret olisivat kaivanneet enemmän. Vastanneista yli puolet oli maininnut, että ovat saaneet tarpeeksi tukea koulutuspaikan valinnassa. Enemmän tietoa eri koulutuksista tai ammateista olisi toivonut 14 vastaajaa, joista 11 oli tyttöjä. Kahdeksan oli maininnut vastauksissaan haluavansa enemmän vierailuja eri oppilaitoksiin. Seitsemän oli maininnut haluavansa syvempää keskustelua opon kanssa:

”Syvempää ja tarkempaa keskustelua eri aloista / kouluista. Käytännöllisempää tietoa kouluista ja niiden kurssitarjonnasta.” Tyttö 16 v.

”Olin kaivannut tulevaisuuden suunnitelmien sekä ammatinvalinnan syvempää keskustelua (opon kanssa). Poika 16 v.

Vastauksista tuli esiin myös, että muutamat nuoret pohtivat jo toisen asteen koulutuksen jälkeistä aikaa. Tällainen pohdinta on tietysti järkevää, sillä jos tavoitteena on saada jokin ammattikorkeakoulu- tai yliopistotasoinen koulutus myöhemmin, pohjakoulutuksella on vaikutusta hakemiseen. Kolme tytöstä oli maininnut kaipaavansa tietoa myös lukion jälkeisestä opiskelusta:

”Enemmän tietoa lukion jälkeisestä opiskelusta / mahdollisuuksista.” Tyttö 15 v

Taulukko 10. Millaista apua ja tukea nuoret olisivat toivoneet enemmän koulutuspaikan valintaan? (N= 81, poikia 36, tyttöjä 45)

Päälukokka	Luokka	Poikien maininnat		Tyttöjen maininnat		Maininnat yhteensä	
		kpl	%	kpl	%	kpl	%
On saanut tarpeeksi tukea Yhteensä 45 mainintaa		25	30,9 %	20	24,7 %	45	55,6 %
Enemmän tietoa Yhteensä 14 mainintaa	Enemmän tietoa eri koulutuksista ja lukioista	2	2,5 %	5	6,2 %	7	8,6 %
	Enemmän tietoa lukioista	0	0,0 %	3	3,7 %	3	3,7 %
	Enemmän eri ammattien esittelyä	1	1,2 %	3	3,7 %	4	4,9 %
Enemmän vierailuja Yhteensä 8 mainintaa	Enemmän vierailuja ammattikoulussa	2	2,5 %	0	0,0 %	2	2,5 %
	Vierailuja muissa kouluissa	1	1,2 %	5	6,2 %	6	7,4 %
Syvempää keskustelua oton kanssa Yhteensä 7 mainintaa		1	1,2 %	6	7,4 %	7	8,6 %

10.9 Tärkein tukimuoto koulutuspaikan valinnassa

Kun kysyttiin, mikä tukimuoto on auttanut nuoria eniten koulutuspaikan valinnassa, selkeästi eniten mainintoja 35 (43,2 %) sai ”keskustelut oton kanssa”. Vanhempien tuki sai seuraavaksi eniten mainintoja 26 (32,1 %), ja kolmanneksi eniten 14 (17,3%) ”käynnit ja esittelyt”. Opotunnit saivat 11 (13,6 %) mainintaa ja kavereiden kanssa keskustelu 8 (9,9 %) mainintaa. Oma päätöstä parhaana tukimuotona piti neljä poikaa

ja yksi tyttö. Sisarusten kanssa keskustelu oli auttanut kahta poikaa ja yhtä tyttöä. Vierailijoista kaksi koki saaneensa eniten tukea koululla käyneistä vierailijoista.

Taulukko 11. Eniten koulutuspaikan valinnassa auttanut tukimuoto (N= 81, poikia 36, tyttöjä 45)

Mikä tukimuoto on auttanut eniten:	Poikien maininnat		Tyttöjen maininnat		Maininnat yhteensä	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Keskustelut opon kanssa	13	16,0 %	22	27,2 %	35	43,2 %
Vanhempien tuki	14	17,3 %	12	14,8 %	26	32,1 %
Käynnit ja esittelyt	5	6,2 %	9	11,1 %	14	17,3 %
Opotunnit	4	4,9 %	7	8,6 %	11	13,6 %
Kavereiden kanssa keskustelu	3	3,7 %	5	6,2 %	8	9,9 %
Oma päätös	4	4,9 %	1	1,2 %	5	6,2 %
Sisarusten kanssa keskustelu	2	2,5 %	1	1,2 %	3	3,7 %
Vierailijat jotka ovat kertoneet omasta opiskelustaan	1	1,2 %	1	1,2 %	2	2,5 %

11 OPINTO-OHJAAJIEN NYKYISEN TILANTEEN KARTOITUKSEN VASTAUKSET

Opinto-ohjaajien eli opojen vastauslomakkeita sain takaisin seitsemän yhdeksästä postitetusta. Kaikki opinto-ohjaajien kyselylomakkeessa olleet kysymykset olivat avokysymyksiä. Kun olin litteroinut kaikki vastaukset, aloin analyysin. Kun luin ensin kaikki opojen vastaukset läpi, huomasin, että vastaukset olivat melko samoja kuin oppilaiden näkökulmasta tehty kysely.

Ensimmäisessä kysymyksessä opoilta kysyttiin, tietävätkö nuoret mihin he haluavat lähteä opiskelemaan. Kuusi seitsemästä opinto-ohjaajasta mainitsi, että useimmat tietävät mihin haluavat opiskelemaan. Kahdessa vastauksessa mainittiin, että on kuitenkin paljon sellaisia nuoria, joille opiskelupaikan valinta on vaikea. Kolmessa vastauksessa mainittiin ammattikouluun liittyviä haasteita: ammattikouluun hakeutuvilla on

vaikea löytää juuri se oikea linja. Vastauksista kävi myös ilmi, että osa ei ole vielä ol-
lenkaan valmis tekemään päätöstä. Osa tekee valintansa kavereiden, eikä oman mie-
lenkiinnon mukaan. Opiskelemaan lähtemistä rajoittaa myös lähiseudun koulutustar-
jonta, eikä monikaan nuori ole vielä valmis muuttamaan pois kotoa.

Toisessa kysymyksessä kysyttiin mistä opintojenohjaajat luulevat opiskelupaikan va-
linnan vaikeuden johtuvan. Monessa vastauksessa (5) tuli esiin, että yhdeksäsluokka-
laiset ovat vielä kovin nuoria tekemään tällaisia päätöksiä. Nuorten minäkuva on usein
heikko, he eivät tunne itseään tarpeeksi hyvin eivätkä luota itseensä. Nuoret ovat myös
epävarmoja osaamisestaan ja pelkäävät epäonnistumista ja varsinkin tytöt pelkäävät,
etteivät pärjää lukio-opinnoissa.

Viidessä vastauksessa mainittiin, ettei nuorilla ole riittävästi tietoa eri ammateista tai
ammattialoista. Yhdessä vastauksessa mainittiin, että TET-jakso saattaa olla ainoa
mahdollisuus tutustua eri ammatteihin. Kahdessa vastauksessa mainittiin, että läheltä
ei välttämättä löydy itseään kiinnostavaa koulutuspaikkaa tai -alaa, eli opiskelupaik-
kakunnan valinta vaikuttaa myös opiskelupaikan valintaan. Opojen vastauksista kävi
myös ilmi, ettei koulutuspaikan valinta ole helppoa kaikille nuorille:

*”Nuoresta iästä ja osittain myös tiedon puutteesta. Minusta ei voikaan odottaa 16-
vuotiaalta täysin varmaa valintaa.” Opo 2.*

Kolmannessa kysymyksessä kysyttiin, mikä on nuorille vaikeinta tulevan opiskelupaik-
kan valinnassa. Tämän kysymyksen vastaukset olivat samansuuntaisia kuin edellisessä
kysymyksessä. Neljässä vastauksessa mainittiin nuorten pohtivan, onko heidän valit-
semansa ala sellainen, josta oikeasti pitää ja entä jos tekeekin väärän valinnan. Kah-
dessa mainittiin, että vaikeinta nuorille tuntuu olevan se, mihin järjestykseen hakutoi-
veet laitetaan yhteishaussa. Moni nuori ajattelee koulutuspaikan valinnan olevan koko
loppuelämää koskeva päätös:

*”Usein nuoret luulevat valitsevansa ”loppuelämän” ammattia, vaikka nyt valitaan
vaan seuraavaa askelmaa. Harva tekee uraa enää vain yhdessä ammatissa.” Opo 2*

Neljännessä kysymyksessä opinto-ohjaajilta kysyttiin millaisia kysymyksiä nuorille
herää liittyen tulevaan opiskelupaikkaan. Kuudessa vastauksessa mainittiin nuorten
pohtivan, ovatko tulevat opinnot rankkoja, kuinka he pärjäävät uusissa opinnoissa ja

riittävätkö heidän pohjataitonsa ja -tietonsa opiskeluun uudessa koulussa. Työllistyminen nousi esiin neljässä vastauksessa. Nuoret pohtivat, kuinka he työllistyvät ja missä he voivat työskennellä valmistuttuaan. Kolmessa vastauksessa mainittiin palkkaus; yhdessä vastauksessa palkkauksen arveltiin olevan jopa suurin kysymys. Kolmessa vastauksessa mainittiin, että nuoria askarruttaa, pääsevätkö he kouluun sisälle, riittääkö heidän keskiarvonsa:

”Hyvin monenlaisia, kysymykset ovat myös hyvin eri tyyliä. Esim. Mihin valmistuu? Työllistyminen? Palkkaus? Onko opiskelu rankkaa? ”Pääsenkö ”sisään”? Entä jos en pääse? En halua muuttaa, mitä teen? Millaista opiskelu on? Missä voin opiskella tätä alaa?” Opo 5

Kysymyksessä viisi opoilta kysyttiin millaista tukea nuoret kaipaavat liittyen tulevan opiskelupaikan valintaan. Peräti kuudessa vastauksessa mainittiin, että nuoret kaipaavat keskustelua ja kannustusta. Neljässä vastauksessa mainittiin nuorten kaipaavan tietoa eri vaihtoehtoista ja eri vaihtoehtojen punnitsemista. Neljä kertaa mainittiin itsetuntoon liittyviä asioita: minäkuvan syventäminen, vahvistuminen, itsetuntemuksen lisääminen ja oppilaan omien vahvuuksien esille tuominen.

Kuudennessa kysymyksessä opinto-ohjaajilta kysyttiin millaisia tukimuotoja he voivat tarjota nuorille. Kuudessa vastauksessa mainittiin henkilökohtainen ohjaus ja keskustelut nuorten kanssa. Neljässä vastauksessa mainittiin luokkamuuotoinen ohjaus. Kuudessa vastauksessa opot mainitsivat erilaiset vierailut, tutustumiskäynnit ja koulutuskokeilut eri kouluissa.

Seitsemännessä eli viimeisessä kysymyksessä kysyttiin, ovatko opot havainneet hyviä käytänteitä liittyen ammatin tai koulutuspaikan valintaan. Tähän kysymykseen sain opoilta hyvin erilaisia vastuksia, eikä yhtäläisyyksiä juurikaan löytynyt. Yksi opoista toivoi opotunteja olevan enemmän, jotta nuorten kanssa olisi mahdollista perehtyä useampiin aloihin tarkemmin. Yksi piti koulutuskokeilua tulevassa oppilaitoksessa toimivana ja hyvänä vaihtoehtona. Kaksi toivoi, että opintokäyntejä voitaisiin järjestää enemmän, mutta totesivat sen olevan taloudellisesti vaikeaa.

Opo 4 piti oppilaitosten omia esittelyjä hyvänä asiana erityisesti silloin, kun oppilaitoksen omat opiskelijat ovat kertomassa omista kokemuksistaan. Myös Youtuben videoita eri ammateista ja oppilaitoksista pidettiin hyvänä asiana. Yksi opo arveli kaik-

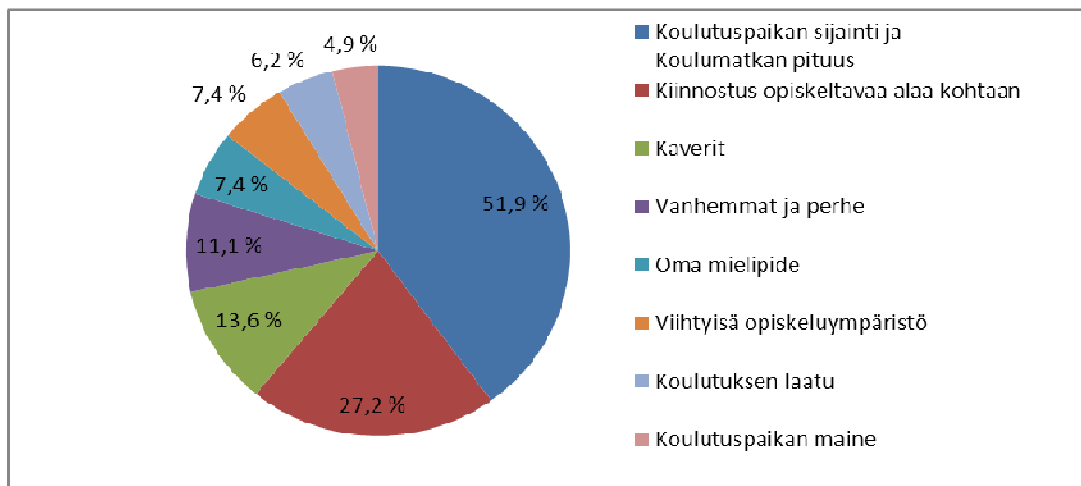
kein parhaimman käytännön olevan se, että olisi aikaa kohdata nuori. Myös ohjauksen aloittaminen tarpeeksi ajoissa sekä asiantuntijoiden ja ulkopuolisten vierailijoiden käyttö on toiminut. Yksi opoista mainitsi hyväksi käytännöksi oppilaan omien yksilöllisten vahvuuksien esille nostamisen ja niiden mukaisten valintojen tukemisen.

12 YHTEENVETO NUORTEN JA OPINTO-OHJAAJIEN VASTAUKSISTA

Nuorten ja opinto-ohjaajien vastausten voisi todeta täydentävän hyvin toisiaan. Vastauksista käy selvästi ilmi samoja asioita, mutta myös eroja löytyi. Nuorten vastauksista tuli esille, että suurimmalle osalle kyselyyn vastanneista nuorista opiskelupaikan valintaan ei liity suuria ongelmia eikä haasteita. Suurin osa on myös saanut tarpeeksi apua ja tukea suureen päätökseensä tai he ovat jo aikaisin tienneet, mihin haluavat opiskelemaan ja mikä on heidän toiveammattinsa.

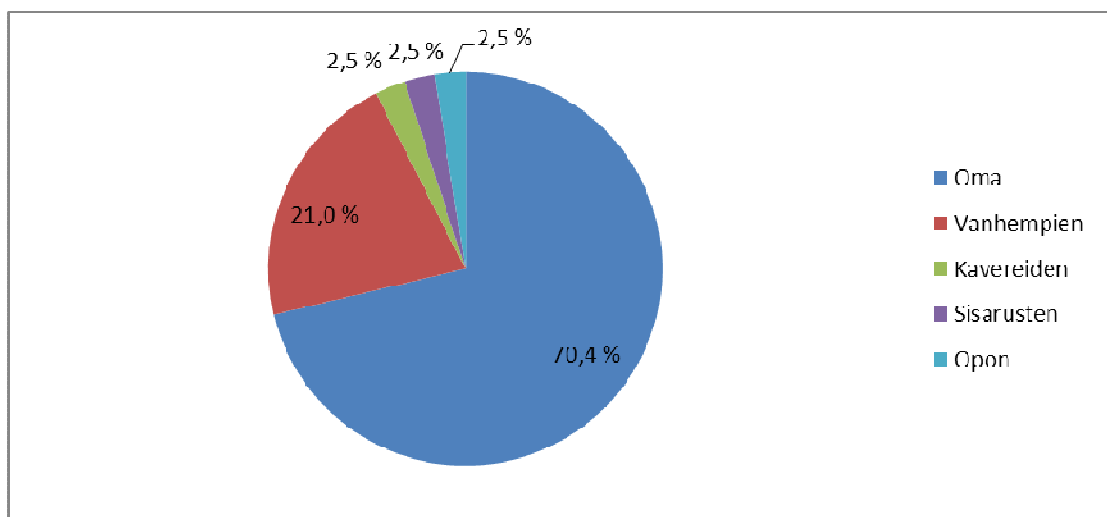
Nuorille on tärkeää saada keskustella tulevasta ammatistaan ja koulutuspaikan valinnasta. Nuoret tarvitsevat selkeästi vahvistusta tekemälleen päätökselle. Eniten nuoret keskustelevat opiskelupaikan valinnasta vanhempiensa kanssa ja seuraavaksi eniten opinto-ohjaajan ja kolmanneksi kavereiden kanssa. Kun kysyttiin kenen mielipide vaikuttaa eniten opiskelupaikan valintaan, selkeästi eniten mainintoja sai oma mielipide.

Mutta niitäkin löytyy joille opiskelupaikan valinta on tuottanut vaikeuksia lähinnä päättämisen suhteen; mikä paikka olisi se juuri oikea. Osalle on ollut vaikeuksia valita kahden opiskelupaikan välillä. Myös arvosanojen riittäminen haluttuun opiskelupaikkaan on askarruttanut monia nuoria. Kyselyssä sekä arvosanojen riittävyys, että koulutuspaikan valinnan vaikeus saivat molemmat 32 mainintaa, eli 39,5 % maininnoista. Opinto-ohjaajien vastuksissa tuli esiin, että monille ammattikouluun hakeutuville oikean linjan valinta on vaikeaa. Osalle valintaan vaikuttaa kavereiden mielipide ja osalle valintaa rajoittaa se, ettei halua vielä muuttaa pois kotoa toiselle paikkakunnalle opiskelemaan. Seuraavassa diagrammissa (kuva 5) näkyvät nuorten vastaukset koulutuspaikkaan vaikuttavista tekijöistä. Nuorille selkeästi vaikuttavin tekijä on koulutuspaikan sijainti ja koulumatkan pituus. Seuraavaksi vaikuttavin tekijä on kiinnostus opiskeltavaa alaa kohtaan ja kolmantena kaverit.

Kuva 5. Nuorten koulutuspaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä, nuorten vastausten mukaan (N=81, poikia 36, tyttöjä 41)

Kun kysyttiin kenen mielipide vaikuttaa eniten koulutuspaikan valintaan, selkeästi eniten mainintoja sai ”oma mielipide”, 70,4 %. Myös opinto-ohjaajien vastauksissa tuli esiin että suurimmalle osalle nuorista koulutuspaikan valinta on helppoa, mutta on myös niitä nuoria joille koulutuspaikan valinta ei ole helppoa. Toiseksi eniten koulutuspaikan valintaan vaikuttaa vanhempien mielipide.

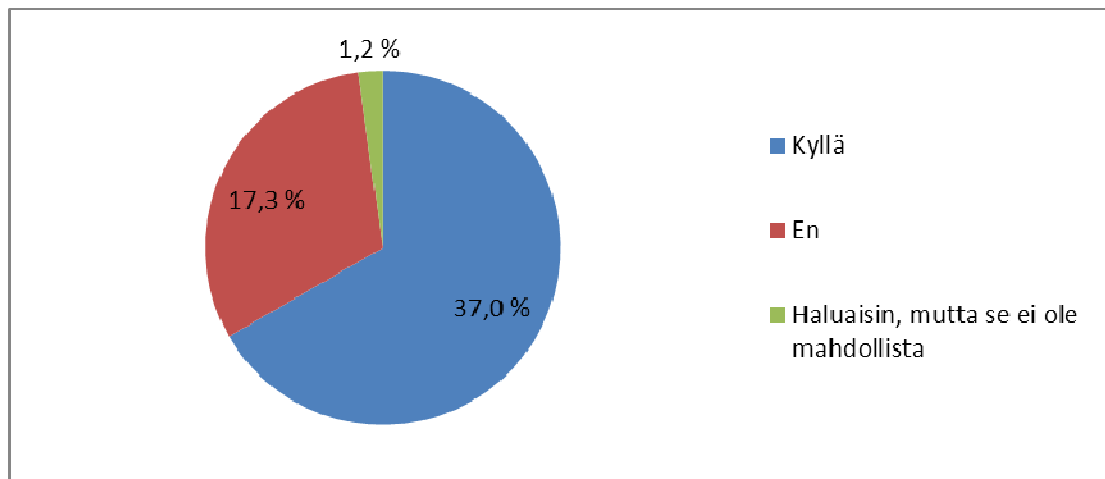

Kuva 6. Kenen mielipide vaikuttaa eniten nuorten koulutuspaikan valintaan? (N=81, poikia 36, tyttöjä 41)

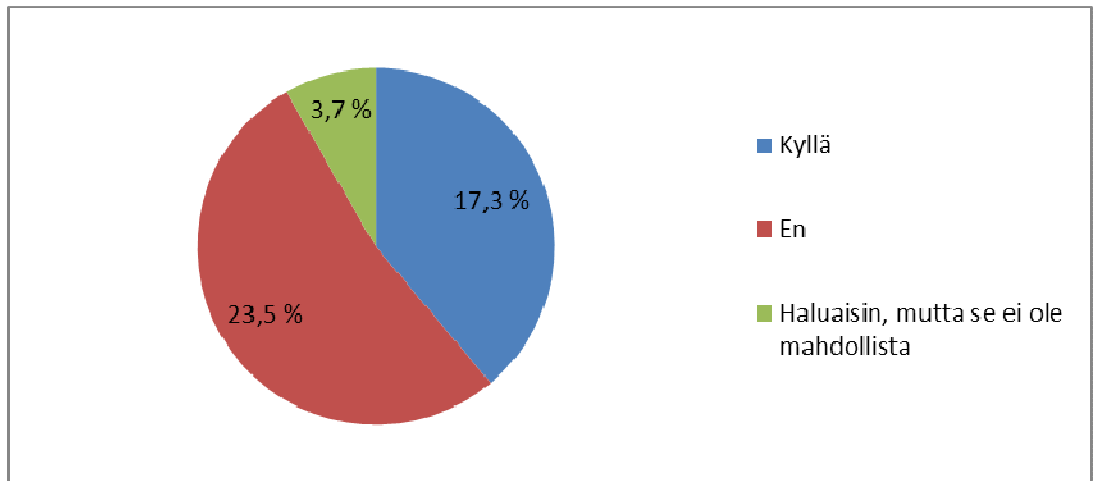
Useassa opinto-ohjaajien vastauksessa tuli esiin, että yhdeksäsluokkalaiset ovat vielä kovin nuoria tekemään tällaisia päätöksiä. Tämän ikäisillä nuorilla on vielä usein heikko minäkuva, ja he ovat epävarmoja osaamisestaan tai pelkäävät epäonnistumista. Tämä näkyi myös muutamassa nuorten vastauksissa. Vaikuttaa siltä, että nuoret ajattelevat tekevänsä koko loppuelämänsä vaikuttavan päätöksen koulutuspaikan valinnassa, vaikka kysymys onkin vain seuraavan etapin saavuttamisesta.

Viisitoista nuorta (18,5 %) vastasi, ettei ollut saanut tarpeeksi tietoa eri koulutusaloista ja 14 (17,3 %) oli sitä mieltä, ettei ollut päässyt tutustumaan tarpeeksi eri kouluihin ja koulutusaloihin. Kun kysyttiin, mikä tukimuoto on auttanut nuoria eniten opiskelupaikan valinnassa, vanhempien kanssa keskustelut saivat eniten, eli 26 mainintaa. Lähes yhtä paljon, 25 mainintaa, sai keskustelut opinto-ohjaajan kanssa. Myös opinto-ohjaajien vastauksessa tämä tuli selvästi esille, kuudessa vastauksessa mainittiin, että nuoret kaipaavat keskustelua opon kanssa.

On huomattavaa, että sekä opojen että nuorten kyselyn vastauksista kävi ilmi, että yhdeksäsluokkalaiset ovat vielä nuoria, eikä monikaan ole valmis muuttamaan pois kotoa. Seuraavista olevista kuvista näkyy, että tytöt ovat poikia valmiimpia muuttamaan eri paikkakunnalle.

Kuva 7. Tyttöjen valmius muuttaa toiselle paikkakunnalla opiskelun takia (N=81, poikia 36, tyttöjä 41)

Kuva 8. Poikien valmius muuttaa toiselle paikkakunnalle opiskelun takia (N=81, poikia 36, tyttöjä 41)

13 KEHITTÄMISTAVOITTEET NYKYISEN TILANTEEN KARTOITUKSEN JÄLKEEN

Kun olin saanut analysoitua nuorten ja opinto-ohjaajien kyselyt sekä tarkasteltua aiempia tutkimuksia tästä aiheesta, kokoonnuimme suunnittelutiimin kanssa. Otimme esiin jo aiemmin luodut tutkimuskysymykset, ja aloimme yhdessä pohtia niihin vastauksia ja kehittämistavoitteitamme nykytilankartoituksen vastaukset saatuaamme. Käytimme pohdinnassa myös omia havaintojamme, joita olemme tehneet Passi- koulutus-hankkeessa jo vuoden verran. Olemme kouluttaneet ja tavanneet hankkeessa lähes sata nuorta ja huomanneet aina uudelleen koulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvien asioiden nousevan esille.

Tutkimuskysymyksiinähän tässä tutkimuksessa oli:

1. Onko nuorten koulutuspaikan ja ammatinvalintaan liittyvälle koulutushankkeelle tarvetta?
2. Millainen koulutushanke tukisi nuorta tämän ammatinvalintaan ja koulutukseen liittyvissä ongelmissa ja kysymyksissä?

Esittelin suunnitteluryhmälle nykytilan kartoituksen tuloksia ja omia havaintojani niistä. Esittelin myös aiempien tutkimusten tutkimustuloksia. Havaitsimme, että sekä ai-

emmissä että tässä tutkimuksessa suurin osa nuorista tekee päätöksen koulutuspaikan valinnasta täysin itsenäisesti ja tarvitsematta siihen sen suurempaa apua. Tutkimukseni mukaan osalle nuorista koulutuspaikan valinta on kuitenkin vaikeaa. Tästä asiasta samaa mieltä olivat niin opot kuin oppilaatkin.

Yhdessä keskusteltuamme totesimme, että koulutusta ja ammattialoja käsittelevälle hankkeelle olisi tarvetta. Hanke olisi suunnattu niille nuorille joille koulutuspaikan ja ammatin valinta tuntuu vaikealta tai vaihtoehtoja on niin paljon, että niistä on vaikea valita juuri se oikea. Passi-koulutushankkeessa on monia hyviä osioita, joita emme jättäisi pois, kuten esimerkiksi työelämä tieto ja nuori yrittäjänä -osuus. Kehittäisimme hanketta siten, että uudessa hankkeessa pääpaino olisi eri koulutuspaikoissa ja ammateissa. Uudessa hankkeessa autettaisiin nuoria erityisesti heidän koulutuspaikan valintaan liittyvissä ongelmissaan ja keskityttäisiin pohtimaan jokaisen omia unelmia ja haaveita ammatin ja koulutuspaikan suhteen.

Kun olimme suunnittelutiimissä yhdessä pohtineet ja keskustelleet mitkä olisivat uuden hankkeen realistiset ja nuorille eniten hyötyä tuovat kehittämistavoitteet, valitsimme seuraavat kuusi kehittämiskohdetta:

- 1. Lisätuki ammatin ja koulutuspaikan valintaan**
- 2. Aikaa opiskelusta ja koulutuksista keskusteluun**
- 3. Tiedon lisäämiseen eri ammateista ja koulutuspaikoista**
- 4. Työharjoittelumahdollisuuden lisääminen**
- 5. Omien vahvuuksien löytämisen tukeminen**
- 6. Nuoren kannustus ja motivointi**

Lisätuki ammatin ja koulutuspaikan valintaan. Tänä päivänä oppilaanohjaus suomalaisessa peruskoulussa on varmasti hyvää ja tehokasta. Uudessa hankkeessa haluaisimme antaa lisätukea niille oppilaille joille koulusta saatu tuki ei riitä. Tarjoaisimme apua siinä vaiheessa, kun peruskoulun resurssit eivät riitä. Pohdimme yhdessä, että uudessa hankkeessa tehtäisiin monialaista yhteistyötä niin opinto-ohjaajien kuin mo-

nien muiden eri tahojen kanssa ja pohdittaisiin yhdessä millaista tukea nuorille voisi tarjota.

Aikaa opiskelusta ja koulutuksista keskusteluun. Nuorten kyselyssä tuli esille, että nuoret kaipaisivat enemmän kahden keskiä syvällistä keskusteluaikaa opinto-ohjaajan kanssa. Keskusteluaikaa voisi tarjota myös uudessa hankkeessa. Olemmekin huomanneet usein nykyisessä hankkeessa, että nuoret jäävät usein juttelemaan taukojen ajaksi tai koulutuksen jälkeen. Heillä on usein jokin juuri ammatteihin tai koulutuspaikkaan liittyvä kysymys, jota yhdessä selvitämme. Nuorilla on selkeästi tarve puhua aikuisten kanssa erilaisista asioista.

Tiedon lisäämiseen eri ammateista ja koulutuspaikoista. Kyselyssä selvisi myös, että osa nuorista olisi kiinnostunut kuulemaan ja saamaan enemmän tietoa eri ammateista ja eri koulutuspaikoista. Hankkeessa olisi mahdollista pyytää myös eri ammattien edustajia kertomaan työstään sekä tehdä erilaisia tutustumiskäyntejä eri työpaikoille ja oppilaitoksiin. Lisäsimme kurssiellemme vierailijoiden määrää ja saimme heistä hyvää palautetta kurssilaisilta. Nuoret ihmettelevät usein, miten monessa erilaisessa ammatissa esimerkiksi sairaanhoitaja voi työskennellä. Nuorille näyttää olevan epäselvää, mihin kaikkiin ammatteihin tietyn koulutuksen jälkeen voi työllistyä.

Olemme nykyisessä hankkeessa huomanneet nuorten pitävän enemmän siitä, että vieraaksi tullut ammatinharjoittaja on nuori henkilö. Nuoremmilla on vielä opiskelu hyvässä muistissa, ja he pystyvät samastumaan nuorten asemaan paremmin sekä antamaan vinkkejä tulevaan. Kun nuoremmat henkilöt kertovat omasta alastaan ja koulutuksestaan, olemme usein huomanneet, että kurssilaisemme oikein innostuvat jostain tietyistä ammatista. Se samalla myös motivoi nuoria. Moni nuori pelkää valitsevansa opiskelupaikan väärin, eikä monikaan nuori ei tule ajatelleeksi, että aina voi opiskella uuden ammatin, jota vanha ammatti tukee. Tämän päivän maailmassa tarvitaan jatkuvasti lisäkouluttautumista, ja tämä on nuorille selkeästi vieras asia.

Nuoret ihmettelevät usein myös, miten paljon erilaisia koulutuksia vieraillamme on; heistä tuleva kolmen vuoden opiskelu joko lukiossa tai ammattikoulussa tuntuu pitkältä ajalta. Tässä vaiheessa monia kauhistuttaa ajatus, että vielä sen jälkeenkin pitäisi kouluttautua lisää. Kun eri ammatinedustajia on käynyt kertomassa nuorille omasta opinpolustaan, nuoret saavat paljon lisätietoa ja pystyvät sitä kautta muodostamaan itselleen paremman kuvan tulevasta opiskelustaan.

Kyselystä selvisi, että koulutuspaikan valintaan vaikuttaa kovasti myös koulun tai oppilaitoksen sijainti. Aluksi pohdimme suunnitteluryhmässämme, ettemme mitenkään voi vaikuttaa tähän asiaan. Asiaa mietittyämme totesimme, että voisimme kuitenkin käydä vierailulla hieman kauempanakin sijaitsevilla oppilaitoksissa. Voisimme myös selvittää nuoren kanssa kuinka hänen haluamaansa oppilaitokseen pääsee kulkemaan. Jos nuori on valmis muuttamaan pois kotoaan, voisimme auttaa muuttamiseen ja asumiseen liittyvien kysymyksien selvittämisessä.

Uudessa hankkeessa nuorilla olisi mahdollista esittää toiveita mistä aloista he halusivat tietää enemmän tai mihin oppilaitoksiin he haluaisivat tutustua. Uudessa hankkeessa jokaista pystyttäisiin ohjaamaan yksilöllisesti ja antamaan aikaa juuri tietyn ongelman ratkaisemiseksi. Uudessa hankkeessa olisi myös mahdollista poistaa nuorilta vääriä käsityksiä ja ennakkoluuloja jotain tiettyä oppilaitosta kohtaan. Olemme nykyisessä hankkeessa kuulleet usein puhuttavan koulujen erilaisista maineista. Nuorten kyselyssä sen sijaan kysyttäessä koulutuspaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä koulutuspaikan maine mainittiin vain neljä kertaa.

Työharjoittelumahdollisuuden lisääminen. Tulevassa hankkeessa olisi mahdollista myös suorittaa työharjoittelua itseä kiinnostavilla aloilla tai aloilla, jotka saattaisivat kiinnostaa. Nuori voisi kokeilla useampaa eri työharjoittelupaikkaa, jos se auttaisi nuorta ammatin valinnassa. Olisi hyvä järjestää nuorille myös mahdollisuus kokeilla työskentelyä jossakin ammatissa, joka hieman kiinnostaisi, mutta josta heillä ei kuitenkaan ole täyttä varmuutta, millaista kyseinen työ oikein olisi.

Omien vahvuuksien löytämisen tukeminen. Suunnittelutiimissä havaitsimme kyselyn tuloksia tarkastellessamme, että nuorille on vaikea hahmottaa omia vahvuuksiaan ja osaamistaan. Päätimme lisätä nykyiseen hankkeeseen osuuden omien vahvuuksien löytämisestä sekä vuorovaikutustaidoista. Olemme huomanneet ja saaneet palautetta, että nuoret pitävät tästä osuudesta. Olemme myös huomanneet, kuinka vaikeaa on tunnistaa omia vahvuuksiaan ja osaamistaan. Jossain tapauksissa nuorille on vaan vaikea sanoa ääneen missä asioissa on hyvä tai mitä osaa hyvin; suomalainen vaatimattomuus tulee esille. Kun olemme erilaisten harjoitusten ja pohdintojen kautta saaneet esille nuorten vahvuuksia, ovat nuoret itsekkin olleet todella innoissaan. Yhden omon vastauksessa nuorten epävarmuus itseä kohtaan tulee hyvin esille:

”Nuoret ovat epävarmoja osaamisestaan. Minäkuva on usein heikko. Nuoret eivät halua pohtia opiskeluun liittyviä asioita. Monen keskiarvo on alhainen ja he pelkäävät epäonnistumista. Kodin/ kavereiden odotukset erilaiset kuin omat. Työllistyminen mietityttää. Ei halua opiskella enää.” Opo 1.

Peruskoulussa luokkakoot ovat usein suuria. Kursseillemme osallistuu maksimissaan kaksitoista nuorta, joten pienessä ryhmässä tutustuu toisiin paremmin ja jokainen saa enemmän yksilöllistä aikaa. Ryhmässä saamme myös luotua helposti leppoisan tunnelman, joka on erilainen kuin koulumaailmassa. Pienessä ryhmässä on helppo tuoda esiin omia ajatuksiaan.

Nuoren kannustus ja motivointi. Kyselyssä kysyttiin millaisia haasteita koulutuspaikan ja ammatinvalintaan liittyy. Eniten mainintoja tähän kysymykseen tuli arvosanoista. Nuoret pohtivat onko heillä tarpeeksi hyvät arvosanat haettavaan paikkaan. Pohdimme aluksi suunnittelutiimin kanssa, voisimmeko vastata tähän haasteeseen. Tulimme siihen tulokseen, että uusi hanke voisi alkaa jo kahdeksannella luokalla. Kun nuoret saisivat tietoa eri ammanteista hyvissä ajoin ja eri vierailijat saisivat nuoret innostumaan jostakin ammatista ja kannustaisivat hyviin arvosanoihin, olisi kahdeksannella luokalla vielä aikaa saada numerot paranemaan.

Ilpo Kuronen toteaa väitöstutkimuksessaan, että yläasteella kyllästyneillä oppilailla kiinnittyminen koulunkäyntiin oli niin heikkoa, etteivät nuoret kantaneet huolta jatkokoulutukseen hakeutumisesta (Kuronen, 2010, 329). Kun nuoret saisivat koulunkäyntiin ajoissa tukea ja motivointia, olisi silloin myös mahdollista saada heidät pohtimaan omaa tulevaisuuttaan ja tulevaa koulutuspaikkaa. Silloin myös motivaatio koulunkäyntiin ja arvosanojen korottamiseen paranisivat.

Jos vasta yhdeksännen luokan keväällä nuoret yrittävät löytää oman unelma-ammattinsa, on jo ehkä myöhäistä korottaa arvosanoja. Jos tuleva koulutuspaikka ja unelma-ammatti olisivat tiedossa jo ajoissa, se samalla myös motivoisi ja kannustaisi nuoria koulunkäyntiin ja arvosanojen korottamiseen. Toisaalta pohdimme myös, että miksei jo seiskaluokalla voisi alkaa pikkuhiljaa esittelemään erilaisia ammatteja ja kutsua eri työnantajien edustajia kertomaan omasta työstään.

Totesimme, että kurssi voisi olla pitkäkestoinen, ehkäpä jopa ”kerhotyyppinen”, jossa tavattaisiin vaikkapa kerran viikossa koko kahdeksännen luokan ja yhdeksännen luo-

kan syksyn ajan. Myös opinto-ohjaajien vastuksissa tuli esiin, että ohjauksen aloittaminen tarpeeksi ajoissa on toiminut. Kurssi pitäisi suunnitella niin, ettei se olisi nuorelle liian sitova. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi niin, että tiettyihin kertoihin on osallistuttava ja osa taas voisi olla vapaa-ehtoisia jokaisen oman mielenkiinnon mukaan. Olemme nykyisessä hankkeessa huomanneet, että liian tiheä ja intensiivinen kurssi väsyttää nuoren. Asiaa tulee kerralla niin paljon, ettei nuori välttämättä ehdi sisäistää kaikkea. Tämän lisäksi jokaisella olisi myös mahdollisuus saada henkilökohtaista ohjausta ja keskustelua jos sellaiseen olisi tarvetta.

Pohdimme yhdessä suunnitteluryhmässä myös sitä, missä hanke olisi kannattavinta järjestää. Nykyisessä hankkeessamme nuoria on vaikea houkutella tulemaan hanke-toimistoomme ja monilla nuorilla on paljon erilaisia harrastuksia; sopivan viikonpäivän valinta kurssille on aina vaikeaa. Pohdimmekin, olisiko mahdollista järjestää hanke kunnan nuorisotiloilla tai vaikkapa kouluilla. Siellä nuoret ovat jo valmiina ja totuneet käymään siellä. Pohdimme myös, millaisia kannustimia voisimme käyttää jotta saisimme nuoret osallistumaan.

Nykyisessä hankkeessa osa toisen asteen koulujen rehtoreista on luvannut yhden kurssin, kun on suorittanut meidän kurssimme. Osaan kurseistamme olemme järjestäneet hygieniapassikurssin, joka auttaa nuoria myös esimerkiksi kesätyön saannissa. Nämä ovat toimineet hyvänä kannustimena. Tällä hetkellä kurssi maksaa nuorelle 25 €. Tämä on monelle nuorelle iso raha. Jos hankkeen rahoitus olisi mahdollista järjestää siten, että kurssi olisi nuorille maksuton, olisi osallistujia varmasti enemmän.

Suunnittelutiimin kanssa päädyimme siihen lopputulokseen, että tulevaisuudessa 4H:n olisi kannattavaa järjestää nuorison koulutushanke, jossa nuorille jaettaisiin tietoa eri ammateista ja koulutusmahdollisuuksista sekä nuoria autettaisiin henkilökohtaisesti opiskelupaikan valinnassa. Suunnittelimme tulevaan hankkeeseen seuraavat osa-alueet:

1. Työelämän perustiedot, 4H:n kehittämä ajokortti työelämään
2. Tietoa eri ammateista ja koulutuksista
3. Omat vahvuudet ja vuorovaikutustaidot

4. Nuoren mahdollisuudet toimia yrittäjänä, 4H-yrittäjäyys

Koska 4H:n perus ajatuksena on ”tekemällä oppiminen”, tulisi uuden hankkeen koulutukset suunnitella siten, että nuoria osallistettaisiin mahdollisimman paljon. Nuoria esimerkiksi kannustettaisiin toimimaan itsenäisesti ja ottamaan itse selvää asioista.

14 POHDINTA

Aiempien tutkimusten ja nykyisen tilanteen kartoituksen jälkeen tulimme suunnittelu-tiimin kanssa siihen tulokseen, että uudelle hankkeelle, joka auttaisi nuoria koulutuspaikan ja ammatin valinnassa olisi tarvetta. Monelle uravalinta on selkeä, eikä siihen tarvitse muiden apua, mutta on myös monia nuoria, joille koulutuspaikan tai ammatin valinta ei ole ollenkaan selkeää.

Tässä tutkimuksessa tuli esiin paikka paikoin surullistakin luettavaa. Syrjäytymistä voidaan pitää tämän ajan ilmiönä, johon on puututtava nopeasti. Ja siihen on jo puututtakin. Nuorten yhteiskuntatakuu tuli voimaan tämän vuoden tammikuussa ja Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015 tukee nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuuttaja sosiaalista vahvistumista sekä parantaa kasvu- ja elinoloja. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 6.)

On kuitenkin todettava, että suurimmalla osalla suomalaisista nuorista asiat ovat hyvin. Suomessa nuorella on suhteellisen hyvä elää. Meillä on ilmainen koulujärjestelmä ja saamme jatkuvasti hyviä tuloksia suomalaisten hyvästä koulumenestyksestä. Vaikka tällä hetkellä puhutaankin huonoista taloudellisista näkymistä, saamme kuitenkin nauttia korkeasta elintasosta.

Tutkimusta tehdessäni huomasin, että moni nuori ajattelee koulutuspaikan valinnan olevan hänen koko loppuelämänsä vaikuttava päätös. Nuoret kokevat, että heille annetaan suuri vastuu opiskelupaikan valinnasta, josta pitäisi osata tehdä itsenäinen päätös. Osaksi varmasti onkin näin, mutta miten saataisiin nuori ajattelemaan koulutuspaikan valinnan olevan vain suunnitelma seuraavalle kolmelle vuodelle? Sen jälkeen nuori on kuitenkin vasta parikymppinen ja voi miettiä uudelleen, jatkaako hän enää opiskelua, vaihtaako hän alaa vai hakeutuuko hän kenties jatko-opiskelemaan.

Uskon, ettei mikään opiskelu mene koskaan hukkaan, ja tämä asia pitäisi saada myös nuorten tietoisuuteen. Itsellänikin on jo kolme eri ammattia ja ne kaikki täydentävät toisiaan ja jokainen opiskelukokemus on myös tuonut tiedon lisäksi myös lisää elämäkokemusta. Tämän päivän työmarkkinat ovat muuttuneet aina vaan vaativimmiksi. Enää ei välttämättä pärjää vain yhdellä ammatilla tai koulutuksella vaan on koko ajan kouluttauduttava lisää. Tietysti tarvitaan myös tavallisia työntekijöitä, mutta kilpailu työmarkkinoilla on kovaa ja korkeimmin koulutetut saavat helpommin työpaikan.

Tutkimuksessa tuli esiin, että suurimmalle osalle nuorista koulutuspaikan valintaan ei liity minkäänlaisia ongelmia, ja he ovat tienneet jo ajoissa, mikä on heidän unelma-ammattinsa. Tutkimuksessa selvisi, että on myös sellaisia nuoria joille koulutuspaikan valinta ei ole niin yksinkertainen. Monelle nuorelle opiskelupaikan valinta on vaikea päätös. Toisille oli vaikeaa valita opiskelupaikka kahden eri koulun välillä. Monet nuoret pohtivat, riittävätkö heidän arvosanansa haluamaansa opiskelupaikkaan. Myös koulutuspaikan sijainti ja toiselle paikkakunnalle muuttaminen askarruttivat monen nuoren mieltä.

Johanna Yli-Koski totesi pro gradu -tutkimuksessaan, että vanhemmilla on suuri merkitys koulutuspaikan valintaan. Tässä tutkimuksessa vanhempien ja perheen vaikutus koulutuspaikan valintaan sai vasta neljänneksi eniten, 11,1 % maininnoista. Sisko-Liisa Kettunen on todennut tutkimuksessaan nuorten tekevän päätöksen koulutuspaikan valinnasta hyvin itsenäisesti. Salla Heikkonen on myös todennut tutkimuksessaan koulutuspaikan valintaan vaikuttavan eniten oman mielenkiinnon alaa kohtaan ja seuraavaksi eniten oppilaitoksen ominaisuuksien ja sijainnin. Samoin Yli-Koski ja Kettunen ovat havainneet tutkimuksissaan, että nuorille on tärkeää että koulutuspaikka sijaitsee lähellä koita eikä tarvitse muuttaa toiselle paikkakunnalle. (Heikkonen 2013, 66, 67; Yli-Koski 2004, 45, 54; Kettunen 2005, 30, 39.)

Sekä kyselyn tuloksissa että omassa työssäni tulee selvästi esiin, että nuorilla on suuri tarve puhua aikuisen kanssa. Nuori tarvitsee aikuisen, jolla on aikaa nuorelle, on aidosti kiinnostunut nuorten asioista ja joka välittää nuoresta. Tuntuu, että tänä päivänä kaikilla on kiire johonkin. Aikuisilla ei ole aikaa nuorille, vanhempien työelämä on kiireistä, koulussa opettajilla ei ole ylimääräistä aikaa keskusteluille eikä juuri muiltaan heru aikaa nuorten kanssa keskusteluun.

Yhdessä suunnittelutiimin kanssa tulimme siihen tulokseen, että koulutuspaikan ja ammatinvalinnassa nuoria auttava hanke olisi tervetullut. Tällä hetkellä toimivassa Passi- koulutushankkeessa on monia toimivia osioita jotka säilyisivät ennallaan, mutta koulutukseen ja ammatinvalintaan liittyviä asioita lisäisimme hankkeeseen. Pekka Myrskylä on todennut tutkimuksessaan heikon koulutuksen olevan nuorisotyöttömyyden ja syrjäytymisen tärkein selittäjä (Myrskylä 2012, 8, 12). 4H voisi osallistua tällaisella hankkeella nuorten syrjäytymistä ehkäisevään toimintaan tarjoamalla nuorille suunnatun hankkeen, jossa nuoria autettaisiin valitsemaan itselleen sopiva ala.

Jokaisesta ikäluokasta jää 4000–5000 nuorta vuosittain kokonaan ilman toisen asteen koulutuspaikkaa. Tilastokeskuksen mukaan 5,5 % tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoista keskeyttää opintonsa. (Tilastokeskus 2012.) Suunnitteilla oleva hanke voisi tukea juuri tällaisia nuoria. Epärealistiset hakutoiveet voivat vaikuttaa koulutuksen ulkopuolelle jäämiseen (Alatupa 2007, 16). Kun nuorille lisätään tietoa erilaisista koulutuspaikoista ja eri ammanteista sekä niiden mahdollisuuksista, uskomme suunnittelutiimin kanssa myös opintojen keskeytysten vähenevän sitä kautta. Tietoa lisäämällä epärealistisia hakutoiveita saataisiin myös karsittua pois. Kun nuori valitsee itseään kiinnostavan ja itselleen sopivan opiskelupaikan, hän myös todennäköisesti viihtyy koulussa ja on motivoitunut käymään sen loppuun asti.

14.1 Opinnäytetyön luotettavuuden arviointi

Tutkimukseen kuuluu luotettavuuden arviointi. Toimintatutkimuksessa perinteisten validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden käyttö ei ole kovin helppoa, mutta niitä käytetään edelleen. Validiteetilla tarkoitetaan kuinka hyvin tutkimuskohde ja tutkimusmenetelmä sopivat yhteen. Reliabiliteetilla taas tarkoitetaan tutkimuksen toistettavuutta ja tutkimustulosten pysyvyyttä. Huttusen, Kakkorin ja Heikkisen mukaan jokaisen tutkijan pitäisi pyrkiä refleктоimaan sekä tuomaan julki omat käsityksensä eri mahdollisuuksista joilla tietoa on tutkimukseen saatu. (Huttunen, Kakkori & Heikkinen 1999, 113, 131; Heikkinen & Syrjä 2008, 147.)

Toimintatutkimusta pidetään itsessään väliin tulevana muuttujana, jota käytetään tarkoituksellisesti muuttamaan jotakin tiettyä tilannetta. Toimintatutkimus perustuu väliintuloon eli interventioon. Samaa tulosta on vaikea saavuttaa intervention jälkeen, koska tilanne on toinen intervention jälkeen. Validiteetin käsite on hankala toimintatutkimuksessa, sillä tulkinnat rakentavat sosiaalista todellisuutta. Reliabiliteetin käsit-

teen käyttäminen taas on hankalaa, sillä toimintatutkimuksen tarkoitus on pyrkiä muutokseen eikä muutoksen välttämiseen. (Huttunen, Kakkori & Heikkinen 1999, 113; Heikkinen & Syrjälä 2008.)

Tämän toimintatutkimuksen avulla pyrittiin Passi-koulutushankkeen toimivuuden lisäämiseen. Ehdottamillamme kehitystavoitteilla hankkeesta saataisiin varmasti toimivampi, nuoria kiinnostavampi ja enemmän nuorten tarpeita vastaava. Kun nykyisen tilanteen kartoitus on tehty kyselyn avulla sekä opinto-ohjaajille sekä nuorille, tiedämme hyvin myös koulun suunnalta tulevat tarpeet ja epäkohdat, joita voimme lisätä hankkeeseen ja saada siitä toimivamman. Opinto-ohjaajien ja nuorten vastauksilla on suuri merkitys hanketta kehitettäessä, sillä juuri heitä vartenhan hanketta ollaan kehitämässä.

Tämän tutkimuksen aikana on pidetty tutkimuspäiväkirjaa, johon on kirjattu hankkeen reflektointia ja havaintoja. Suunnittelupäiväkirja ei ole ollut pelkästään itseni käytössä, vaan sitä ovat voineet lukea ja tarkastella myös muut suunnittelutiimin jäsenet. He ovat myös voineet kirjata sinne omia havaintojaan. Olen pitänyt suunnittelutiimin koko ajan tasalla tutkimukseni edistymisestä. Suunnittelutiimin jäsenet ovat myös saaneet koko tutkimuksen teon ajan lukea kirjoittamaani tekstiä ja kommentoida sitä.

Kouluissa, joissa kävin tekemässä nykytilan kartoitukseen liittyvää kyselyä, olin monelle opiskelijalle tuttu niin hankkeemme kuin aiempien työpaikkojeni kautta. Uskon myös tämän lisäävän luotettavuutta, sillä nuoret käyttivät aikaa vastatessaan kysymyksiin eivätkä vaan nopeasti täyttäneet paperia. Myös opinto-ohjaajat olivat käyttäneet selkeästi aikaa kyselyn täyttämiseen ja kirjoittaneet kyselylomakkeet aivan täyteen.

Luottavuuden lisäämiseksi tässä tutkimuksessa on käytetty lähteinä useita aiempia tutkimuksia ja kerätty laajasti tietoa eri näkökulmista teoriapohjaa varten. Passi-koulutushanke on myös verkostoitunut monien nuorten kanssa toimivien tahojen kanssa. Hankkeen kehittämisestä ja tämän tutkimuksen tekemisestä on keskusteltu myös näiden tahojen kanssa ja sitä kautta on saatu uusia näkökulmia kehittämistyöhön.

Suunnittelutiimiin kuuluneet henkilöt lupasivat, että heidän nimensä saavat näkyä tässä raportissa. Tutkimuksen edetessä suunnittelutiimiin kuuluneet henkilöt ovat lukee neet tekstiäni ja kommentoineet, jos ovat löytäneet jotain huomautettavaa ja korjatta-

vaa. Myös tämä lisää luotettavuutta. Tässä tutkimuksessa suunnittelutiimin ajatuksista ja ideoista ei käy ilmi kenen suunnittelutiimin jäsenen ideoita ne ovat, vaan olemme sopineet että suunnittelutiimissä esiin tulleet ideat ovat tiimin ideoita, ei yksittäisten henkilöiden.

Tässä tutkimuksessa toteutuu vain toimintatutkimuksen alkuvaihe, jossa on tarkoituksena saada selville Passi-koulutushankkeen kehittämisen tavoitteet. Vasta tulevaisuudessa selviää, toteuttaako 4H tulevaisuudessa nuorten hankkeen tämän tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Tässä tutkimuksessa ei siis selviä kuinka kehittämistavoitteet toimivat käytännössä.

14.2 Opinnäytetyön eettisyys

Tutkimuksen arvioinnissa myös eettisyys on tärkeä osa. Kun tutkijalla on tutkimukseen myös eettinen näkökanta, hän pystyy toteamaan miten tutkimus vaikuttaa eri asioihin, kuten esimerkiksi yhteiskuntaan, tiedeyhteisöön, tutkijoihin ja tutkittaviin. Tutkijan on arvioitava pystyykö tutkittavia tunnistamaan tekstistä tai aiheutuuko heille mahdollisesti haittaa tutkimuksesta. (Heikkinen & Syrjälä 2008, 158.)

Tutkimuksen eettisyys tarkoittaa myös tutkimuksen laatua. Tutkimuksen tekijän on huolehdittava siitä, että tutkimussuunnitelma on laadukas, tutkimusasetelma on tutkimukseen sopiva ja että raportointi on tehty hyvin. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 127.) Tutkimusta tehdessäni olen pyrkinyt kaikissa tutkimuksen vaiheissa rehellisyyteen, tarkkuuteen, eettisyyteen, luottavuuteen ja huolellisuuteen. Kaikki tutkimuksen vaiheet on avattu avoimesti ja tarkasti. Tutkimuksen raportointi on tehty hyvin ja raportointikirjoittamisen ohjeita noudattaen pyrkien laadukkaaseen tutkimukseen.

Nykytilan kartoitusta varten pyysin Kouvolan kaupungilta tutkimusluvan kyselyn tekoa varten. Tutkimuslupa myönnettiin neljään eri yläkouluun. Kyselylomakkeista ja tutkimuksesta ei käy mistään ilmi oppilaiden henkilöllisyys eivätkä koulujen nimet, joissa kysely suoritettiin. Myöskään opinto-ohjaajille tehdystä kyselystä ei selviä kenenkään henkilötietoja eikä kouluja, joissa he työskentelevät. Koska tutkimuspäiväkirjaa lukivat monet eri ihmiset, sinne ei kirjoitettu kenenkään nimiä havainnoista tai reflektoinnista.

Mielestäni on eettisesti oikein tehdä tutkimustyötä nuorten tulevaisuuden parantamiseksi. Tutkimus tarkastelee tällä hetkellä ajankohtaista aihetta. On jokaisen velvollisuus tehdä töitä sen eteen, että Suomen nuoriso saadaan opiskelemaan itselleen ammatti ja sen jälkeen kiinnittymään työelämään. Näin voimme ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja parantaa heidän elämänlaatuaan.

LÄHTEET

4H-järjestö. 4H-järjestö-internetsivut. Saatavissa: <http://www.4h.fi/jarjesto/> [viitattu 2.12.2012].

4H hankerekisteri. Saatavissa: <https://4h-fi.directo.fi/intranet/apila/hankerekisteri/hankkeet/> [viitattu 26.12.2012] Huom: tarvitsee käyttäjätunnuksen.

Aalberg, V. & Simes, M. A. 2007. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Nemo.

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R., Vilén, M. 2003. Nuoren aika. Helsinki: WSOY.

Almqvist, F. 2004. Ihmisen elämänkaari. Teoksessa: Moilanen, I., Räsänen, E., Tamminen, T. Almqvist, F., Piha, J. & Kumpulainen, K. (toim.). Lasten- ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Duodecim, s. 117 – 127.

Airo, J.-P., Rantanen, J. & Salmela, T. 2008. Oma ura, paras ura. Helsinki: Talentum.

Alatupa, S. (toim.), Karppinen, K., Kelti-kangas-Järvinen, L. & Savioja, H. 2007. Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma. –Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta? Helsinki: Sitra.

Arhinmäki, P. 2011. Esipuhe. Teoksessa: Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012 - 2015. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, s. 4 – 5.

Brandt, M. 2007. Nivelvaiheen vahvistamisen keinot ja pysyvät rakenteet. Teoksessa: Tarvainen, T., Pietiläinen, V. & Kuure, T. (toim.). Nuoret eivät odota. Palvelurakenteen muutos nyt. Sosiaali- ja terveysministeriö. Selvityksiä 2007:61. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, s. 99 – 106.

Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia: lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. Helsinki : WSOYpro.

Euroopan komission muistio 2012 /12 / 938 Event Date: 05/12/2012. Saatavissa: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-938_en.htm?locale=en [viitattu 26.12.2012].

Green, J. & Tones, K. 2010. Health Promotion. Planning and strategies. (2nd edition). London: Sage.

Helminen, J. (toim.) 2005. Kiintopisteitä nuoruusaikaan. Psykososiaalinen tuki ja työ nuorten kanssa toimittaessa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Heikkinen, H. L. T., Huttunen, R. & Moilanen, P. 1999. Siinä tutkija missä tekijä : toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: Atena s.155 – 186.

Heikkinen, H. L.T. ja Jyrkämä, J. 1999. Mitä on toimintatutkimus? Teoksessa: Heikkinen, H., Huttunen, R. ja Moilanen, P. (toim.). Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: Atena.

Heikkinen, H. L. T., Rovio, E., Syrjälä, L. (toim.) 2007. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Dark Oy.

Heikkinen, H. L. T. & Syrjälä, L. 2008. Tutkimuksen arviointi. Teoksessa: Heikkinen, H. L. T., Rovio, E., Syrjälä, L. (toim.) 2008. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Dark Oy.

Heikkonen, S. 2013. Turkulaisten yhdeksäsluokkalaisten kokemuksia ammatillisen suuntauksen ohjauksesta. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän Yliopisto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41342/URN:NBN:fi:jyu-201305091586.pdf?sequence=1> [viitattu 1.7.2013].

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Helsinki: Tammi.

Historia. 4H-järjestö-internetsivut. Saatavissa: <http://www.4h.fi/jarjesto/historia/> [viitattu 2.12.2012].

Huhtala, M. & Lilja, K. 2007. ProEduca. Peruskoulusta ammatillisiin opintoihin. Turku: Turun yliopisto.

Huovinen, T. & Rovio, E. 2008. Toimintatutkija kentällä. Teoksessa Heikkinen, H. L. T., Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.) Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 3. korj. painos. Helsinki: Kansanvalistusseura, s. 94 – 113.

Huttunen, R., Kakkori, L. & Heikkinen, H. L.T. 1999. Toiminta, tutkimus ja totuus. Teoksessa: Heikkinen, H. L. T., Huttunen, R & Moilanen, P. (toim.) Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: Atena, s. 111 – 135.

Ihalainen, L. 2012 Nuorten yhteiskuntatakuu. Teoksessa: Nikkilä, M. 2012. Oppisopimus koulutuksen opas.

Jäppinen, A.-K. 2010. Onnistujia opinpolun siirtymissä. Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuskokeilun (ammattistartti) vaikuttavuus. Helsinki: Opetushallitus.

Kaartinen-Koutaniemi, J. 2012. Etsivässä työssä. Kauan sä aiot olla siinä. Helsinki: Nuorten Keskus & LK-kirjat.

Kananen, J. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Keltikangas-Järvinen, L. 2003. Hyvä itsetunto. Helsinki: WSOY.

Kettunen, S.-L. 2005. Peruskoulusta toiselle asteelle - nivelvaihe Espoossa. Opinto-ohjaajien ja opiskelijoiden näkemyksiä nivelvaiheen ohjauksen nykytilasta. Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä. Jyväskylän yliopisto. Saatavana: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/18055>. [viitattu 2.6.2013].

Korhonen, A. 2012. Työelämä ja osaamisen kehittyminen. Teoksessa: Kasurinen, H., Merimaa, E. & Pirttiniemi, J (toim.). 2012. OPO. Opinto-ohjaajan käsikirja. Helsinki: Opetushallitus, s. 271 – 280.

Koskinen, T. 2012. Kunnalliset opetussuunnitelmat ja ohjauksen järjestäminen. Teoksessa: Teoksessa: Kasurinen, H., Merimaa, E. & Pirttiniemi, J. (toim.). OPO. Opinto-ohjajan käsikirja. Helsinki: Opetushallitus, s. 107 – 116.

Kuoppala, M. & Virtanen, P. 2000. Innovatiiviset työpajat. ESR-julkaisut 64/00. Helsinki: Työministeriö.

Kuronen, I. 2010. Peruskoulusta elämäkouluun. Ammatillisesta koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten tarinoita peruskoulusuhteesta ja elämänkulusta peruskoulun jälkeen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Lappalainen, K. 2001. Yläasteelta eteenpäin – oppilaiden erityisen tuen tarve peruskoulun päättövaiheessa ja toisen asteen koulutuksessa. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Myrskylä, P. 2012. Hukassa –Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Eva analyysi -lehti No 19.

Myrskylä, P. 2011. Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 12/2011. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.

Nikkilä, M. 2012 Oppisopimuskoulutuksen opas. Oulu: Veltor.

Nurmiranta, H., Leppämäki, P. & Horppu, S. 2009. Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki: Kirjapaja.

Ojasalo, K. Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaisista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro.

Opetushallitus, 2011. Oppilaanohjaus ja työelämään tutustuminen. Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/oppilaan_tukeminen/oppilaan_ohjau [viitattu 10.12.2012].

Opetushallitus, 2012. Koulutusopas 2013. Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus sekä vapaa sivistystyö. Oppaat ja käsikirja 2012:7. Helsinki: Opetushallitus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012 - 2015. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2006. Nuorten työpajat. Saatavissa:

http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/tyoepajat/ [viitattu: 3.6.2013].

Opetusministeriö 2005. Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen kehittämistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:33. Saatavissa:

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2005/liitteet/opm_270_tr33.pdf?lang=fi [viitattu 2.12.2012].

Pirttiniemi, J. 2011. Oppilaan- ja opinto-ohjaus osana suomalaista koulutusta. Teoksessa: Kasurinen, H., Merimaa, E. & Pirttiniemi, J. (toim.) 2011. OPO. Opinto-ohjaajan käsikirja. Helsinki: Opetushallitus, s. 22 – 26

Pirttiniemi, J. 2000. Koulukokemukset ja koulutusratkaisut. Peruskoulun vaikuttavuuden tarkastelu oppilasnäkökulmasta. Väitöstutkimus, Helsingin yliopisto, Kasvatustieteen laitos, Tutkimuksia 168. Saatavissa:

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/19777/koulukok.pdf?sequence=4> [viitattu 3.6.2013]

Pohjonen, P. 2005. Työssäoppiminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Putro, S. 2009. Nuoruus on murhenäytelmä. Laulu.

Rimpeläinen-Karvonen, M. 2005. Yhteistyötä oppilaitosten ja työvoimatoimiston kesken nuorten ohjauksessa? Teoksessa: Felt, T., Koivumäki, K., Pulliainen, H. & Tallqvist, A. AVO 2005. Ammatillisen ohjauksen vuosikirja. 2005. Helsinki: Työministeriö

Sinkkonen, J. 2010. Nuoruusikä. Juva: WS Bookwell Oy.

Suomen 4H-liiton vuosikertomus 2011.

Sutela, S. 2005. ”Kyllä tää tästä!” Nuoret peruskoulun ja toisen koulutusasteen väli-
vaiheessa. Pro gradu -tutkielma, sosiologia. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa:
[https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/11684/URN_NBN_fi_jyu-
2005165.pdf?sequence=1](https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/11684/URN_NBN_fi_jyu-2005165.pdf?sequence=1) [viitattu 3.6.2013]

Taloudellinen tiedotustoimisto. 2012. Nuoret ja työelämä –kaksi eri maailmaa? Hel-
sinki: Taloudellinen tiedotustoimisto.

Tilastokeskus. 2011. Suomen virallinen tilasto (SVT): Koulutukseen hakeutuminen
[verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 2.8.2013].
Saatavissa: http://www.stat.fi/til/khak/2011/khak_2011_2012-12-13_tie_001_fi.html.

Tilastokeskus. 2013. Suomen virallinen tilasto (SVT): Koulutuksen keskeyttäminen
[verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 2.8.2013].
Saatavissa: <http://www.stat.fi/til/kkesk/index.html>

TEM 2011. Tiedotteet 2011. Koulutuksen puute ja perhetausta usein nuoren syrjäyty-
misen taustalla. Saatavissa: http://www.tem.fi/?105033_m=102383&s=4760 [viitattu
10.12.2012].

TEM 2012. Raportteja 8/2012. Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. Työllisyys- ja yrittä-
jyysosasto Raportti 15.3.2012. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.

Tenhunen-Ruotsalainen, L. 2012. Työ + elämä + yhteistyö = Työelämäyhteistyö. Te-
oksessa: Teoksessa: Kasurinen, H., Merimaa, E. & Pirttiniemi, J. (toim.) 2011. OPO.
Opinto-ohjaajan käsikirja. Helsinki: Opetushallitus, s. 204 – 225.

TE- palvelut. 2012. Nuorten palvelut. Nuorisotakuu. Saatavissa:
[http://www.mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/03_nuoret/05_yhteiskuntatakuu_nuoret/index
.jsp](http://www.mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/03_nuoret/05_yhteiskuntatakuu_nuoret/index.jsp) maailmaa? Helsinki: Taloudellinen tiedotustoimisto. [viitattu 30.5.2013].

Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Han-
saprint Oy.

Turunen, K. E. 2005. Ikävaiheiden kriisit. Jyväskylä: Atena kustannus Oy.

Työministeriö. 1998. Mitä mie tekisin? Nuorten koulutus- ja työelämäpäättösten tukeminen hänen vapaa-aikanaan. Helsinki: Työministeriö.

Työpajayhdistys. 2013. Työpajapalveluista. Saatavissa:

<http://www.tpy.fi/tyopajapalvelut/tyopajapalveluista> [viitattu 13.1.2013].

Valli, R. 2007. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa: Aaltola, J. & Valli, R. 2007. Ikku-noita tutkimusmetodeihin 1. metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Uudistettu painos. Jyväskylä: PS-Kustannus, s. 102 – 125.

Väyrynen, M. 2012. Opinto-ohjaajan koulun tason tehtävät ja työn organisointi perusopetuksessa ja lukiossa. Teoksessa: Teoksessa: Kasurinen, H., Merimaa, E. & Pirttiniemi, J. (toim.) 2011. OPO. Opinto-ohjaajan käsikirja. Helsinki: Opetushallitus, s.117 – 129.

Yli-Koski, J. 2004. ”Aika moni asia on vaikuttanut mutta lopullinen päätös on oma!” Keskiasteen koulutuspaikan valinta yhdeksäsluokkalaisten kertomana. Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto. Saatavissa:

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/8875/URN_NBN_fi_jyu-200524.pdf?sequence=1 [viitattu: 3.6.2013]

Tekijä(t), vuosi, tutkimus, paikka	Tutkimuksen tarkoitus	Tutkimuksen aineisto, analyysi	Keskeiset tulokset / huomiot
Huru, M. 1999. Sisäiset ja ulkoiset tekijät nuorten ammatinvalinnan ja urasuunnittelun vaikuttajina. Pro-gradu tutkielma. Tampereen yliopisto.	Tutkia millaiset tekijät vaikuttavat nuorten ammatinvalintaan ja urasuunnitteluun.	Keväällä 1999 yhteishaussa ammattikorkeakouluun hakeneet 375 nuorta ja nuorta aikuista. 145 sosiaalista, 175 kaupan- ja hallinnonala, 55 tietotekniikka-ala. Kyselylomaketutkimus, tilastolliset menetelmät.	Alalla opiskelun ja työnteon mielekkyys koettiin kaikkein voimakkaimmin ura- ja ammatinvalintaan vaikuttavaksi tekijöiksi. Hyvin vähäistä vaikutusta koettiin olevan sisaruksilla, vanhempien neuvoilla ja opinto-ohjaajalla.
Pirttiniemi, J. 2000. Koulukokemukset ja koulutusratkaisut Peruskoulun vaikuttavuuden tarkastelu oppilasnäkökulmasta. Väitöstutkimus Helsingin yliopisto Kasvatustieteen laitos Tutkimuksia 168.	Selvittää nuorten kokemuksia ohjauksesta ja sen hyödyllisyydestä. Ja miten nuoret kehittäisivät ammatillisen suuntautumisen ohjausta ja mitkä asiat ovat vaikuttaneet heidän koulutuspaikkavalintoihinsa	Vuonna 1995 lomakekyselyllä peruskoulun 9. luokan 2099 oppilaalta. Saadut lomaketiedot on yhdistetty saman vuoden yhteishakutietoihin. Kyselytutkimus.	Tutkimustulosten perusteella oppilaiden koulukokemukset ovat monilta osin huonoja. Koulukokemukset ovat selvemmin yhteydessä yhteishaussa onnistumiseen kuin siinä hakemiseen. Kielteisimmät koulukokemukset ennakoivat peruskoulun jälkeisen koulutuksen ulkopuolelle jäämistä.
Laiho-Heinänen, J. 2001. Mitä nuoret tekivät peruskoulun jälkeen? Tutkimus peruskoulunsa 1990 päättäneiden pohjoiskarjalaisnuorten peruskoulun jälkeisestä koulutukseen ja työelämään siirtymisestä. Erityispedagogiikan syventäviin opintoihin sisältyvä tutkielma, Joensuun yliopisto.	Selvittää minne Pohjois-Karjalan yläasteilta vuonna 1990 lähteneet nuoret ovat seitsemänä peruskoulun jälkeisenä vuotena tehneet. Erityispedagogisena kysymyksenä on, onko yläasteella erityisopetusta saaneiden urapoluissa eroavuuksia verrattuna niihin, jotka eivät ole olleet erityisopetuksessa.	Postikyselyyn vastanneet 107 nuorta. Kuvaileva survey-tutkimus.	Erityisopetukseen osallistuneet eivät ole jääneet koulutuksen ulkopuolelle, vaan ovat lähteneet jatko-opintoihin.
Yli-Koski, J. 2004. <i>"Aika moni asia on vaikuttanut mutta lopullinen päätös on oma!"</i> Keskiasteen koulutuspaikan valinta yhdeksäsluokkalaisten kertomana. Pro gradu –tutkielma, Jyväskylän yliopisto.	Selvittää keskiasteen koulutuspaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä yhdeksäsluokkalaisten itsensä kertomana sekä miten koulutusvalinta on ollut esillä nuorten perheissä. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös sukupuolten välisiä eroja.	Tutkimusaineisto kerättiin yhdeksäsluokkalaisten kirjoitelmien avulla. 51 tyttöä, 56 poikaa. Analysoitiin luokittelemalla tutkimustehtävistä muodostettujen teemojen sisältö.	Yleisimpiä vaikuttaneita tekijöitä koulutuspaikkoihin hakeville olivat läheiset ihmiset, kuten perhe ja kaverit. Lukioon hakeville tärkeää oli ammatinvalinnan miettimisajan lisääminen. Ammatilliseen koulutukseen pyrkivien valintaan oli useimmin vaikuttanut alan ja linjan kiinnostavuus.
Kettunen, S.-L. 2005. Peruskoulusta toiselle asteelle – nivelvaihe Espoossa. Opinto-ohjaajien ja opiskelijoiden näkemyksiä nivelvaiheen ohjauksen nykytilasta. Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä. Jyväskylän yliopisto.	Selvittää peruskoulusta toiselle asteelle – nivelvaiheen ohjauksen nykytilaa espoolaisissa oppilaitoksissa.	233 espoolaista opiskelijaa ja 23 espoolaista opinto-ohjaajaa. Haastattelukaavakkeet, avoimet kysymykset. Laadullinen tutkimus.	Opiskelijat tekevät jatko-opiskelupaikan valinnan hyvin itsenäisesti. Lukion valinneilla sijainti ja kouluyhteydet vaikuttivat eniten. Kaivattiin monipuolista tietoa eri ammanteista ja ammatillisista oppilaitoksista. Syrjäytymisvaarassa olevien nuorien ohjaukseen pitäisi panostaa peruskoulussa.

Sutela, S. 2005. ”Kyllä tää tästä!” Nuoret peruskoulun ja toisen koulutusasteen välivaiheessa. Pro gradu tutkielma, sosiologia. Jyväskylän yliopisto.	Pohditaan syitä nuorten toisen asteen koulutukseen hakemattomuuteen tai sen keskeyttämiseen on ja ovatko nämä nuoret syrjäytyjiä vai eivät sekä mitkä ovat heidän elämänhallinnalliset kykynsä.	Kymmenen nuorta, jotka ovat jättäneet hakematta toisen asteen koulutukseen, keskeyttäneet toisen asteen koulutuksen tai eivät ole päässeet koulutukseen hakemisesta huolimatta. Kyselytutkimus.	Koulutusputken keskeytyminen johtuu monista erilaisista syistä nuorten historiassa, ei niinkään kyvyttömyydestä tai haluttomuudesta hankkia ammatitutkinto.
Alatupa, S., Karppinen, K., Keltikangas-Järvinen, L. & Savioja, H. 2007 Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma. –Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta? Sitran raportteja 75. Helsinki	Selvittää nuorten syrjäytymiseen liittyviä riskitekijöitä, niiltä osin kun syrjäytyminen ilmenee kouluvaikeuksina, opintojen keskeytyksinä tai jatko-opintojen ulkopuolelle jäämisinä. Persoonallisuuden vaikutusta koulumenestykseen ja koulun merkitystä psyykkisen hyvinvoinnin ja sosiaalisen pääoman muodostumisessa.	4255 yhdeksäsluokkalaista, 274 opettajaa. Ammatillisten oppilaitosten ja lukion yhteishankintarekisteri TAYH. 910 peruskoulua.	Vahvin yksittäinen syrjäytymistekin tekijä on äidin koulutustaso. Lasten persoonallisuuserot selittävät, että joidenkin oppilaiden koulumenestys jää selvästi alle heidän motivaatio- ja osaamistason.
Huhtala, M. & Lilja, K. 2007. ProEduca. Peruskoulusta ammatillisiin opintoihin. Turun yliopiston tutkimus- ja kehityshanke.	Kehittää yhteistyömuotoja ja toimintatapoja peruskoulun 7-9 luokkalaisten ja toisen asteen ammatillisten oppilaitosten välille. Opintomotivaation tehostaminen.	Satakunnan alueen 125 opettajaa. Toimintatutkimus, haastattelu.	Joustavaa siirtymistä toisen asteen ammatilliseen koulutukseen tulisi tukea. Opettajia pitäisi kouluttaa siten, että ammattitaito vastaisi nykymaailman tarpeita. Yhteinen koulutuspäivä peruskoulun ja toisen asteen opettajille olisi hyödyksi.
Laaksonen, T. 2007. Peruskoulun ja toisen asteen jälkiohjaus. Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä. Jyväskylän yliopisto.	Arvioida Anna Tapion koulun jälkiohjausta.	Kaksi jälkiohjausta tarvinut oppilasta. Case-tutkimus.	Peruskoulun päättäneiden nuorten jälkiseuranta tulisi ottaa huomioon kohteeksi lainsäädännön tasolla.
Pietikäinen, R. 2007. Palveluiden väliin putoamisesta yhtenäisiin palvelupolkuihin? Tutkimusinventari nuorten nivelvaiheen palveluja koskevista tutkimuksista. Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisu ja 13	Tavoitteena on tarkastella, mitä ja miten nuorille nivelvaiheissa tarjolla olevia palveluja on tutkittu ja millaisia tuloksia nämä tutkimukset ovat tuottaneet. Tavoitteena on, että inventaari toimisi nuorten palveluja koskevan tiedon lähteenä ja että sitä voitaisiin hyödyntää nuorten palvelujen suunnittelussa, kehittämisessä ja tutkimuksen suuntaamisessa.	Aineisto on koottu nivelvaiheiden palveluita koskevasta 97 julkaisusta. Tutkimusta varten on lisäksi tehty asiantuntijahaastatteluja ja haastateltu yhteensä 12:ta hallinnon, tutkimuksen ja kentän edustajaa.	Heti peruskoulun jälkeen koulutuksen ja työn ulkopuolelle joutuneiden sekä monista kasautuneista ongelmista kärsivien nuorten nähdään jääneen sektoroituneen palvelujärjestelmän väliin putoajaryhmiksi.
Kuronen, I. 2010. Peruskoulusta elämäkouluun. Ammatillisesta koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisen tarinoita peruskoulusuhteesta ja elämäkoulusta peruskoulun jälkeen. Jyväskylän yliopisto Koulutuksen tutkimuslaitos Tutkimuksia 26.	Selvitettiin ammatillisesta koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten koulusuhteen rakentumista peruskoulussa sekä elämäkulkua ja yhteiskuntaan kiinnittymistä peruskoulun jälkeen.	22 nuorta aikuista. Tutkimusaineisto muodostui nuorten aikuisten kertomuksista. Laadullinen tutkimus, tarkastellaan ihmisten käyttäytymistä heidän omista näkökulmistaan.	Oman paikan löytäminen yhteiskunnassa on vaativa kehityshaaste varsinkin syrjäytymisvaarassa painiskelevalle aikuistuvalla nuorelle.

Myrskylä, P. 2011. Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 12/2011	Arvioidaan paljonko nuoria on koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella ja mitkä ominaisuudet heitä luonnehtivat.	Ulkopuolisiksi jääneitä ja työttömiä nuoria on seurattu vuodesta 2003 vuoteen 2008. Tilastollinen tutkimus, joka perustuu tilastokeskuksen työssäkäyntitilastoon.	Vieraskielisillä ja asunnotomilla on suurin riski jäädä opiskelun ja työmarkkinoiden ulkopuolelle.
Heikkonen, S. 2013 Turkulaisten yhdeksäsluokkalaisten kokemuksia ammatillisen suuntauksen ohjauksesta. Pro Gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto.	Selvittää nuorten kokemuksia ohjauksesta ja sen hyödyllisyydestä. Ja miten nuoret kehittäisivät ammatillisen suuntautumisen ohjausta ja mitkä asiat ovat vaikuttaneet heidän koulutustaivalvaihtoehtoihinsa.	161 Turkulaista yhdeksäsluokkalaista. Aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella. Aineisto analysoitiin T-testeillä, tunnuslukujen tarkastelulla sekä teemoittelulla.	Nuorten koulutustaivalvaihtoehtoihin vaikutti eniten oma mielenkiinto alaa kohtaan sekä oppilaanohjauksen toteutusmuodoista henkilökohtainen keskustelu oppilaanohjaajan kanssa.

Hei! Teen ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä: *”Nuorten haasteet ja tuki koulutukseen ohjautumisessa yläasteen päättyessä.”* Olisin kiitollinen jos vastaisit seuraaviin kysymyksiin!

Kysymyksiä opiskelijalle:

1. Mikä on ikäsi? _____

2. Oletko?

a) nainen

b) mies

3. Millaisia haasteita ammatin / koulutuspaikan valintaan liittyy sinun mielestäsi?

4. Mitkä asiat vaikuttavat koulutuspaikkasi valintaan?

5. Kenen kanssa olet keskustellut opiskelupaikan valinnasta?

a) opon

b) vanhempien

c) kavereiden

d) jonkun muun

6. Kenen mielipide vaikuttaa päätökseesi eniten?

7. Oletko valmis muuttamaan eri paikkakunnalle opintojen takia?
- a) kyllä
 - b) en
 - c) haluaisin, mutta se ei ole mahdollista
8. Oletko saanut koulussa tarpeeksi tietoa eri koulutusaloista?
- a) kyllä
 - b) en
9. Oletko päässyt tutustumaan tarpeeksi eri kouluihin / koulutusaloihin?
- a) kyllä
 - b) en
10. Oletko tehnyt ammatinvalintatestejä?
- a) kyllä
 - b) en
11. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, koetko että sinulle on ollut hyötyä testien tekemisestä?
- a) kyllä
 - b) en
12. Millaista apua / tukea olisit kaivannut enemmän?
-
-
13. Mikä tukimuoto sinua on auttanut eniten opiskelupaikan valinnassa?
-
-

Kiitos!

Hei! Teen ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä: *”Nuorten haasteet ja tuki koulutukseen ohjautumisessa yläasteen päättyessä.”* Olin kiitollinen jos vastaisit seuraaviin kysymyksiin!

Kysymyksiä opinto-ohjaajille:

1. Tietävätkö nuoret mihin he haluavat lähteä opiskelemaan?
2. Jos vastasit edelliseen kysymykseen *eivät tiedä*, mistä luulet opiskelupaikan valinnan vaikeuden johtuvan?
3. Mikä on nuorille vaikeinta tulevan opiskelupaikan valinnassa?
4. Millaisia kysymyksiä nuorille herää liittyen tulevaan opiskelupaikkaan?
5. Millaista tukea nuoret kaipaavat liittyen tulevan opiskelupaikan valintaan?
6. Millaisia tukimuotoja voit tarjota nuorille?
7. Oletko havainnut työssäsi hyviä käytänteitä liittyen ammatin / koulutuspaikan valintaan?

Kiitos!

Kouvolan kaupunki
Hyvinvointipalvelut
Palvelualueen esimies

Viranhaltijapäätös

25.4.2013

47 §

Tutkimuslupa / Seppälä Milla

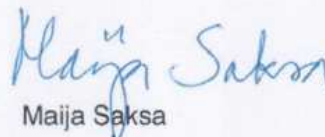
Opiskelija Milla Seppälä (KyAmk, Kotka) tekee kevätlukukaudella 2013 opinnäytetyön aiheesta 'Nuorten haasteet ja tuki koulutukseen ohjautumisessa yläkoulun jälkeen', johon liittyen hän tekee kyselyn neljälle yhdeksännelle luokalle sekä n. 20 opinto-ohjaajalle.

Päätös

Myönnän Milla Seppälälle tutkimusluvan 9. luokan oppilaiden sekä opinto-ohjaajien keskuudessa tehtävää tutkimusta varten kevätlukukaudella 2013 seuraaviin kouluihin: Hirvelän koulu, Kouvolan yhteiskoulu, Myllykosken yhteiskoulu, Naukion koulu.

Tutkimus toteutetaan nimettömänä ja siten, ettei annettuja vastauksia voi henkilöidä.

Palvelualueen esimies

Maija Saksa**Jakelu**

Milla Seppälä
Hirvelän koulu, rehtori
Kouvolan yhteiskoulu, rehtori
Myllykosken yhteiskoulu, rehtori
Naukion koulu, rehtori

Yhteystiedot

Palvelualueen esimies Maija Saksa
puh. 020 615 8429, maija.saksa@kouvola.fi
Kustaa III tie 10 45370 Valkeala